

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

dla

Miasta dobrego życia 2030 ***Program rozwoju miast sieci Cittaslow*** ***województwa warmińsko-mazurskiego***

Barczewo

Bartoszyce

Biskupiec

Bisztynek

Braniewo

Dobre Miasto

Działdowo

Gołdap

Górowo
Iławeckie

Jeziorany

Lidzbark

Lidzbark
Warmiński

Lubawa

Nidzica

Nowe Miasto
Lubawskie

Olsztynek

Orneta

Pasym

Reszel

Ryn

Sępólno

Olsztyn, czerwiec 2024r.

PRACOWNIA PROJEKTOWA
TURFALKO

**Pracownia Projektowa
TURFALKO Sp. z o.o.**

ul. Sosnowa 23
11-010 Wójtowo

SPIS TREŚCI

1.	Streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym	5
2.	Wprowadzenie	6
3.	Opis analizowanego dokumentu.....	7
3.1	Cele analizowanego dokumentu	7
3.2	Powiązania z innymi dokumentami	11
3.3	Sposób wdrażania zapisów dokumentu	12
4.	Zakres prognozy	14
4.1	Użyte metody przy sporządzaniu prognozy	14
4.2	Obszar oddziaływania objęty dokumentem.....	17
4.3	Horyzont czasowy oceny.....	18
4.4	Źródła danych.....	19
4.5	Rozpatrywane warianty	20
5.	Cele wynikające ze zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska.....	21
5.1	Przyjęte cele ustanowione na szczeblu międzynarodowym, Wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu	21
5.1.1	Woda.....	21
5.1.2	Powierzchnia ziemi / odpady.....	22
5.1.3	Powietrze i klimat	22
5.1.4	Fauna, flora i bioróżnorodność	25
5.1.5	Krajobraz i dziedzictwo kulturowe	26
5.1.6	Ludność i zdrowie ludzkie	27
5.2	Standardy jakości stanu środowiska	27
5.2.1	Normy jakości powietrza i ochrony klimatu	27
5.2.2	Wartości dopuszczalne poziomu dźwięku.....	28
5.2.3	Normy jakości wód i gruntów	29
6.	Istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu	30
6.1	Ocena stanu środowiska na obszarze objętym dokumentem	30
6.1.1	Geomorfologia i budowa geologiczna	30
6.1.2	Warunki klimatyczne i powietrze atmosferyczne.....	30
6.1.3	Hałas. Określenie terenów o podwyższonym hałasie	32
6.1.4	Zasoby wód powierzchniowych.....	32
6.1.5	Zasoby wód podziemnych.....	33
6.1.6	Gospodarka wodna i ściekowa	33
6.1.7	Gospodarka odpadami.....	34
6.1.8	Lasy i ochrona przyrody	35
6.1.9	Formy ochrony przyrody	35
6.1.10	Źródła promieniowania elektromagnetycznego	36

6.2	Prawdopodobne zmiany w środowisku w przyjętym horyzoncie czasowym.....	36
6.3	Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie	37
6.4	Ocena środowiska z użyciem przyjętych celów	38
7.	Skutki oddziaływania planowanych przedsięwzięć w ramach analizowanego dokumentu..	39
7.1	Opis przedsięwzięć z ich wzajemnymi powiązaniami	39
7.2	Uzasadnienie realizacji przedsięwzięć z punktu widzenia społeczno-gospodarczego	39
7.3	Opis rozwiązań alternatywnych.....	40
7.4	Przyjęte środki w celu uniknięcia, zmniejszenia lub zrównoważenia szkodliwego oddziaływania.....	40
7.5	Przewidywane oddziaływania na środowisko.....	41
7.5.1	Oddziaływanie transgraniczne	42
7.6	Ocena przedsięwzięć i ich alternatyw z użyciem przyjętych celów	42
8.	Rekomendacje do zastosowania w procesie przyjmowania dokumentu.....	44
8.1	Wymagania prawne i zobowiązania dobrowolne	44
8.2	Potencjalne konflikty między aspektami środowiskowymi a innymi	44
8.3	Zalecenia w procesie przyjmowania dokumentu.....	44
8.3.1	Propozycje rozwiązań służących zapobieganiu, ograniczaniu lub kompensacji negatywnych oddziaływań na środowisko.....	45
8.4	Zalecenia dla innych dokumentów	47
9.	Monitoring	48
9.1	Ocena i weryfikacja wskaźników	48
10.	Braki i trudności	51
11.	Spis tabel.....	52
12.	Spis rysunków	52
13.	Załączniki	53
13.1	Oświadczenie o spełnieniu wymagań, o których mowa w art. 74a ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko	53
13.2	Matryca oceny oddziaływania	55
13.3	Załącznik graficzny – mapy	56

1. Streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym

Wymagania prawne sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko programu pn. *Miasta dobrego życia 2030. Program rozwoju miast sieci Cittaslow województwa warmińsko-mazurskiego*¹ (tzw. oceny strategicznej oddziaływania na środowisko), zawarte są zarówno w dyrektywie europejskiej, jak i w polskich przepisach dotyczących ochrony środowiska.

Przedmiotem oceny był projekt Programu z czerwca 2024 r.

Program rozwoju miast sieci Cittaslow województwa warmińsko-mazurskiego to dokument długookresowy, który określa wizję rozwoju sieci miast, cele i działania miast należących do sieci miast Cittaslow. To narzędzie strategicznego zarządzania działaniami sieci, wpisującymi się w szerszy kontekst wojewódzki, krajowy i europejski.

Przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko projektu Programu odnosiła się do oceny wpływu przyjętych zadań na środowisko i jego zasoby.

Przy określaniu potencjalnych niekorzystnych oddziaływań na środowisko brano pod uwagę:

- oddziaływanie na poszczególne elementy środowiska i potencjalne ich skutki,
- zasoby dziedzictwa kulturowego,
- ochronę i użytkowanie zasobów naturalnych (w tym jakość i ilość wody, jakość powietrza, hałas, odpady stałe),
- zagospodarowanie przestrzenne.

Celem Prognozy jest również identyfikacja i ocena stopnia oraz sposobu uwzględnienia aspektów środowiskowych w analizowanym dokumencie.

W Prognozie odniesiono się także do niezbędnych modyfikacji Programu tak, by w jak największym stopniu był on spójny i komplementarny z zasadami zrównoważonego rozwoju oraz innymi dokumentami programowymi. Analizowano również możliwości eliminacji lub ograniczenia niepożądanych i nieakceptowanych zadań i działań zapisanych w Programie.

Przeprowadzona analiza wykazała, że wdrożenie Programu będzie miało pozytywny wpływ na środowisko i jego zasoby, a przyjęte założenia oraz planowane działania mogą spowodować poprawę istniejącego stanu środowiska i warunków życia mieszkańców miast sieci Cittaslow województwa warmińsko-mazurskiego.

Jednak w niektórych przypadkach, realizacja zapisów Programu może powodować ujemny wpływ na określone elementy środowiska i mieszkańców miast. W większości przypadków, wpływ ten będzie chwilowy i/lub krótkotrwały i głównie związany z procesem budowlanym, który ma charakter lokalny. Te ewentualnie negatywne efekty, które wiążą się najczęściej z działaniami inwestycyjnymi i które nie są całkowicie do uniknięcia, powinny w każdym przypadku być analizowane i minimalizowane.

Analizowany projekt Programu w większości swoich zapisów obejmuje odwołania i cele związane z zapewnieniem zrównoważonego rozwoju miasta sieci Cittaslow. Po rozszerzeniu ich o niezbędne korekty / rekomendacje wynikające z niniejszej analizy, będzie można wskazywać ją jako dokument, zgodny z pozostałymi ważnymi i strategicznymi dokumentami wewnętrznymi samorządów.

---

¹ dalej Program

2. Wprowadzenie

Podstawą prawną wykonania niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko projektu Programu są zapisy ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko², która wprowadza do polskiego prawodawstwa zapisy Dyrektywy Parlamentu i Rady Europy Nr 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny skutków niektórych planów i programów na środowisko (tzw. Dyrektywa SEA³). Przepisy ustawy odnoszą się również do zapisów Dyrektywy 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska oraz Dyrektywy 2003/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r. przewidującej udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniającej w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywy Rady 85/337/EWG i 96/61/WE.

Prognozę wykonano w oparciu o projekt Programu z czerwca 2024 r.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie, organ opracowujący projekt Programu, wystąpił do właściwych organów w celu określenia zakresu wymaganego dla niniejszej prognozy:

- pismo z 13.10.2021r. do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie
- pismo z 13.10.2021r. do Warmińsko-Mazurskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Olsztynie

Powyższe organy ustaliły zakres informacji, zgodny z art. 51 ust.2 UOOS:

- pismo RDOŚ znak WOOŚ.411.157.2021.MP z 15.11.2021r.
- opinia sanitarna ZNS.9022.3.77.2021.AZ z 15.11.2021r.

Przygotowana prognoza powinna być poddana konsultacjom społecznym wraz z opracowanym projektem Programu.

Organ opracowujący projekt dokumentu jest zobowiązany wziąć pod uwagę ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko, opinie ww. organów oraz rozpatrzyć uwagi i wnioski zgłoszone w wyniku udziału społeczeństwa w procesie konsultacji społecznych.

Następnie, po zatwierdzeniu projektu dokumentu, powinien on być udostępniony społeczeństwu wraz z informacją, w jaki sposób ocena środowiskowa została uwzględniona.

---

² zwanej dalej UOOS

³ zwanej dalej DSEA

3. Opis analizowanego dokumentu

3.1 Cele analizowanego dokumentu

Misja Programu została określona jako:

wykorzystanie istniejącego partnerstwa i wypracowanej platformy współpracy dla zacieśnienia relacji między miastami należącymi do sieci poprzez efektywne wykorzystanie zasobów wewnętrznych i uwarunkowań zewnętrznych na rzecz wzrostu jakości życia mieszkańców miast i okolicznych gmin

Program ma stanowić narzędzie strategicznego zarządzania działaniami sieci, wpisującymi się w szerszy kontekst wojewódzki, krajowy i europejski.

Partnerzy tworzący Program, sformułowali następującą **wizję rozwoju** sieci miast:

Cittaslow 2030 – oparta o bogatą współpracę sieć wyjątkowych pod względem jakości życia miast realizujących politykę zrównoważonego rozwoju i oferujących:

- *połączenie spokoju i dynamiki;*
- *szacunek dla tradycji i otwartość na innowacyjne wyzwania przyszłości;*
- *troskę o potrzebujących i wspieranie przedsiębiorczości;*
- *wzmacnianie integracji i możliwości rozwoju indywidualnego.*

Na podstawie określonej misji i wizji Programu, zdefiniowano cel główny oraz cele operacyjne, dla których przyporządkowano kierunki działań.

Cel główny Programu określono następująco:

Efektywne wykorzystanie współpracy w celu wzrostu jakości życia mieszkańców oraz wzmacniania roli sieci Cittaslow w rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego.

Program prowadzi do planowania i realizacji wspólnych przedsięwzięć samorządów na rzecz rozwoju sieci miast. Program formułuje cele i zadania, które przyczynią się do rozwoju miast i poprawy warunków życia mieszkańców, co wzmocni pozycję miast sieci Cittaslow w zakresie konkurencyjności nie tylko o mieszkańców, ale także przedsiębiorców i turystów. Jakość życia ma być kluczową przewagą miast CITTA względem dużych aglomeracji.

Cel główny Programu realizowany będzie przez 5 celów operacyjnych:

- A. Integracja i mobilizacja zasobów
- B. Promocja i ekspansja współpracy
- C. Wysokiej jakości nowoczesne usługi
- D. Aktywna gospodarka
- E. Wysokiej jakości przestrzeń

Cele operacyjne

Cel operacyjny A. INTEGRACJA I MOBILIZACJA ZASOBÓW

Kierunki działań w ramach celu A.:

→ A1. Aktywizacja i integracja społeczności lokalnej

- inicjowanie i promocja działań na rzecz włączenia społecznego;
- wsparcie działań NGO, w tym budowanie i wspieranie sieci NGO w ramach obszaru Cittaslow;
- wspieranie oddolnych inicjatyw społecznych;

- stworzenie systemu informacji o odbywających się w miastach wydarzeniach kulturalnych i sportowych przy wykorzystaniu portalu Cittaslow (utworzenie kalendarza imprez Cittaslow);
- programy zajęć edukacyjnych o charakterze warsztatowym uwzględnieniem tematyki dziedzictwa kulturowego;
- stworzenie warunków do aktywizacji i integracji osób starszych;
- wprowadzenie innowacyjnych metod aktywizacji osób wykluczonych np. poprzez streetworking;
- tworzenie lokalnych centrów aktywności społecznej;
- cyfryzacja społeczeństwa;
- szkolenia i programy wspierające tworzenie i funkcjonowanie lokalnych organizacji pozarządowych;
- promowanie budżetów obywatelskich;
- włączanie NGO-sów w realizację działań szczególnie w zakresie usług społecznych.

→ A2. Wzrost kompetencji administracji lokalnej

- rozwój kompetencji administracji publicznej;
- cyfryzacja samorządów;
- stworzenie wspólnego portalu miast Cittaslow.

Cel operacyjny B. PROMOCJA I EKSPANSJA WSPÓŁPRACY

Kierunki działań w ramach celu B.:

→ B1. Kreacja i rozwój marki Cittaslow

- rozwój wspólnej witryny internetowej (nacisk na większą promocję);
- tworzenie wspólnych pakietów ofertowych dot. imprez rekreacyjnych, kulturalnych, itp.;
- uczestnictwo w targach, np. promujących lokalne produkty i wyroby;
- wspólne działania na rzecz promocji dziedzictwa kulturowego obszaru;
- zintegrowanie sieci informacji turystycznej;
- *Dobre życie w miasteczku Cittaslow* – kampania promocyjna ukierunkowana na nowych mieszkańców;
- współpraca przy tworzeniu nowoczesnych materiałów promocyjnych.

→ B2. Promocja gospodarcza

- udział w targach inwestycyjnych i gospodarczych (pod szyldem miast Cittaslow);
- utworzenie bazy zasobów inwestycyjnych sieci Cittaslow;
- utworzenie wspólnych standardów w zakresie obsługi inwestorów i przedsiębiorców;
- utworzenie wspólnych standardów przygotowania, zagospodarowania oraz promocji terenów inwestycyjnych;
- inicjowanie współpracy środowisk gospodarczych oraz współpracy tych środowisk z innymi organizacjami np. tworzenie sieci NGO i IOB funkcjonujących w obszarze, platformy tworzenia produktów/pakietów dla przedsiębiorców (szczególnie w zakresie turystyki i żywności lokalnej);
- organizacje spotkań służących integracji różnych środowisk z różnych miast (np. utworzenie forum gospodarczego miast sieci Cittaslow).

→ B3. Rozwój współpracy z otoczeniem sieci Cittaslow

- rozwój współpracy z miastami partnerskimi – współpraca międzynarodowa z miastami przynależącymi do sieci CITASLOW;
- organizacja wizyt studyjnych dla przedstawicieli różnych środowisk w celu wymiany doświadczeń i poznawania dobrych praktyk;
- współpraca i wsparcie miast (w regionie i kraju), które planują przyłączyć się do sieci.

Cel operacyjny C. WYSOKIEJ JAKOŚCI NOWOCZESNE USŁUGI

Kierunki działań w ramach celu C.:

→ C1. Rozwój usług dla społeczeństwa w oparciu o nowoczesne rozwiązania

- rozwój nowoczesnych e-usług (w tym także edukacja mieszkańców z zakresu nowoczesnych technologii);
- wzrost bezpieczeństwa (doposażenie służb ratowniczych, wprowadzenie nowoczesnych systemów monitoringu);
- rozbudowa i unowocześnienie infrastruktury społecznej, edukacyjno-kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej (m.in. projekty z zakresu rozwoju komunalnego budownictwa mieszkaniowego oraz modernizacji budynków użyteczności publicznej z wykorzystaniem nowoczesnych, innowacyjnych technologii budowlanych, tworzenia specjalnych przestrzeni dla rozwoju kreatywności mieszkańców, pozwalających na wykorzystanie efektów tych działań, rozwoju obiektów edukacyjno-sportowo-rekreacyjnych m.in. poprzez dostosowanie ich do codziennego stosowania technik internetowych i cyfrowych, rozwoju sieci informatycznej).

Cel operacyjny D. AKTYWNA GOSPODARKA

Kierunki działań w ramach celu D.:

→ D1. Rozwój kapitału ludzkiego

- wsparcie edukacji na wszystkich szczeblach (rozwój narzędzi edukacyjnych, warsztaty z kreatywności, nauka języków obcych);
- programy rozwijające kompetencje miękkie na rynku pracy;
- profesjonalne doradztwo zawodowe w szkołach;
- organizacja targów pracy sieci Cittaslow;
- szkolenia i programy z zakresu utworzenia własnej działalności gospodarczej;
- programy dedykowane wsparciu osób 50+ na rynku pracy
- tworzenie i rozwój ośrodków wspierania przedsiębiorczości, w tym centrów małej przedsiębiorczości tradycyjnej wdrażającej współczesne rozwiązania, przestrzeni coworkingowej dla mieszkańców i osób przyjezdnych umożliwiającej pracę zdalną;
- programy mające na celu aktywizację osób długotrwale bezrobotnych.

→ D2. Kreowanie oferty inwestycyjnej

- przygotowanie strategii pozyskiwania inwestorów;
- wypracowanie wspólnych standardów w zakresie obsługi inwestorów i przedsiębiorców;
- wypracowanie wspólnych standardów przygotowania, zagospodarowania oraz promocji terenów inwestycyjnych;
- szkolenie kadr w obsłudze inwestora;
- aktywne poszukiwanie inwestorów (wspólna platforma sieci, aktywna wymiana informacji pomiędzy miastami);
- przygotowanie materiałów uzupełniających ofertę inwestycyjną (np. oferta edukacyjna, możliwości spędzania czasu wolnego, oferty nieruchomości).

→ D3. Współpraca na rzecz rozwoju turystyki

- pakietowanie przedsięwzięć organizowanych w poszczególnych miastach (imprezy kolarskie, biegowe, wodniackie, kulturalne);
- współpraca w zakresie utworzenia wspólnych produktów turystycznych (np. wycieczki dla seniorów po sieci Cittaslow, sieć imprez ekologicznych i zdrowotnych, tworzenie szlaków tematycznych);

- rozszerzenie katalogu wydarzeń kulturalnych i turystycznych miast;
- wykorzystanie narzędzi informatycznych i nowoczesnych technologii do rozwoju turystyki;
- system szkoleń dla przewodników sieci Cittaslow;
- utworzenie karty turysty sieci Cittaslow (system zniżek dla odwiedzających).

Cel operacyjny E. WYSOKIEJ JAKOŚCI PRZESTRZEŃ

Kierunki działań w ramach celu E.:

→ E1. Poprawa dostępności komunikacyjnej

- budowa, rozbudowa i modernizacja dróg (na potrzeby mieszkańców, turystów i przedsiębiorców);
- budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury towarzyszącej – oświetlenie, parkingi;
- rozwój transportu zbiorowego w miastach sieci Cittaslow z wykorzystaniem środków transportu niskoemisyjnego;
- utworzenie punktów przesiadkowych łącznie z zapleczem techniczno-sanitarnym;
- rozwój sieci ścieżek pieszo-rowerowych;
- stworzenie sieci roweru miejskiego wraz z oznakowaniem spójnym dla sieci Cittaslow;
- opracowanie zintegrowanych danych o dostępności komunikacyjnej (mapy, rozkłady jazdy, aplikacje mobilne).

→ E2. Rozwój atrakcyjnych i bezpiecznych przestrzeni publicznych

- rozbudowa infrastruktury podnoszącej atrakcyjność turystyczną, uwzględniającej wymogi ochrony środowiska i niepowodującej nadmiernej antropopresji (w tym infrastruktury ekoturystycznej, rozbudowa istniejących szlaków turystycznych, tworzenie ścieżek edukacyjnych);
- prowadzenie sieciowych (w ramach Cittaslow) punktów informacji turystycznej;
- opracowywanie atrakcji turystycznych wykorzystujących systemy informatyczne – aplikacje typu gry miejskie, przewodnicy miejscy, itp.;
- oparcie działań poprawiających stan przestrzeni publicznej na istniejącym potencjale kulturowym miast (np. poprzez nadanie nowych funkcji istniejącym elementom krajobrazu kulturowego);
- rewitalizacja przestrzeni publicznej;
- tworzenie nowych przestrzeni dla aktywnego spędzania czasu wolnego dedykowanych różnym grupom mieszkańców (np. młodzież, seniorzy, osoby niepełnosprawne);
- poprawa estetyki miasta poprzez wprowadzanie zieleni miejskiej i elementów małej architektury;
- likwidacja barier architektonicznych w przestrzeni publicznej;
- zagospodarowanie linii brzegowej oraz obszarów cennych przyrodniczo (dla wybranych miast);
- wprowadzanie systemów monitoringu miejskiego.

→ E3. Rozwój infrastruktury turystycznej

- rozbudowa infrastruktury podnoszącej atrakcyjność turystyczną, uwzględniającej wymogi ochrony środowiska i niepowodującej nadmiernej antropopresji (w tym infrastruktury ekoturystycznej, rozbudowa istniejących szlaków turystycznych, tworzenie ścieżek edukacyjnych);
- prowadzenie sieciowych (w ramach Cittaslow) punktów informacji turystycznej;
- opracowywanie atrakcji turystycznych wykorzystujących systemy informatyczne – aplikacje typu gry miejskie, przewodnicy miejscy, itp.;
- oparcie działań poprawiających stan przestrzeni publicznej na istniejącym potencjale kulturowym miast (np. poprzez nadanie nowych funkcji istniejącym elementom krajobrazu kulturowego);

- rewitalizacja przestrzeni publicznej;
- tworzenie nowych przestrzeni dla aktywnego spędzania czasu wolnego dedykowanych różnym grupom mieszkańców (np. młodzież, seniorzy, osoby niepełnosprawne);
- poprawa estetyki miasta poprzez wprowadzanie zieleni miejskiej i elementów małej architektury;
- likwidacja barier architektonicznych w przestrzeni publicznej;
- zagospodarowanie linii brzegowej oraz obszarów cennych przyrodniczo (dla wybranych miast);
- wprowadzanie systemów monitoringu miejskiego.

→ E4. Ochrona środowiska przyrodniczego

- rozwój infrastruktury komunalnej (infrastruktura wodno-kanalizacyjna, kanalizacja deszczowa i systemy zagospodarowania wód opadowych, oczyszczalnie ścieków, PSZOK ze szczególnym uwzględnieniem możliwości odzysku i ponownego użycia niektórych odpadów, stacje uzdatniania wody);
- budowa i rekultywacja zbiorników retencyjnych i rekreacyjnych; wykorzystanie wód z naturalnych zbiorników do systemów nawadniania;
- opracowanie MPZP dla wybranych terenów;
- program racjonalnego gospodarowania odpadami;
- ochrona bioróżnorodności;
- edukacja ekologiczna mieszkańców;
- wprowadzanie nowoczesnych rozwiązań w zakresie ochrony środowiska (np. inteligentne śmietniki, drony monitorujące stan powietrza, inteligentne oświetlenie miejskie).

→ E5. Czysta energia

- rozwój OZE w ramach inwestycji publicznych;
- termomodernizacje budynków, w tym użyteczności publicznej i mieszkalnych;
- rozwój e-mobilności opartej o przyjazne dla środowiska źródła energii oraz redukujące zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego;
- system zachęt dla mieszkańców wdrażających proekologiczne rozwiązania, np. programy grantów dla mieszkańców na wymianę starych pieców lub podłączenie się do systemów zbiorowego ogrzewania.

3.2 Powiązania z innymi dokumentami

Prace nad Programem były determinowane poprzez inne dokumenty planistyczno-strategiczne. Zadania oraz działania określone w Programie musiały być w dużej mierze komplementarne i spójne z tymi dokumentami lub też wprost z nich wynikać.

Założone zadania w Programie są zgodne z założeniami i celami z następującymi dokumentami strategicznymi dla polityki krajowej i regionalnej:

- **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju**

Cel I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

Cel II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony

Cel III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu

- **Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030**

Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym

Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych
Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk kierunkowanych terytorialnie

• **Warmińsko-Mazurskie 2030 Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego**

Cel strategiczny I Kompetencje przyszłości
Cel strategiczny II Inteligentna produktywność
Cel strategiczny III Kreatywna aktywność
Cel strategiczny IV Mocne fundamenty

Zadania w Programie korespondują z ww. celami m.in. poprzez zagadnienia wpisujące się zarówno w płaszczyznę wyrównywania ich dostępności, poprawę działań instytucji odpowiedzialnych za ich dostarczanie, działania służące rozwojowi gospodarki innowacyjnej i ekologicznej, w tym opartej na turystyce, ochronę środowiska, wyrównywanie dostępności różnego rodzaju infrastruktury, czy działania ukierunkowane na współpracę i poprawę funkcjonowania instytucji, a także powiązane z rozwojem kapitału ludzkiego.

Program dąży do zrównoważonego rozwoju miast sieci Cittaslow. Ma zapewnić to m.in. ich mieszkańcom współczesne standardy, doprowadzając do zmniejszenia różnic społecznych i gospodarczych z zachowaniem zasobów naturalnych.

3.3 Sposób wdrażania zapisów dokumentu

Zgodnie z zapisami Programu, zarządzanie strategiczne będzie należało do Walnego Zgromadzenia Stowarzyszenia „Polskie Miasta Cittaslow”.

Rolę Koordynatora programu pełnić będzie Stowarzyszenie Polskie Miasta Sieci Cittaslow. Koordynator będzie odpowiadał za wdrożenie całego Programu. Zadania Koordynatora wypełniać będzie Zarząd Stowarzyszenia przy pomocy Biura Zarządu. Do zadań Koordynatora będzie należało w szczególności:

- podpisanie porozumienia partnerskiego umożliwiającego realizację Zintegrowanych Przedsięwzięć Inwestycyjnych (wiązek projektów) wynikających z Programu,
- ustalenie szczegółowych zasad i kryteriów realizacji Programu,
- zapewnienia zgodności realizacji Programu z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu,
- monitorowanie realizacji Programu,
- dokonywanie ewaluacji Programu,
- dokonywanie wszelkich czynności niezbędnych do prawidłowej realizacji założeń Programu,
- podpisanie porozumienia partnerskiego umożliwiającego realizację Zintegrowanych Przedsięwzięć Inwestycyjnych (wiązek projektów) wynikających z Programu,
- w przypadku konieczności – dokonywanie okresowej aktualizacji Programu,
- co najmniej raz na pół roku zebranie od gmin informacji dotyczących stopnia realizacji poszczególnych Zintegrowanych Przedsięwzięć Inwestycyjnych przyjętych do realizacji.

Za realizację projektów dotyczących poszczególnych miast sieci Cittaslow, odpowiedzialni będą Burmistrzowie. Do zadań gmin będzie należało w szczególności:

- zapewnienie udziału społeczeństwa na każdym etapie wdrażania zintegrowanych przedsięwzięć inwestycyjnych. Właściwy proces wdrażania Programu wymaga połączenia wysiłków wielu instytucji, organizacji i osób;
- zapewnienie udziału społeczeństwa na każdym etapie wdrażania zintegrowanych przedsięwzięć inwestycyjnych;

- przygotowanie dokumentów aplikacyjnych zgodnie z wytycznymi do danego konkursu oraz realizacja poszczególnych projektów;
- nadzorowanie procesu aplikowania o środki i realizację projektów w przypadku, gdy o ośrodki aplikować będą inni wnioskodawcy niż gminy;
- zgłaszanie do koordynatora programu konieczności aktualizacji Programu;
- bieżąca analiza stopnia realizacji zintegrowanych przedsięwzięć inwestycyjnych;
- przekazywania raz na pół roku do koordynatora programu informacji dotyczących stopnia realizacji poszczególnych projektów wchodzących w skład zintegrowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Za ostateczny kształt dokumentu „Miasta dobrego życia 2030. Program rozwoju miast sieci Cittaslow województwa warmińsko-mazurskiego” odpowiada Walne Zgromadzenie Stowarzyszenia „Polskie Miasta Cittaslow”, dla którego rolę wykonawczą pełni Biuro Stowarzyszenia.

System wdrażania celów i działań Programu ściśle zależy od pozyskania środków finansowych z funduszy zewnętrznych, krajowych i zagranicznych. Ma na niego również wpływ aktywność oraz skuteczność działań partnerów społecznych i gospodarczych, organizacji pozarządowych oraz samych mieszkańców. Wszystkie te podmioty mogą same wspierać zaplanowane działania i właśnie dlatego właściwe wdrażanie Programu wymaga skumulowania działań wszystkich jednostek zaangażowanych w jego wdrożenie i realizację.

4. Zakres prognozy

4.1 Użyte metody przy sporządzaniu prognozy

Przeprowadzenie prognozy oddziaływania na środowisko w ramach postępowania strategicznej oceny oddziaływania dla planów i programów polega m.in. na identyfikacji możliwych do ustalenia skutków środowiskowych oraz zapewnieniu uwzględnienia uwarunkowań ekologicznych, ekonomicznych i społecznych we wczesnej fazie procesu podejmowania decyzji. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko umożliwia również analizę rozwiązań alternatywnych oraz wskazanie i włączenie wskaźników monitorowania skutków środowiskowych.

Celem Prognozy jest identyfikacja i ocena stopnia oraz sposobu uwzględnienia aspektów środowiskowych w Programie.

W Prognozie odniesiono się także do niezbędnych modyfikacji analizowanego dokumentu tak, by w jak największym stopniu był on spójny i komplementarny z zasadami zrównoważonego rozwoju oraz innymi dokumentami programowymi. Analizowano również możliwości eliminacji lub ograniczenia niepożądanych i nieakceptowanych celów i działań zapisanych w Strategii. Choć konieczne jest wyraźne podkreślenie, że rolą Prognozy nie jest zasadnicza zmiana Programu.

Jako punkt wyjścia przyjęto, że prace nad Prognozą powinny zapewnić/umożliwić:

- identyfikację możliwych do określenia skutków środowiskowych realizacji Programu;
- identyfikację potencjalnych pól konfliktów przyrodniczo-przestrzennych;
- identyfikację sprzeczności z ustaleniami innych dokumentów programowych lub z wymogami prawa;
- wskazanie znaczących aspektów środowiskowych w poszczególnych obszarach Programu;
- identyfikację i eliminację tych celów, priorytetów i kierunków rozwoju, których negatywne skutki środowiskowe pozostają w sprzeczności z wymogami prawa;
- wskazanie metod ograniczania negatywnych (ale akceptowalnych) oraz wzmacniania pozytywnych (preferowanych) skutków środowiskowych realizacji Programu;
- wskazanie rozwiązań alternatywnych, mogących zmniejszyć obciążenia środowiska;
- określenie listy wymogów koniecznych do spełnienia podczas realizacji przedsięwzięć przewidzianych w ramach Programu;
- określenie listy wskaźników pozwalających monitorować i oceniać realizację Programu;
- określenie obszarów niepewności i ryzyka opracowywanej Programu.

Uwzględniając istniejące ograniczenia, związane m.in. z poziomem uogólnienia danych i informacji wyjściowych, należy zwrócić uwagę na następujące kwestie:

- dokument, jakim jest Program, bezpośrednio nie powoduje skutków środowiskowych;
- źródłem potencjalnych skutków środowiskowych będzie realizacja przedsięwzięć inwestycyjnych;
- różne oddziaływania środowiskowe uwidaczniać się będą co najmniej w dwóch wymiarach:
  - przestrzennym – poprzez zmiany stanu środowiska,
  - systemowym – poprzez wpływ na możliwość realizacji wymogów zrównoważonego rozwoju,
- zmiany w środowisku są spowodowane wieloma czynnikami, przez co różne przedsięwzięcia mogą mieć zróżnicowany wpływ na środowisko;
- Prognoza nie może precyzyjnie określić skutków środowiskowych planowanych przedsięwzięć, tym samym odnosi się do rodzajów potencjalnych zdarzeń i dokonuje przede wszystkim oceny jakościowej skutków.

Niniejszą Prognozę opracowano wykorzystując metodykę opartą o analizę powiązań sieciowych, analizę zarządzania ryzykiem, ocenę ekspercką oraz w oparciu o najlepszą wiedzę i doświadczenie autorów. W pracy wykorzystano również wytyczne Komisji Europejskiej:

- Wytyczne Komisji dotyczące wdrażania dyrektywy 2001/42/WE,
- Wytyczne nt. integracji zagadnień zmian klimatu i różnorodności biologicznej w ocenach strategicznych.

Przy określaniu potencjalnych niekorzystnych oddziaływań na środowisko brano pod uwagę:

- oddziaływanie na poszczególne elementy środowiska i potencjalne ich skutki,
- zasoby dziedzictwa kulturowego,
- ochronę i użytkowanie zasobów naturalnych (w tym jakość i ilość wody, jakość powietrza, hałas, odpady stałe),
- zagospodarowanie przestrzenne.

W ramach analizy zakresu oddziaływania Programu, oceniono w jaki sposób planowane działania:

- 1) woda
  - a) będą miały wpływ na jakość wód powierzchniowych i/lub podziemnych wg przyjętych standardów
  - b) będą miały wpływ na system hydrogeologiczny
  - c) będą miały wpływ na zużycie zasobów wód
- 2) powierzchnia ziemi
  - a) pomogą chronić właściwości powierzchni ziemi
  - b) będą miały wpływ na tereny zanieczyszczone
  - c) będą promowały gospodarkę o obiegu zamkniętym
- 3) powietrze, przeciwdziałanie zmianom klimatu
  - a) będą prowadziły do redukcji zanieczyszczeń powietrza
  - b) będą prowadziły do redukcji emisji gazów cieplarnianych
  - c) będą miały wpływ na poprawę efektywności energetycznej
  - d) będą miały wpływ na korzystanie ze źródeł odnawialnych
  - e) będą prowadziły do redukcji zanieczyszczeń transportowych
- 4) fauna, flora, bioróżnorodność, obszary chronione (w tym obszary Natura 2000)
  - a) będą wspierały przyjęte cele w zakresie zwiększenia bioróżnorodności
  - b) będą poprawiały jakość i/lub ilość obszarów chronionych, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów w sieci Natura 2000
- 5) krajobraz, dziedzictwo kulturowe (w tym zabytki, dobra materialne)
  - a) będą miały wpływ na ochronę krajobrazu przed rozwojem terenów zurbanizowanych
  - b) będą wspierały ochronę bądź odtworzenie cennego krajobrazu kulturowego
  - c) będą ułatwiały ochronę dziedzictwa kulturowego
  - d) będą wspierały rozwój przestrzenny, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju
  - e) będą podnosiły poziom ochrony przeciw naturalnym zagrożeniom

6) ludność, ochrona zdrowia

- a) będą umożliwiały zmniejszenie ekspozycji ludności na hałas
- b) będą próbowały ograniczyć powiązane ze środowiskiem ryzyka dla zdrowia i życia

Analiza oddziaływania została przeprowadzona na najniższym, dostępnym szczeblu określonych w projekcie Programie działań. Przy identyfikacji elementów składowych planowanych działań i potencjalnego wpływu na środowisko, grupy społeczne i dobra materialne, zastosowano metodę matrycową, dostosowaną do rodzaju i skali przedsięwzięć.

Zestaw przeanalizowanych kryteriów bazowych, objął kilkadziesiąt najważniejszych z punktu oddziaływania inwestycji na środowisko oraz wymogów ochrony środowiska. Opracowana matryca objęła 3220 pól. Do opracowania matrycy przyjęto 7-stopniową skalę oceny oddziaływania planowanych działań w ramach Programu, które następująco zdefiniowano jako:

- *Wzmacniające (W)* – służące bezpośrednio ochronie środowiska;
- *Korzystne (K)* – istotnie zwiększające szansę lub tempo minimalizacji oddziaływania na środowisko;
- *Potencjalnie Korzystne (PK)* – korzyści środowiskowe przeważają w sposób jednoznaczny nad ewentualnymi skutkami negatywnymi, jednak ich osiągnięcie nie jest zagwarantowane i wymaga spełnienia dodatkowych warunków;
- *Neutralne (N)* – nie można zidentyfikować istotnych (znaczących) pól wzajemnych oddziaływań (ani pozytywnych, ani negatywnych) poszczególnych działań z priorytetami ochrony środowiska;
- *Potencjalnie Negatywne (PN)* – koszty/negatywne skutki środowiskowe równoważą lub przewyższają możliwe pozytywy, związane z realizacją przedsięwzięć, jednak ujemny bilans w tym zakresie jest uzależniony od sposobu, lokalizacji lub innych czynników związanych z realizacją danego działania (innymi słowy możliwe jest, przynajmniej częściowe wyeliminowanie negatywnych skutków, pod warunkiem odpowiedniej realizacji działania);
- *Niekorzystne/Hamujące (H)* – realizacja określonego działania, niesie ze sobą niemożliwe do uniknięcia koszty środowiskowe, przeważające ewentualne (o ile występują) pozytywy w tym zakresie;
- *Konflikt (F)* – realizacja danego działania niesie ze sobą niemożliwe do uniknięcia konflikty z innymi celami lub wymogami ochrony środowiska, praktycznie wykluczając możliwość ich osiągnięcia.

Analiza objęła również w odniesieniu do poszczególnych planowanych działań, ich skutków oraz relacji:

- czas oddziaływania:
  - *Chwilowe (CH)* – oddziaływanie mające wpływ na środowisko w momencie podjęcia inwestycji;
  - *Krótkoterminowe (KR)* – oddziaływanie w czasie trwania inwestycji;
  - *Średnioterminowe (SR)* – oddziaływanie kilkuletnie;
  - *Długoterminowe (DR)* – oddziaływanie kilkunastoletnie;
  - *Stałe (ST)* – oddziaływanie ciągłe, dłuższe niż długotrwałe;
- rodzaj oddziaływania:
  - *Bezpośrednie (BP)* – oddziaływanie bez jakiegokolwiek pośrednictwa;
  - *Pośrednie (PS)* – oddziaływanie przez czynnik pośredni;
  - *Wtórne (WT)* – oddziaływanie powstałe w wyniku zmian, przekształcenia czegoś lub jako następstwo czegoś;

- o Skumulowane (SK) – oddziaływanie wywołane wpływem danego rodzaju działalności w połączeniu z innymi obecnymi lub realnymi przyszłymi działaniami.

Opracowana matryca, stanowi załącznik do niniejszego Raportu. Przyjęta metoda analizy pól konfliktów, pozwala identyfikować potencjalne kolizje, a nie oceniać je w kategoriach rachunku kosztów-korzyści. Należy zatem zwrócić uwagę, że porównywanie ilości oraz próby zrównoważenia wskazań pozytywnych i negatywnych w celu ustalenia czy określone działanie bądź inwestycja jest mniej lub bardziej „przyjazna dla środowiska” jest nieuzasadnione. Mimo najlepszej wiedzy autorów Prognozy, możliwe jest wystąpienie potencjalnych konfliktów w przypadku realizacji niektórych działań w zakresie, dla których analiza celów nie wykazywała oddziaływać potencjalnie negatywnych.

Opis stanu środowiska, z uwzględnieniem planowanego przedsięwzięcia, przygotowany został w oparciu o dostępne wyniki monitoringu środowiska, prowadzone przez odpowiednie służby na terenie miast sieci Cittaslow.

Prognoza wielkości oddziaływania na środowisko sporządzona została w oparciu o wiedzę i doświadczenie autorów raportu, przy wykorzystaniu istniejących materiałów w zakresie skutków dla środowiska podobnych dokumentów oraz przedsięwzięć.

4.2 Obszar oddziaływania objęty dokumentem

Obszar 21 miast należących do sieci miast Cittaslow na terenie województwa warmińsko-mazurskiego obejmuje powierzchnię 176,39 km² (co stanowi 4,7% powierzchni całkowitej tych gmin).

Administracyjnie miasta położone są w 12 powiatach województwa warmińsko-mazurskiego (bartoszycki, braniewski, działdowski, giżycki, gołdapski, iławski, kętrzyński, lidzbarski, nidzicki, nowomiejski, olsztyński, szczycieński), przy czym największy obszar obejmuje miasto Gołdap (1 720,00 ha), a najmniejszy – miasto Bisztynek (216,00 ha).

Na obszarze tym można wyróżnić 18 jednostek fizycznogeograficznych: Pojezierze Olsztyńskie, Nizina Sępopolska, Pojezierze Mrągowskie, Wysoczyzna Jeziorańsko-Bisztynecka, Wybrzeże Staropruskie, Równina Warmińska, Wzniesienia Mławskie, Puszcza Romincka, Wzgórza Szeskie, Kraina Węgorapy, Wzniesienia Górowskie, Równina Urszulewska, Garb Lubawski, Dolina Drwęcy, Pojezierze Brodnickie, Równina Olsztyńska, Równina Ornecka, Kraina Wielkich Jezior Mazurskich.

Według danych GUS w roku 2023 miasta objęte Programem zamieszkiwało łącznie 187 087 osób, z tego najbardziej zaludnione to Bartoszyce (21 314), a najmniej – Sępopol (1 890). Stanowiło to 72,4% całkowitej populacji zamieszkującej na terenie gmin. Wskaźnik gęstości zaludnienia w miastach kształtuje się na poziomie ok. 1 061 osób/km², największy jest w Biskupcu (1 985 osób/km²), a najmniejszy – w Pasymiu (157 osób/km²). Należy zaznaczyć, że wskaźnik gęstości na terenie wszystkich gmin wynosi 69 osób/km², przy czym najmniejszy wskaźnik obejmujący całą gminę ma gmina Sępopol i wynosi on 23 osób/km².

Wszystkie miasta stanowią lokalne centra administracyjno-gospodarcze dla miejscowości położonych na terenie gminy oraz sąsiednich gmin.

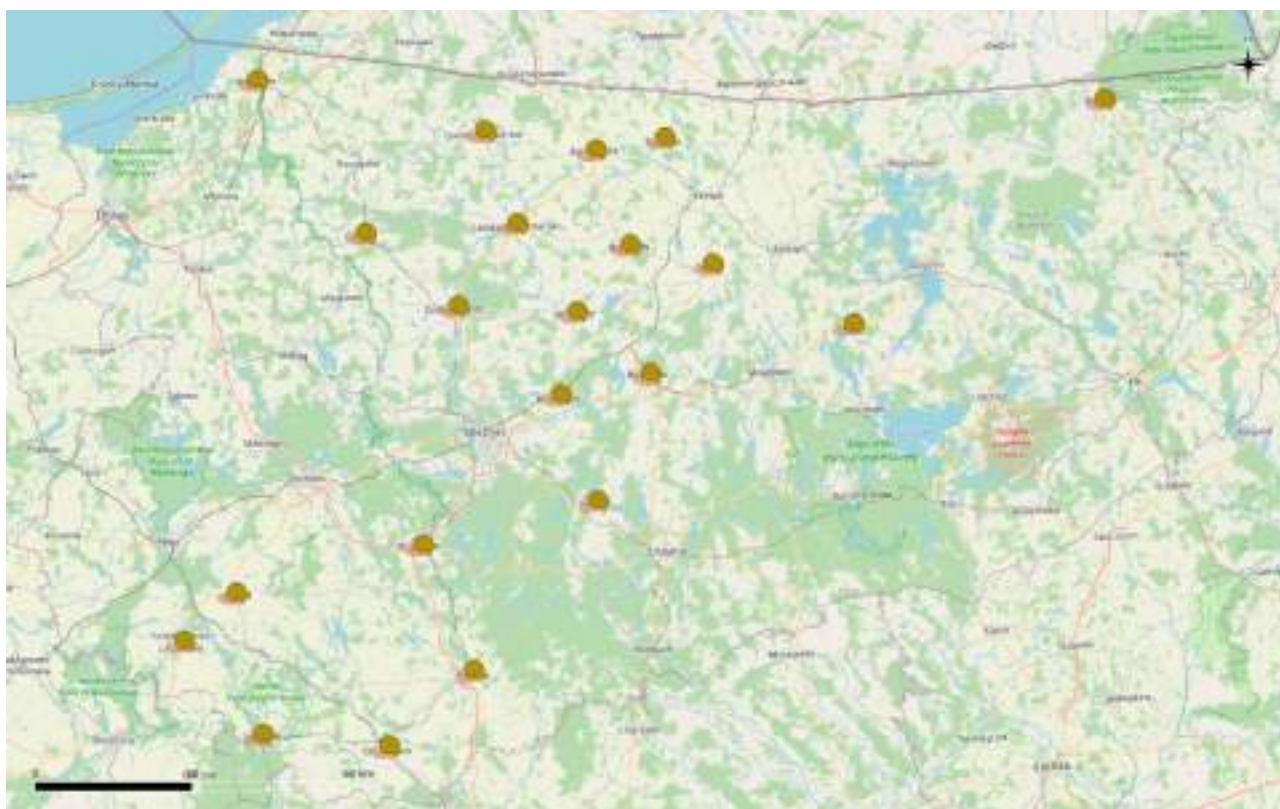
To również miasta turystyczne, których główne atrakcje związane są z walorami przyrodniczymi czy istniejącymi, licznymi zabytkami. Charakteryzują się one także wyjątkowym charakterem architektonicznym, które wyróżnia się między innymi:

- występowaniem zespołów architektonicznych o wysokiej wartości historycznej,
- zachowanym historycznym układem urbanistycznym,
- dziedzictwem kulturowym i architektonicznym,
- bogatą przeszłością historyczną.

Miasta leżą na obszarach o dobrze zachowanych warunkach przyrodniczych. Na tym terenie stwierdzono obecność wielu stanowisk unikalnych gatunków chronionych zwierząt oraz roślin. Nieznacznie zanieczyszczone środowisko oraz jego zasoby, stanowią o dużym potencjale ekologicznym, który powinien stanowić atut w zrównoważonym rozwoju tych miast i regionów.

Program obejmuje swoim zasięgiem 21 miast, z których 8 ma status gmin miejskich.

Rysunek 1 Obszar oddziaływania Programu – 21 miast sieci Cittaslow na terenie województwa warmińsko-mazurskiego

Źródło: opracowanie własne

4.3 Horyzont czasowy oceny

W analizowanym dokumencie przyjęto okres programowania do 2030 roku.

W związku z powyższym, okres potencjalnych oddziaływań odniesiono do powyższego okresu.

Rokiem bazowym do oceny aktualnej sytuacji przyjęto stan na dzień 31.12.2023r⁴.

⁴ W przypadku braku danych dla wskazanego punktu odniesienia, przyjęto ostatnie aktualne dane.

4.4 Źródła danych

W ramach analizy SEA wykorzystano aktualne przepisy prawa polskiego oraz wspólnotowego, raporty i sprawozdania o stanie środowiska, dane Głównego Urzędu Statystycznego, Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Regionalnych Dyrekcji Lasów Państwowych, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Wojewódzkiej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej, Urzędu Marszałkowskiego, Urzędu Wojewódzkiego, starostw, urzędów gmin, służb ochrony zabytków, literaturę fachową oraz m.in. następujące źródła danych:

- 1) Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)
- 2) Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony
- 3) Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
- 4) Polityka ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej,
- 5) Strategia zrównoważonego rozwoju transportu do 2030 roku
- 6) Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030
- 7) Krajowy plan gospodarki odpadami
- 8) Krajowy program zapobiegania odpadów
- 9) Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032
- 10) Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
- 11) Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej
- 12) Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Planem działań na lata 2015-2020
- 13) Krajowy Program Zwiększania Lesistości
- 14) Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030
- 15) Krajowy program ochrony powietrza do roku 2020 z perspektywą do roku 2030
- 16) Polityka energetyczna Polski do 2040 roku
- 17) Strategia rozwoju energetyki odnawialnej
- 18) Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030
- 19) Krajowa strategia ograniczenia emisji metali ciężkich i trwałych zanieczyszczeń organicznych
- 20) Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do 2030r.
- 21) Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego
- 22) Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego
- 23) Plan Gospodarki Odpadami Województwa Warmińsko-Mazurskiego
- 24) Strategia rozwoju turystyki województwa warmińsko-mazurskiego
- 25) strategię rozwoju powiatów bartoszyckiego, braniewskiego, działdowskiego, giżyckiego, iławskiego, kętrzyńskiego, lidzbarskiego, nidzickiego, nowomiejskiego, olsztyńskiego i szczycieńskiego
- 26) Wielkie Jeziora Mazurskie 2020 – Strategia
- 27) Raporty o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego WIOŚ Olsztyn
- 28) A Handbook on Environmental Assessment of Regional Development Plans and EU Structural Funds Programmes
- 29) SEA and Integration of the Environment into Strategic Decision-Making
- 30) Zarządzanie obszarami Natura 2000
- 31) Zarządzanie obszarami Natura 2000 postanowienia artykułu 6 dyrektywy „siedliskowej” 92/43/EWG

4.5 Rozpatrywane warianty

Uwzględniając przyjętą metodykę, przeanalizowano planowane do realizacji w ramach Programu działania. Podczas oceny odniesiono się do panujących trendów oraz ewentualnego zaniechania planowanych działań (wariant „0”). Rozpatrywano również wariant zaproponowany w Programie oraz wariant najbardziej korzystny dla środowiska, tj. uwzględniający cele ochrony środowiska w poszczególnych dziedzinach oraz proponowane rekomendacje.

Warto zaznaczyć, że w przypadku wariantu „0” nastąpi rozproszenie działań, co może skutkować potencjalnymi konfliktami. Brak Programu dodatkowo utrudni koordynację działań oraz ograniczy możliwość współpracy administracji samorządowej z jego mieszkańcami, innymi instytucjami oraz podmiotami gospodarczymi, a tym samym hamować będzie rozwój miast sieci Cittaslow, również w zakresie środowiskowym.

5. Cele wynikające ze zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska

5.1 Przyjęte cele ustanowione na szczeblu międzynarodowym, Wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu

Tłem do oceny projektu Programu są przyjęte cele ochrony środowiska na poziomie międzynarodowym, Wspólnotowym i krajowym. Dla potrzeb tego opracowania przyjęto priorytety wynikające z przepisów i umów międzynarodowych oraz krajowego prawa ochrony środowiska. Wśród tych najważniejszych wyzwań i zagrożeń⁵ można wymienić:

Zagrożenie	Priorytety
systematyczne ubożenie zasobów przyrodniczych i naruszenie zdolności ekosystemów do odbudowy i świadczenia określonych usług	zachowanie różnorodności biologicznej i ochrona ekosystemów
utrzymujący się wzrost temperatury	ograniczenie emisji gazów cieplarnianych adaptacja do zamian klimatu
wzrost konsumpcji	gospodarka o zamkniętym obiegu poprawa procesów produkcyjnych zmiana wzorców społecznych zmniejszenie presji na środowisko
niekoordynowane planowanie przestrzenne i rozwój gospodarki	koordynacja i spójność polityk, strategii i działań

Oceniając po kolei stopień uwzględnienia wymogów czy priorytetów ochrony środowiska określonych w dokumentach takich jak Strategia Lizbońska i Strategia Goeteborska, Programy Działań w Zakresie Środowiska UE czy Europejski Zielony Ład, można stwierdzić, że w odniesieniu do dziedzin, które stanowiąc będą pole działań w ramach Programu, nie występują zasadnicze rozbieżności.

Patrząc na ww. wyzwania i zagrożenia dla środowiska i gospodarki, przedstawione w Programie działania – co do zasady – obejmują je i wskazują rozwiązania, które mają ograniczyć oddziaływanie na środowisko.

5.1.1 Woda

Na poziomie międzynarodowym zagadnienia związane z ochroną wód oraz gospodarką wodną reguluje kilka konwencji:

- *Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego z 1974 r.*, która reguluje zagadnienia związane z kompleksową ochroną środowiska morskiego Morza Bałtyckiego.
- *Konwencja Helsińska o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego z 1992r.* (II Konwencja Helsińska). Nowa Konwencja Helsińska wzmacnia zobowiązania stron w porównaniu do Konwencji z 1974 roku. Zgodnie z Art. 7 Konwencji Helsińskiej, każde przedsięwzięcie, które może mieć negatywny wpływ na środowisko Morza Bałtyckiego wymaga przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko oraz powiadomienia Komisji Helsińskiej i państw stron, które mogą być narażone na transgraniczne oddziaływanie planowanej działalności.

⁵ na podstawie Środowisko Europy 2020, Stan i prognozy, EEA 2019

- *Konwencja o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych z 1992 r.*, która określa zasady umów o współpracy na wodach granicznych w zakresie ochrony środowiska, zapobiegania i przeciwdziałania zanieczyszczeniu środowiska oraz zapewnienia racjonalnego wykorzystania wód przez państwa będące członkami Europejskiej Komisji Gospodarczej Narodów Zjednoczonych.

Wspólnota Europejska dużą rolę przywiązuje także do ochrony wód. Kierunkową rolę w tym zakresie odgrywają *Ramowa Dyrektywa Wodna* wraz z wieloma dyrektywami córkami. Dyrektywa Wodna ustala wymagania jakościowe w stosunku do zrównoważonej gospodarki wodnej. Szczególnie istotne są zapisy *Dyrektywy dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych* – ma ona na celu zredukować zanieczyszczenie wody wskutek niewystarczającego oczyszczania ścieków oraz *Dyrektywy wody pitnej*, która określa wartości graniczne dla zanieczyszczeń wody przeznaczonej do spożycia.

W obszarze ochrony wód morskich Parlament Europejski przyjął *Europejską Strategię Morską* oraz *Strategię Tematyczną na rzecz ochrony i zachowania środowiska morskiego*.

5.1.2 Powierzchnia ziemi / odpady

Z ochroną powierzchni ziemi związanych jest wiele aspektów. Jednym z nich jest oszczędne gospodarowanie gruntem i powierzchnią ziemi, tak by minimalizować ilość dodatkowo zajmowanych powierzchni gruntów. Powyższe podejście jest także ważne z punktu korzystania z zasobów naturalnych, do czego odnosi się *Strategia tematyczna w sprawie zrównoważonego wykorzystywania zasobów naturalnych*, przyjęta przez Parlament Europejski w 2007 r.

Istotnym elementem ochrony powierzchni ziemi jest również zapobieganie jej erozji. W tym zakresie ważną rolę odgrywa *Protokół w sprawie stosowania konwencji alpejskiej z 1991 roku w zakresie ochrony gleby*.

Bardzo ważne jest również unikanie wytwarzania odpadów i recyklingu odpadów. Podstawowym celem Wspólnoty Europejskiej jest unikanie wytwarzania odpadów, wspieranie ponownego ich wykorzystywania, recyklingu i utylizacji w celu zmniejszenia oddziaływania na środowisko. Długoterminowym celem jest wdrożenie gospodarowania w ramach obiegu zamkniętego, o którym mowa jest w Komunikacie Komisji Europejskiej do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Ku gospodarce o obiegu zamkniętym: program „zero odpadów” dla Europy”. Zgodnie z celem osiągnięcia neutralności klimatycznej UE do 2050 r. zawartym w Zielonym Ładzie, Komisja Europejska zaproponowała w marcu 2020 r. nowy plan działania dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym, koncentrujący się na zapobieganiu powstawaniu odpadów i gospodarowaniu nimi oraz mający na celu pobudzenie wzrostu, konkurencyjności i globalnego przywództwa UE w tym zakresie.

W Polsce cele w zakresie gospodarki odpadami określa obecnie *Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2028*.

5.1.3 Powietrze i klimat

Działalność człowieka powoduje szereg zmian w środowisku, w tym zmiany klimatu. Systematycznie rośnie średnia temperatura na naszym globie, która w latach 1850-2019 wzrosła o 1,28°C. Ostatnie 30 lat należy do najcieplejszych na przestrzeni ostatniego 1400-letniego okresu. Te zmiany powodują daleko idące następstwa w środowisku, m.in. podnoszenie poziomu morza, zwiększanie stref bez wody, większe parowanie, co z kolei zwiększa efekt cieplarniany oraz nasila występowanie gwałtownych zjawisk atmosferycznych (burz, huraganów, trąb powietrznych, ulewnych deszczy, gradobić). Zmienia się również rozkład i struktura opadów w ciągu roku. Coraz częściej występują susze oraz okresy gwałtownych opadów powodujących powodzie. Wszystkie

te zjawiska, zmiany temperatur, rozkładu opadów, podnoszenie poziomu morza, intensyfikacja osuwisk i erozji brzegów morskich, wzrost częstotliwości występowania powodzi i podtopień, zagraża środowisku i życiu ludzkiemu.

Warto zaznaczyć, że ww. zmiany zachodzą również w województwie warmińsko-mazurskim. Region leży również w obszarze o podwyższonym ryzyku silnych, huraganowych wiatrów, tzw. „polskiej alei tornad”, która ciągnie się przez obszary równin środkowej i północnej Polski, przez wschodnią Wielkopolskę, centralną część Mazowsza po Mazury i Suwalszczyznę.

Zwiększający się poziom zanieczyszczeń powietrza oraz stopniowych zmian klimatu, spowodował przyjęcie w 1992 r. w Rio de Janeiro *Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych* w sprawie zmian klimatu, mającej na celu redukcję gazów cieplarnianych. Konsekwencją Konwencji było stopniowe podpisanie przez większość państw w 1997 r. *Protokołu z Kyoto*, zakładającego redukcję emisji sześciu gazów cieplarnianych (CO₂, CH₄, N₂O, SF₆, HFCs, PFCs) w okresie 2008-2012 łącznie o 5% poniżej poziomu z 1990 r. Unia Europejska początkowo zobowiązała się do redukcji gazów o 8%, by w późniejszym okresie (2007 r.) zwiększyć swoje zobowiązania do co najmniej 20% w porównaniu z rokiem 1990 do roku 2020. A wraz z przyjęciem nowych ram polityki klimatyczno-energetycznej UE (tematyka zmian klimatycznych jest częścią Europejskiego Zielonego Ładu) określono cele redukcyjne dla Polski na 2030 r. dla emisji gazów cieplarnianych na poziomie 40% w porównaniu do 1990 r. A warto podkreślić, że 14 lipca 2021 r. Komisja Europejska przyjęła szereg wniosków legislacyjnych określających, w jaki sposób zamierza osiągnąć neutralność klimatyczną w UE do 2050 r., w tym pośredni cel co najmniej 55% redukcji netto emisji gazów cieplarnianych do 2030 r.

Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030 zakłada współdziałanie Polski w dążeniach wspólnoty międzynarodowej do ochrony klimatu. Szczególnie w sektorach energetycznym, przemyśle, transporcie i gospodarce leśnej należy zredukować emisję gazów cieplarnianych. Działania w sektorze gospodarki leśnej powinny ponadto prowadzić do zwiększenia zdolności wiązania dwutlenku węgla. Cele ten ma być osiągnięty poprzez szereg działań w różnej perspektywie czasowej i na różnych poziomach władzy.

Biorąc pod uwagę konieczność przystosowania krajów członkowskich do zagrożenia związanych ze zmianami klimatu, opracowano „*Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030*” (SPA 2020). Plan ten przedstawia przewidywany scenariusz zmian klimatu na terenie Polski i na jego podstawie określa obszary wrażliwe na zmiany klimatu, a także wskazuje kierunki adaptacji tych obszarów. Głównym celem Planu jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu. Osiągnięciu celu głównego będą służyć cele szczegółowe, m.in.: zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska.

Warto też odnieść się do innych celów w tej dziedzinie, przyjętych na poziomie międzynarodowym. Takim dokumentem z pewnością jest *Konwencja w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości*, sporządzona w Genewie dnia 13 listopada 1979 r. Przedmiotem Konwencji jest ochrona człowieka i jego środowiska przed zanieczyszczeniem powietrza poprzez podejmowanie działań polegających na zapobieganiu powstawaniu, dążenie do ograniczenia zanieczyszczeń oraz jego zmniejszaniu, włączając w to transgraniczne zanieczyszczenie powietrza na dalekie odległości. Do Konwencji Genewskiej zostało sporządzonych 8 protokołów z czego Polska podpisała i ratyfikowała tylko jeden.

Inną ważną kwestię związaną z ochroną atmosfery, reguluje *Konwencja w sprawie ochrony warstwy ozonowej* (Konwencja Wiedeńska z 22 marca 1985 roku). Celem Konwencji jest regularne prowadzenie pomiarów zawartości ozonu w atmosferze, pomiarów promieniowania ultrafioletowego słońca – zakresu UV-B oraz badania skutków osłabienia warstwy ozonowej w środowisku.

Z realizacją ww. Konwencji związany jest bezpośrednio *Protokół Montrealski w sprawie substancji zubażających warstwę ozonową* z 16 września 1987 roku. Celem Protokołu jest redukcja zużycia i produkcji substancji niszczących warstwę ozonową. Protokół zobowiązuje do redukcji zużycia i produkcji substancji zubażających warstwę ozonową zgodnie z przyjętym harmonogramem.

Na poziomie Wspólnotowym warto odnieść się do:

- *Strategii tematycznej dotyczącej zanieczyszczenia powietrza*, która wytycza cele i działania w ramach polityki europejskiej na rzecz jakości powietrza do 2020 r.
- *Dyrektywy w sprawie krajowych pułapów emisji*, która wyznacza na poziomie państw członkowskich pułapy (limity) emisji czterech najważniejszych czynników zanieczyszczających powietrze (tlenki azotu, dwutlenek siarki, niemetanowe lotne związki organiczne i amoniak), szkodliwych dla zdrowia ludzi i środowiska.
- *Dyrektywy w sprawie jakości powietrza otaczającego i czystego powietrza dla Europy*, która jest jednym z głównych narzędzi w ramach strategii tematycznej dotyczącej zanieczyszczenia powietrza. Jest to zarazem pierwsza dyrektywa UE określająca limity stężeń PM 2.5 (drobnych cząstek stałych).

W zakresie poprawy jakości powietrza na terenie całej Polski, a w szczególności obszarów o najwyższych stężeniach zanieczyszczeń powietrza, cele wyznacza *Krajowa Strategia Niskoemisyjna*, która stanowi krajową strategię długoterminową do roku 2050 i określa cele oraz podstawowe założenia transformacji polskiej gospodarki do gospodarki niskoemisyjnej do 2050 roku. Transformacja do gospodarki neutralnej dla klimatu wymagać będzie wspólnych działań w obszarze siedmiu strategicznych elementów podstawowych:

- maksymalizacja korzyści płynących z efektywności energetycznej, w tym budynków bezemisyjnych;
- maksymalizacja wykorzystania odnawialnych źródeł energii i energii elektrycznej w celu całkowitej dekarbonizacji dostaw energii w Europie;
- przyjęcie czystej, bezpiecznej i opartej na sieci mobilności;
- konkurencyjny przemysł unijny i gospodarka o obiegu zamkniętym jako kluczowy czynnik umożliwiający ograniczenie emisji gazów cieplarnianych;
- rozwój odpowiedniej infrastruktury sieciowej i wzajemnych połączeń;
- czerpanie pełnych korzyści z biogospodarki i tworzenie niezbędnych pochłaniaczy dwutlenku węgla;
- wyeliminowanie pozostałych emisji CO₂ dzięki wychwytywaniu i składowaniu dwutlenku węgla.

Nie mniej istotne dla osiągnięcia zakładanych celów są również przepisy regulujące ograniczenie emisji zanieczyszczeń pochodzących z transportu (m.in. *Biała Księga 2011 Plan utworzenia jednolitego europejskiego obszaru transportu – dążenie do osiągnięcia konkurencyjnego i zasobooszczędnego systemu transportu*), zwiększenie efektywności energetycznej czy wykorzystanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Na terenie całej Unii Europejskiej udział energii odnawialnej w stosunku do zużycia energetycznego ma wynieść do roku 2020 20%.

W Polsce przyjęto za cel wzrost udziału energii ze źródeł odnawialnych w finalnym zużyciu energii brutto w latach 2021-2030 z poziomu 2,6% (2005) na 16,4% w roku 2022, 18,4% w roku 2025, 20,2% w 2027 r. i 23% w 2030r.

5.1.4 Fauna, flora i bioróżnorodność

Bardzo dużą rolę w naszym życiu odgrywa przyroda i jej ogromna bioróżnorodność. Ochrona świata zwierząt i roślin jest treścią wielu umów międzynarodowych, m.in.:

- *Konwencji o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe*, zwłaszcza jako środowisko bytowania ptactwa wodnego (tzw. *Konwencja Ramsarska*) z 2 lutego 1971 r.). Celem Konwencji jest ochrona i utrzymanie obszarów wodno-błotnych (według konwencji, obszarami wodno-błotnymi są tereny bagien, błot i torfowisk lub zbiorniki wodne naturalne, sztuczne stałe i okresowe, o wodach stojących lub płynących) wraz z populacją ptactwa wodnego zamieszkującego te tereny lub choćby czasowo na nich przebywającymi.
- *Konwencja o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem* (tzw. *Konwencja Waszyngtońska*) z 3 marca 1973 r. Celem Konwencji jest ochrona poprzez reglamentację i kontrolę międzynarodowego handlu dzikimi gatunkami roślin i zwierząt zagrożonych wyginięciem, a także ich częściami i produktami z nich pochodzącymi.
- *Konwencja o ochronie dzikiej fauny i flory europejskiej oraz ich siedlisk naturalnych* (tzw. *Konwencja Berneńska*) z 19 września 1979 r.). Celem Konwencji jest ochrona gatunków zagrożonych i ginących roślin i zwierząt oraz ich naturalnych siedlisk, których ochrona wymaga współdziałania kilku państw.
- *Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt* (tzw. *Konwencja Bońska*) z 23 czerwca 1979 r. Celem Konwencji jest ochrona zagrożonych wyginięciem wędrownych gatunków dzikich ssaków, ptaków, gadów i ryb wymienionych w załącznikach I i II do Konwencji. Polskie prawo ochrony przyrody uwzględnia ochronę zwierząt gatunków wędrownych, a dla najbardziej zagrożonych gatunków wdrażane są krajowe programy ochrony, np. *Program ochrony nietoperzy* czy *Krajowy program ochrony ryb wędrownych*.
- *Konwencja o różnorodności biologicznej* sporządzona w Rio de Janeiro 5 czerwca 1992 r. Celem Konwencji jest zachowanie i ochrona pełnej różnorodności form życia w biosferze poprzez ich ochronę i rozsądne, oszczędne użytkowanie. Ochrona różnorodności biologicznej jako elementu ochrony środowiska jest zagwarantowana w Polsce przez Konstytucję i liczne akty prawne.

Na poziomie Wspólnoty bardzo dużą rolę odgrywają:

- Dyrektywa w sprawie ochrony dzikiego ptactwa z 2009r. (Dyrektywa 2009/147/EC),
- Dyrektywa w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory z 1992r. (Dyrektywa 92/43/EEC),

które stanowią realizację powyższych zobowiązań międzynarodowych.

Dyrektywa Siedliskowa ma na celu ogólnoeuropejską ochronę dzikich gatunków, a także ma zapewnić powiązanie i ochronę tych siedlisk. Połączenie w sieciach ma służyć (od-)tworzeniu i rozwojowi współzależności ekologicznej a także wsparciu procesów rozprzestrzeniania się i ponownego osiedlania zwierząt. Dyrektywa ta tworzy sieć obszarów chronionych zwanych obszarami Natura 2000. Ten system chronionych obszarów uzupełniają tereny chronione dyrektywą ptasią. Przy tworzeniu tych obszarów wykorzystano założenia i wyniki projektu CORINE, zwłaszcza CORINE Biotopes, wskazującego najcenniejsze ostoje przyrody o znaczeniu europejskim.

Istotnym dla ochrony bioróżnorodności jest rozwój i ochrona lasów. W tym zakresie Komisja Europejska przyjęła w roku 1998 *Strategię leśną*, poprzez którą Komisja zamierza wspierać zrównoważony rozwój lasów.

W Polsce najważniejsze cele dla ochrony flory i fauny oraz bioróżnorodności wyznaczają:

- Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Planem działań,
- Strategia Ochrony Obszarów Wodno-Błotnych w Polsce wraz z Planem Działań,
- Polityka Leśna Państwa.

5.1.5 Krajobraz i dziedzictwo kulturowe

Różne aspekty związane z ochroną krajobrazu reguluje na poziomie międzynarodowym Europejska konwencja Krajobrazowa z 2000 r. W Konwencji tej Wspólnota Europejska uznała, że krajobraz stanowi ważny składnik jakości życia ludzi we wszystkich miejscach: w obszarach miejskich, na wsi, w obszarach o wysokim stopniu degradacji, a także w obszarach o wysokiej jakości, w obszarach uznawanych za niezwykle piękne i obszarach codziennych. Celem Konwencji jest promowanie ochrony, zarządzania i planowania krajobrazem, a także organizacja współpracy europejskiej w zakresie kwestii krajobrazowych.

W szczególności istotne zapisy dotyczące środowiska miejskiego znalazły się w Strategii tematycznej w sprawie środowiska miejskiego przyjętej w 2006 r. przez Komisję Europejską.

Biorąc pod uwagę że dziedzictwo kulturowe i dziedzictwo naturalne są coraz bardziej zagrożone zagładą, także wobec zjawiska zmian i zniszczeń, jakie niesie ewolucja społeczna i gospodarcza, zważywszy, że zniszczenie lub uszkodzenie dobra należącego do dziedzictwa kulturalnego lub naturalnego stanowi groźne zubożenie dziedzictwa wszystkich narodów świata Konferencja Generalna Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury (UNESCO) w 1972 r. przyjęła *Konwencja w sprawie Ochrony Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego*.

W ramach Konwencji za „dziedzictwo kulturowe” uznaje się:

- zabytki: dzieła architektury, rzeźby i malarstwa monumentalnego, elementy i formacje o charakterze archeologicznym, napisy groty i zgrupowania tych elementów, przedstawiające wyjątkową wartość dla całej ludzkości z punktu widzenia historii, sztuki lub nauki;
- zespoły: budowli oddzielnych lub łącznych, które z racji ich architektury, ich jednorodności lub ich integracji w krajobrazie przedstawiają wyjątkową wartość dla całej ludzkości z punktu widzenia historii, sztuki lub nauki, miejsca zabytkowe (sites): dzieła człowieka lub dzieła łączne człowieka i przyrody, jak również strefy, a także stanowiska archeologiczne, przedstawiające wyjątkową wartość dla całej ludzkości z punktu widzenia historycznego, estetycznego, etnologicznego lub antropologicznego.

zaś „dziedzictwo naturalne”:

- pomniki przyrody składające się z formacji fizycznych lub biologicznych, albo zgrupowania takich formacji przedstawiające wyjątkową wartość dla całej ludzkości z punktu widzenia estetycznego lub naukowego,
- formacje geologiczne i fizjograficzne oraz strefy ściśle rozgraniczone, stanowiące siedlisko zagrożonych zagładą gatunków zwierząt lub roślin, przedstawiające wyjątkową wartość dla całej ludzkości z punktu widzenia nauki, albo konserwacji,
- miejsca krajobrazowe (sites naturels) oraz strefy naturalne ściśle rozgraniczone, przedstawiające wyjątkową wartość dla całej ludzkości z punktu widzenia nauk, konserwacji lub wrodzonego piękna.

Aspekty ochrony dziedzictwa kulturowego, w tym dóbr kultury regulują również *Konwencja dotycząca ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i narodowego* (Paryż 1972 r.), *Konwencja o ochronie dziedzictwa architektonicznego Europy* (Granada 1985 r.) czy *Europejska konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego* (La Valetta 1992 r.).

W Polsce najważniejsze cele dla ochrony krajobrazu i dziedzictwa kulturowego wyznaczają:

- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, w której wśród celów odniesiono się do kształtowania struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski,
- przepisy tzw. „ustawy krajobrazowej”, która implementuje zapisy Konwencji Krajobrazowej do polskiego ustawodawstwa oraz daje podstawę do wyznaczania krajobrazów priorytetowych, jako tych szczególnie cennych dla społeczeństwa, ze względu na swoje wartości przyrodnicze, kulturowe, historyczne, architektoniczne, urbanistyczne, ruralistyczne czy estetyczno-widokowe i jako takich, wymagających zachowania lub określenia zasad i warunków ich kształtowania,
- ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, która m.in. reguluje zasady ochrony i dziedzictwa narodowego, a także uwzględniania zadań ochronnych w procesie planowania, zagospodarowania przestrzennego oraz kształtowania środowiska,
- ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, która odnosi się do przygotowania, koordynowania i tworzenia warunków do prowadzenia i oceny rewitalizacji, rozumianej jako przedsięwzięcie całościowe, integrujące działania na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany.

5.1.6 Ludność i zdrowie ludzkie

Ochrona zdrowia jest ściśle związana z ochroną środowiska, stanowiąc składnik różnych dziedzin ochrony środowiska. W praktyce wszystkie cele ochrony w poszczególnych dziedzinach (m.in. klimat/powietrze, woda, ziemia, gospodarka odpadami, ochrona wód), odnoszą się w sposób bezpośredni bądź pośredni do celu ochrony ludzkiego zdrowia.

Również od samego początku powstania, polityka Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska uwzględniała aspekty zdrowotne. W celu rozwiązania tego złożonego zagadnienia, Komisja Europejska w 2003 r. ogłosiła „Europejską Strategię Środowiska i Zdrowia”, która opiera się na zintegrowanym podejściu do problemów zdrowia środowiskowego. Działania podejmowane w ramach wdrażania tej strategii stanowią uzupełnienie prac toczących się w dziedzinie ochrony środowiska.

Istotną kwestią, związaną z ochroną zdrowia i środowiska jest ograniczanie oddziaływania hałasu. Kwestie związane z hałasem reguluje dyrektywa 2002/49/WE odnosząca się do oceny i zarządzania poziomem hałasu w środowisku.

5.2 Standardy jakości stanu środowiska

5.2.1 Normy jakości powietrza i ochrony klimatu

Na właściwy stan jakości powietrza składa się wiele czynników. Dopuszczalne poziomy niektórych substancji w powietrzu oraz dopuszczalne ich odchylenia są normowane przez stosowne regulacje prawne. Wśród nich można wymienić m.in.:

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie efektywności energetycznej
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiająca ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów związanych z energią
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012r. poz. 845),
- rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 11 grudnia 2020 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz.U. z 2024, poz. 870),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2010 r. Nr 16, poz. 87),
- rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 24 września 2020 r. w sprawie standardów emisyjnych dla niektórych rodzajów instalacji, źródeł spalania paliw oraz urządzeń spalania lub współspalania odpadów (Dz.U. z 2020r., poz. 1860)

Warto zaznaczyć, że na podstawie wprowadzonych zmian w ustawie Prawo ochrony środowiska (poprzez tzw. „ustawę antysmogową”), lokalne samorządy mogą kształtować zasady stosowania określonych rodzajów paliw, a także minimalne standardy emisji kotłów.

5.2.2 Wartości dopuszczalne poziomu dźwięku

Wartości dopuszczalne poziomu dźwięku określają szczegółowo:

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. z 2014 r., poz.112).

Oceniając klimat akustyczny należy brać pod uwagę również higieniczny aspekt wpływu hałasu na człowieka, kiedy przekroczenie poziomów progowych, powodować może ryzyko utraty zdrowia.

Państwowy Zakład Higieny opracował na podstawie badań ankietowych, skalę subiektywnej uciążliwości hałasu komunikacyjnego, przyjmując wartości:

- mała uciążliwość LAeq < 52 dB
- średnia uciążliwość 52 < LAeq < 62 dB
- duża uciążliwość 63 < LAeq < 70 dB
- bardzo duża uciążliwość LAeq > 70 dB

W analizie klimatu akustycznego w zakresie hałasu komunikacyjnego, można stosować dodatkowo skalę pomocniczą.

Tabela 1 Skala pomocnicza uciążliwości hałasu

Opis warunków	LAeq [dB]	
	Dzień	Noc
Pełny komfort akustyczny	<50	<40
Przeciętne warunki akustyczne	50-60	40-50
Przeciętne zagrożenie akustyczne	60-70	50-60
Wysokie zagrożenie	>70	>60

Źródło: na podstawie Raportów o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego, WIOŚ Olsztyn

5.2.3 Normy jakości wód i gruntów

Normy w zakresie jakości wód określają m.in.:

- ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2023, poz. 1478) oraz przepisy szczegółowe do niej.

Normy zaś w zakresie jakości gleby i jakości ziemi określają m.in. następujące przepisy:

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 września 2016 r. w sprawie sposobu prowadzenia oceny zanieczyszczenia powierzchni ziemi (Dz.U. z 2016 r., poz. 1395).

6. Istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu

6.1 Ocena stanu środowiska na obszarze objętym dokumentem

6.1.1 Geomorfologia i budowa geologiczna

Zgodnie z podziałem fizycznogeograficznym wg Kondrackiego obszar objęty Programem położony jest w obrębie dwóch prowincji: Niżu Środkowoeuropejskiego i Niżu Wschodniobałtycko-Białoruskiego, dalej – podprowincji: Pobrzeża Południobałtyckie, Pobrzeża Wschodniobałtyckie oraz Pojezierza Wschodniobałtyckie i w dalszej kolejności makroregionów:

- Pobrzeże Gdańskie (mezoregion Wybrzeże Staropruskie, Równina Warmińska)
- Pojezierze Chełmińsko-Dobrzyńskie (mezoregion Pojezierze Brodnickie, Garb Lubawski, Dolina Drwęcy, Równina Urszulewska),
- Nizina Staropruska (mezoregion Wzniesienia Górowskie, Równina Ornecka, Nizina Sępopolska),
- Pojezierze Mazurskie (mezoregion Równina Olsztynka, Pojezierze Olsztyńskie, Wysoczyzna Jeziorańsko-Bisztynecka, Pojezierze Mrągowskie, Kraina Wielkich Jezior Mazurskich, Kraina Węgorapy, Wzgórza Szeskie)
- Pojezierze Litewskie (mezoregion Puszcza Romincka)
- Nizina Północnomazowiecka (mezoregion Wzniesienia Mławskie).

Na obszarze objętym Programem dominuje krajobraz młodoglacjalny, powstały podczas ostatniego zlodowacenia - „vistulianu”. Jest on mocno zróżnicowany dzięki występowaniu kilku rodzajów form polodowcowym. Najszerszej występuje tzw. wysoczyzna morenowa typu falistego, wzgórza i pagórki morenowe. Pamiątką po ustępującym lądolodzie z okresu zlodowacenia bałtyckiego są również liczne na omawianym terenie jeziora. Obszar objęty Programem charakteryzuje się znacznie urozmaiconą hipsometrią.

Oprócz form naturalnych na terenie miast i gmin występują także formy powstałe w wyniku działalności człowieka. Są to nasypy budowlane, drogowe i kolejowe oraz wyrobiska poeksploatacyjne, a także wysypiska gruzu.

6.1.2 Warunki klimatyczne i powietrze atmosferyczne

Miasta ujęte w Programie położone są zasadniczo w mazurskiej dzielnicy klimatycznej. Klimat opisywanego terenu należy do typu klimatu pojeziernego, odznaczającego się cechami przejściowymi od klimatu kontynentalnego do klimatu morskiego. Różnorodność klimatu wyraża się w znacznych wahaniami temperatury i opadów w tych samych miesiącach poszczególnych lat. Średnie roczne temperatury wynoszą 7°C; średnia półroczna zimowego – 0°C, a półroczna letniego - 14°C.

Długość bezmroźnego okresu wynosi średnio 125 dni. W pierwszej połowie maja niemal corocznie występują przymrozki. Średnie roczne sumy opadów wynoszą 450-700 mm, z przewagą opadów półroczna letniego. Średnia liczba dni z opadem wynosi około 160-170 rocznie.

Okres wegetacyjny trwa około 160-190 dni i znacznie różni się w poszczególnych latach, nawet o kilka tygodni. Dominujące są wiatry zachodnie, północno-zachodnie i południowo-zachodnie, które często uzyskują znaczne prędkości (nawet do 17 m/s).

W objętych opracowaniem miastach, głównymi źródłami zorganizowanej emisji są procesy energetycznego spalania paliw, z ciągle niewielkim udziałem paliw ze źródeł odnawialnych oraz – w mniejszym stopniu – z emisją z procesów technologicznych. Wśród tych ostatnich, większa emisja związana jest z funkcjonującymi zakładami przemysłowymi. Na terenie analizowanych

miast i gmin występują lokalne odnawialne źródła energii (OZE), wykorzystujące energię wiatru, słońca, wody i biomasy.

Spośród źródeł zorganizowanej emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego, pochodzącej z procesów energetycznego spalania paliw, czołowe miejsce zajmuje ciepłownictwo. Na terenie miast ciepło jest pozyskiwane w wyniku spalania głównie węgla i gazu ziemnego. Na zanieczyszczenie powietrza duży wpływ ma położenie również miast przy głównych szlakach komunikacyjnych. Emisja komunikacyjna oddziałuje szczególnie w ich centrum i jest zwiększona przede wszystkim w miesiącach letnich – również na głównych trasach międzymiastowych i obwodnicach.

Na podstawie danych pochodzących z badań WIOŚ (na podstawie raportu „Roczna ocena jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim. Raport wojewódzki za 2023r.”), można wnioskować, że stan powietrza na terenie miast jest dobry, jedynie lokalnie mogą występować sytuacje niekorzystne dla zdrowia mieszkańców ze względu na przekroczenia niektórych substancji, np. ozonu, benzo(a)pirenu w pyłe PM10.

Na zanieczyszczenie powietrza duży wpływ ma również emisja komunikacyjna, głównie związana z lokalizacją miast przy głównych szlakach komunikacyjnych. Emisja komunikacyjna oddziałuje szczególnie w sąsiedztwie dróg krajowych nr S7, S51, 15, 16, 51, 53, 54, 57, 59, 65 oraz dróg wojewódzkich i jest zwiększona przede wszystkim w miesiącach letnich.

Przez część miast przebiega kilka linii kolejowych: nr 9 (Warszawa Wschodnia – Gdańsk Główny, dwutorowa, zelektryfikowana, przebiegająca m.in. Działdowo,) nr 216 (Olsztyn Główny – Działdowo, jednotorowa, zelektryfikowana, przebiegająca m.in. Olsztynek, Nidzicę), nr 219 (Olsztyn Główny – Elk, jednotorowa, tylko częściowo zelektryfikowana, przebiegająca m.in. Pasym), nr 225 (Nidzica – Wielbark, jednotorowa, niezelektryfikowana linia kolejowa), nr 217 (Braniewo – Bogaczewo, jednotorowa, niezelektryfikowana, szerokotorowa linia kolejowa), nr 204 (Braniewo – Malbork, częściowo zelektryfikowana, częściowo dwutorowa).

Miasta sieci Cittaslow znajdują się w części województwa warmińsko-mazurskiego, która objęta jest programem ochrony powietrza, o którym mowa w art. 91 ust. 3 i 5 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Uchwałą Nr LI/772/23 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z 27 czerwca 2023r. została przyjęta aktualizacja Programu ochrony powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 i poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe PM10. Strefa warmińsko-mazurska obejmuje wszystkie gminy województwa poza Olsztynem i Elblągiem, dla których zostały wyznaczone odrębne strefy. Aktualizacja Programu została opracowana w związku z odnotowaniem w 2021 roku przekroczenia normy jakości powietrza na terenie strefy w zakresie benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10. Z uwagi na dotrzymanie poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 w aktualizacji skupiono się na działaniach naprawczych mających na celu wyeliminowanie lub co najmniej ograniczenie do poziomu docelowego przekroczeń benzo(a)pirenu. Obowiązujący dotychczas Program został uchylony, a aktualizacja Programu objęła przegląd wskazanych działań naprawczych i ich ewentualną korektę w celu poprawy jakości powietrza ze względu na ochronę zdrowia ludzi (osiągnięcie poziomu docelowego B(a)P) oraz określiła działania ochronne dla grup ludności wrażliwych na przekroczenie, obejmujących w szczególności osoby starsze i dzieci. Warto podkreślić, że standardy jakości powietrza dla pyłu PM10 zostały dotrzymane w strefie warmińsko-mazurskiej, jednak w związku z tym, że benzo(a)piren znajduje się w pyłe PM10, należy zachować działania naprawcze również dla tego zanieczyszczenia w aktualizacji Programu.

Na podstawie danych pochodzących z badań WIOŚ, można wnioskować, że stan powietrza na terenie miast sieci Cittaslow jest dobry.

6.1.3 Hałas. Określenie terenów o podwyższonym hałasie

Jednym z najistotniejszych obecnie czynników determinujących jakość środowiska stanowi hałas. Hałas pochodzenia antropogenicznego, występujący w środowisku, można podzielić na dwie podstawowe kategorie: hałas komunikacyjny (drogowy, kolejowy, lotniczy) i hałas przemysłowy.

Na terenie miast Cittaslow komunikacja, a zwłaszcza komunikacja drogowa, stanowi podstawowe źródło hałasu. Jedną z głównych przyczyn zwiększającego się w ostatnich latach zagrożenia hałasem jest intensyfikacja ruchu drogowego. Uciążliwość tras komunikacyjnych zależy głównie od natężenia ruchu, struktury strumienia pojazdów, prędkości pojazdów, rodzaju i stanu technicznego nawierzchni, stanu technicznego pojazdów oraz odległości zabudowy od drogi.

Wśród najważniejszych ciągów komunikacyjnych, które przebiegają przez miasta, należy wskazać drogi krajowe nr S7, S51, 15, 16, 51, 53, 54, 57, 59, 65 oraz drogi wojewódzkie.

Na uciążliwość hałasu w ciągach drogowych wpływa głównie nieodpowiedni stan nawierzchni dróg, wzrastający udział samochodów ciężarowych w ruchu, niezadowolający stan techniczny pojazdów, brak ekranów dźwiękochłonnych izolujących otoczenie dróg tranzytowych, przekraczanie dopuszczalnej ładowności.

Trasy kolejowe, to kolejne źródło hałasu komunikacyjnego, które ze względu na położenie na obrzeżach terenów zamieszkałych, nie są poważnym źródłem hałasu.

Zagrożenie hałasem przemysłowym związane jest przede wszystkim z niewłaściwą lokalizacją zabudowy mieszkaniowej względem zakładów przemysłowych i usługowych (lub z niewłaściwą lokalizacją zakładów przemysłowych i usługowych względem zabudowy mieszkaniowej).

6.1.4 Zasoby wód powierzchniowych

Udział wód powierzchniowych na obszarze miast sięga średnio 4,1%, przy czym należy zwrócić uwagę na duże zróżnicowanie poszczególnych obszarów: max. udział to 14% (Pasym), a min. – 0% (Bisztynek). Średni odsetek udziału wód powierzchniowych można odnieść również do całych obszarów gmin (3,3%), natomiast max. wynosi 10,8% (Ryn), zaś min. udział 0,1% (Działdowo).

Pod względem hydrograficznym rzeki występujące na terenie miast należą do trzech systemów rzecznych: Wisły, Pregoty i Pasłęki. Wśród najważniejszych cieków przepływających przez miasta ujęte w Programie, można wymienić największe rzeki naszego Regionu: Łynę, Drwęcę, Pasłękę i Wkrę wraz z ich dopływami. Należy przy tym zaznaczyć, że cieki te są wskazane na pewnych odcinkach, jako obszary zagrożone podtopieniami. Dotyczy to m.in. Łyny na odcinku Dobrego Miasta i na początku granic Lidzbarka Warmińskiego, Drwęcy na odcinku Nowego Miasta Lubawskiego czy Pasłęki przed Braniewem i Wkry na wysokości Działdowa.

Oprócz naturalnych cieków, odwadnianie prowadzi się poprzez cieki i rowy melioracyjne do rzek i jezior regionu.

Wśród największych zbiorników, które występują w granicach miast, należy wymienić: jez. Ryńskie (Ryn), jez. Gołdap (Gołdap), jez. Kraksy (Biskupiec), jez. Jemiołowo (Olsztynek), jez. Kalwa (Pasym), jez. Leleskie (Pasym).

Na obszarze miast znajduje się:

- 33 jednolite części wód rzecznych
- 5 jednolitych części wód jeziornych

6.1.5 Zasoby wód podziemnych

Pobierana woda podziemna jest zużywana na potrzeby gospodarki komunalnej, rolnictwa, leśnictwa oraz przez przemysł na cele produkcyjne. Głównym źródłem zaopatrzenia w wodę na obszarze miast jest czwartorzędowe piętro wodonośne. Lokalnie jest wykorzystywane piętro trzeciorzędowe i kredowe.

Wydajności ujęć są bardzo zróżnicowane. W części miast występują utwory nieprzepuszczalne.

Zgodnie z podziałem regionalnym wg B. Paczyńskiego (Atlas hydrologiczny Polski 1995 r), obszar objęty Programem znajduje się w 4 regionach hydrogeologicznych: regionie mazowieckim, mazurskim, mazursko-podlaskim i gdańskim. Na tym obszarze występują następujące zbiorniki wód podziemnych:

- nr 202 Sandr Gołdap – utwory czwartorzędu w sandrach (Gołdap).
- nr 205 Subzbiornik Warmia – trzeciorzęd, kreda (Lidzbark Warmiński, Bisztynek, Reszel, Dobre Miasto, Bartoszyce, Jeziorany)
- nr 206 Wielkie Jeziora Mazurskie – utwory czwartorzędu w sandrach i w utworach międzymorenowych (Ryn)
- nr 208 Zbiornik międzymorenowy Biskupiec – utwory czwartorzędu w utworach międzymorenowych (Biskupiec)
- nr 212 Olsztynek (lokalny zbiornik wód podziemnych) – utwory czwartorzędu w utworach międzymorenowych (Olsztynek)
- nr 213 Zbiornik międzymorenowy Olsztyn – utwory czwartorzędu w utworach międzymorenowych (Barczewo, Pasym, Jeziorany)
- nr 214 Działdowo – utwory czwartorzędu w utworach międzymorenowych i w dolinach kopalnych (Nidzica, Działdowo, Lidzbark)
- nr 215 Subniecka warszawska – utwory czwartorzędu w utworach międzymorenowych (Działdowo, Nidzica)

Wody podziemne na terenie miast są podzielone na 6 Jednolitych Części Wód Podziemnych oznaczonych numerami: Nr 19 (PLGW200019), Nr 20 (PLGW700020), Nr 21 (PLGW700021), Nr 31 (PLGW200031), Nr 39 (PLGW200039), Nr 49 (PLGW200049).

Na terenie miast nie występują problemy eksploatacyjne związane z poborem i uzdatnianiem wody.

6.1.6 Gospodarka wodna i ściekowa

Na obszarze miast łączna długość sieci wodociągowej wynosi 935,50 km (łącznie na terenie analizowanych gmin jest to 3 022,60 km). Wszystkie ujęcia wody posiadają wyznaczone strefy określające teren ochrony bezpośredniej. Wydajność istniejących ujęć wody jest wystarczająca dla zaspokojenia potrzeb istniejących i perspektywicznych. Na terenie miast zużyto 5 797,30 tys. m³ wody na cele gospodarstw domowych (łącznie na terenie analizowanych gmin 7 742,90 tys. m³).

Na terenie miast zlokalizowanych jest 17 komunalnych oczyszczalni ścieków (na terenie gmin są jeszcze 32 oczyszczalnie), mogących oczyszczać do 390 835 RLM w miastach i łącznie 477 742,00 RLM. Łączna długość kanalizacji sanitarnej na terenie miast wynosi 779,30 km (a na terenie gmin - 1 468,10 km).

Na terenie miast łącznie 186 227 mieszkańców posiada dostęp do wodociągu (99,54% populacji miast i 95,78% populacji gmin), a 178 690 – do kanalizacji sanitarnej (95,51% populacji miast i 79,18% populacji gmin).

6.1.7 Gospodarka odpadami

Mieszkańcy miast sieci Cittaslow korzystają z instalacji komunalnych, które zgodnie z obowiązującymi przepisami, mogą przetwarzać odpady komunalne. Są to:

- Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych i wydzielenia z niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku w Działdowie/Zakrzewie – zarządzający Ekologiczny Związek Gmin „Działdowszczyzna” w Działdowie (obsługująca Działdowo, Lidzbark i Nidzicę);
- Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych i wydzielenia z niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku w Rudnie – zarządzający Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych RUDNO Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Rudnie (obsługująca Lubawę, Nowe Miasto Lubawskie i Olsztynek);
- Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych i wydzielenia z niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku w Elblągu – zarządzający Zakład Utylizacji Odpadów Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Elblągu (obsługuje Braniewo);
- Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych i wydzielenia z niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku w Olsztynie – zarządzający Zakład Gospodarki Odpadami Komunalnymi Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Olsztynie (obsługująca Barczewo, Bartoszyce, Biskupiec, Bisztynek, Dobre Miasto, Górowo Iławeckie, Jeziorany, Lidzbark Warmiński, Orneta, Pasym, Reszel, Sępólno);
- Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych i wydzielenia z niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku w Spytkwie – zarządzający Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych Spytkowo Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Spytkwie (obsługująca Ryn);
- Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych i wydzielenia z niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku w Siedliskach – zarządzający Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami „Eko-Mazury” Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Siedliskach (obsługuje Gołdap);

Poniżej przedstawiono wielkość odpadów zebranych na terenie miast w 2020 r.

Rodzaj odpadów	Ogółem [tona/rok]		z gospodarstw domowych [tona/rok]	
	Gmina	Obszar miast	Gmina	Obszar miast
odpady komunalne	83 086,49	65 823,03	69 586,04	54 663,22
odpady selektywnie zbierane	31 252,11	24 637,13	28 864,23	22 747,55
odpady zmieszane i inne	51 834,38	41 185,90	40 721,81	31 915,67

Systematycznie rośnie ilość odpadów selektywnie zbieranych, które stanowiły 37,6% zebranych odpadów na obszarze gmin (na terenie miast – 37,4%).

6.1.8 Lasy i ochrona przyrody

Obszar gmin należących do sieci Cittaslow charakteryzuje się dużym potencjałem cennych obszarów przyrodniczych. Powierzchnia lasów wynosi 125 955,05 ha, co stanowi 33,5% powierzchni gmin (na obszarze gmin jest 1 011,07 ha, co stanowi 5,73% powierzchni miast). Rozmieszczenie lasów jest nierównomierne – najmniejszy udział ma Lubawa (0,29%), a największe Gołdap (23,69%), przy czym największy wskaźnik zalesienia ma gmina Olsztynek 53,62%.

W większości, nadzór nad lasami, sprawują jednostki Lasów Państwowych:

- Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Olsztynie (Nadleśnictwo Lidzbark, Nidzica, Olsztynek, Nowe Ramuki, Stare Jabłonki, Iława, Olsztyn, Korpele, Wipsowo, Wichrowo, Kudypy, Orneta, Zaporowo, Górowo Iławeckie, Bartoszyce, Mrągowo, Srokowo)
- Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku (Nadleśnictwo Giżycko, Gołdap)
- Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu (Nadleśnictwo Jamy, Brodnica)

Lasy i liczne jeziora stanowią siedliska dla wielu cennych gatunków roślin i zwierząt, w tym zagrożonych w skali Polski i Europy.

Według koncepcji krajowej sieci ekologicznej EKONET – POLSKA przez tereny miast nie przebiegają korytarze ekologiczne.

6.1.9 Formy ochrony przyrody

Na terenie analizowanych gmin znajduje się 197 561,00 ha cennych obszarów przyrodniczych objętych różnymi formami ochrony. Stanowi to 52,60% powierzchni gmin (odpowiednio w woj. warmińsko-mazurskim – 46,7%).

Na formy prawnej ochrony przyrody, zgodnie z ustawą o ochronie przyrody składają się:

- 1) parki narodowe;
- 2) rezerваты przyrody;
- 3) parki krajobrazowe;
- 4) obszary chronionego krajobrazu;
- 5) obszary Natura 2000;
- 6) pomniki przyrody;
- 7) stanowiska dokumentacyjne;
- 8) użytki ekologiczne;
- 9) zespoły przyrodniczo-krajobrazowe;
- 10) ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Na terenie analizowanych miast sieci Cittaslow występują następujące formy ochrony przyrody:

- rezerwat przyrody (rzeka Drwęca, rzeka Pasłęka)
- obszary chronionego krajobrazu (OChK Dolina Dolnej Drwęcy, OChK Otuliny Welskiego Parku Krajobrazowego – Słup, OChK Dolina Środkowej Łyny, OChK Doliny Symsarny, OChK Doliny Dolnej Łyny, OChK Krainy Wielkich Jezior Mazurskich, OChK Doliny Gołdapy i Węgorapy)
- pomniki przyrody (łącznie 53 szt. pomników (3 głązy i 50 różne gatunki drzew)).

Należy tu zaznaczyć, że część miast sąsiaduje również z obszarami Natura 2000:

- Doliny Wkry i Mławki (PLB140008)
- Dolina Pasłęki (PLB280002) (ten obszar znajduje się w granicach miasta Braniewo)
- Ostoja Warmińska (PLB280015)
- Puszcza Napiwodzko-Ramucka (PLB280007)

- Dolina Drwęcy (PLH280001) (ten obszar znajduje się w granicach miasta Nowe Miasto Lubawskie)
- Rzeka Pasłęka (PLH280006) (ten obszar znajduje się w granicach miasta Braniewo)
- Ostoja Napiwodzko-Ramucka (PLH280052)
- Puszcza Romincka (PLH280005)

6.1.10 Źródła promieniowania elektromagnetycznego

Promieniowanie niejonizujące związane jest z występowaniem pól elektromagnetycznych. Do głównych źródeł powstawania pól elektromagnetycznych należą:

- linie elektroenergetyczne i stacje transformatorowe,
- obiekty radiokomunikacyjne w tym: stacje nadawcze radiowe i telewizyjne, stacje bazowe telefonii komórkowej,
- stacje radiolokacyjne.

Istotny wpływ na środowisko mają linie i stacje elektroenergetyczne o napięciach znamionowych równych co najmniej 110 kV i wyższych. Na analizowanym terenie położone są GPZ (14) oraz linie elektromagnetyczne wysokiego napięcia 110 kV.

Na terenie miast obiektami radiokomunikacyjnymi, które mogą mieć również wpływ na środowisko, są stacje bazowe telefonii komórkowej. Pole elektromagnetyczne występujące przy antenach telefonii komórkowej występuje na przestrzeni kilkunastu metrów na poziomie zawieszenia anteny. Normy techniczne i przepisy aktualnie stosowane w Polsce, dotyczące umieszczania anten stacji, zabezpieczają wymagane odległości od miejsc przebywania ludzi.

Stacje przekaźnikowe telefonii komórkowej znajdują się na terenie miast oraz w ciągu głównych szlaków komunikacyjnych.

Jednym ze źródeł promieniowania niejonizującego są stacje nadawcze radiowe i telewizyjne. Na terenie miast brak jest stacji nadawczych fal radiowych i telewizyjnych o mocy przekraczającej 2 kW lub obiektów nadawczych o znacznych mocach emisji i dużym zasięgu. Na terenie Olsztyńka i Gołdapi są nadajniki radiowe mniejszej mocy (maszt na biurowcu PROVIMI w Olsztyńku oraz maszt na Pięknej Górze w Gołdapi).

6.2 Prawdopodobne zmiany w środowisku w przyjętym horyzoncie czasowym

Analizowany projekt Programu obowiązuje w długim okresie czasu – odnosi się do 2030 roku.

W poniższej Prognozie uwzględniono zatem ten horyzont czasu i odniesiono się do prawdopodobnych zmian w środowisku.

W Polsce od wielu lat systematycznie czyni się zróżnicowane działania na rzecz poprawy jakości środowiska i jego ochrony. Mimo wielu trudności związanych z aspektami prawnymi czy posiadanymi środkami finansowymi, zarówno jednostki samorządu terytorialnego, jak i przedsiębiorcy, zobowiązani są do wprowadzania rozwiązań proekologicznych i wyższych standardów środowiskowych.

Odnosząc się do celów dokumentów strategicznych, o których mowa jest w rozdz. 4.1, wśród tych najważniejszych należy wymienić:

- działania na rzecz zapewnienia realizacji zasady zrównoważonego rozwoju,
- przystosowanie do zmian klimatu,
- ochrona różnorodności biologicznej.

Z tego też powodu planowane kierunki działań w najbliższych latach, uwzględniając przyjęte założenia Polityki ekologicznej państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodne, to:

- poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego,
- zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska,
- łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych,
- rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa,
- poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska.

6.3 Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie

Istniejące problemy ochrony środowiska były również elementem uwzględnionym podczas analizy stanu sieci miast.

W ramach przeprowadzonej analizy SWOT stwierdzono m.in.:

Mocne strony:

- wysokie walory przyrodnicze w postaci dużego potencjału terenów przyrodniczo cennych w znacznej części miast oraz wysokiego poziomu lesistości obszarów sąsiadujących z miastami;
- potencjał do rozwoju turystyki aktywnej (pieszej i rowerowej), a w części miast do rozwoju unikatowych form turystyki;
- dziedzictwo kulturowe i walory architektoniczne wszystkich miast.

Szanse:

- szlaki turystyczne (piesze, rowerowe, wodne) o charakterze ponadregionalnym i międzynarodowym – otwarcie na turystów spoza regionu;
- ogólnokrajowy trend tzw. „turystyki powolnej” i turystyki zrównoważonej;
- wzrost świadomości ekologicznej ogólnokrajowym trendem.

Słabe strony:

- niska aktywność organizacji pozarządowych;
- niewystarczające wyposażenie mieszkańców w sieć kanalizacyjną;
- okresowe zakłócenia w zaopatrzeniu w wodę pitną;
- potencjał turystyczny miast dedykowany raczej turystyce krótkoterminowej;
- wciąż niewielkie i niewystarczające wykorzystanie odnawialnych źródeł energii;
- zły stan techniczny większości obiektów zabytkowych;
- występujące w większości miast przekroczenia wskaźników czystości powietrza.

Zagrożenia:

- konkurencja o turystów przez obszary o teoretycznie wyższym potencjale turystycznym na terenie województwa (np. WJM, KE);
- starzenie się społeczeństwa jako proces ogólnokrajowy (wyzwania m.in. w zakresie srebrnej gospodarki).

6.4 Ocena środowiska z użyciem przyjętych celów

Uwzględniając przyjęte cele oraz przeprowadzoną analizę w Programie, środowisko sieci miast jest oceniane jako cenne i czyste. Stanowi ono o dużej atrakcyjności zarówno dla mieszkańców, jak i turystów. Samorząd lokalny dostrzega konieczność uporządkowania gospodarki przestrzennej i potrzeby inwestycyjne. Wskazane jest jednak, by działania związane z poprawą lub zachowaniem istniejącego stanu środowiska stanowiły integralny element wszystkich działań. Jest to jeden z istotnych warunków dalszego rozwoju całego Regionu, zwłaszcza w kontekście planowanych usług związanych z wykorzystaniem zasobów naturalnych, np. do rozwoju turystyki.

7. Skutki oddziaływania planowanych przedsięwzięć w ramach analizowanego dokumentu

7.1 Opis przedsięwzięć z ich wzajemnymi powiązaniem

Zdefiniowanemu celowi głównemu w Programie, zostały przyporządkowane cele strategiczne i kierunki działań. Kierunki te wyznaczają pola dla dalszego rozwoju i przedsięwzięć, które będą realizowane przez poszczególne samorządy, jak i na terenie sieci miast.

Budowa infrastruktury technicznej i uzbrojenie terenów umożliwi poprawę stanu środowiska. Przyczyni się tym samym do przywrócenia walorów naturalnych miast, co zwiększy ofertę dla turystów i poprawi warunki życia mieszkańców. Jednocześnie, obserwowana większa antropopresja, będzie mogła być lepiej kontrolowana – zarówno od strony administracyjnej (poprzez lepsze planowanie i zagospodarowanie terenu), jak również od strony środowiskowej (poprzez zmniejszenie negatywnego oddziaływania).

7.2 Uzasadnienie realizacji przedsięwzięć z punktu widzenia społeczno-gospodarczego

W wyniku realizacji Programu oczekuje się, że w długofalowym okresie nastąpi ożywienie gospodarcze i społeczne na terenie sieci miast. Ich obszar cechuje się nawarstwieniem zjawisk i procesów niekorzystnych społecznie i gospodarczo, których powstrzymanie jest możliwe tylko poprzez skoordynowane działania podejmowane na poziomie ponadlokalnym. Zakładane cele Programu to m.in.:

→ Cel operacyjny A. INTEGRACJA I MOBILIZACJA ZASOBÓW

- Kierunki działań:
  - A1. Aktywizacja i integracja społeczności lokalnej
  - A2. Wzrost kompetencji administracji lokalnej

→ Cel operacyjny B. PROMOCJA I EKSPANSJA WSPÓŁPRACY

- Kierunki działań:
  - B1. Kreacja i rozwój marki Cittaslow
  - B2. Promocja gospodarcza
  - B3. Rozwój współpracy z otoczeniem sieci Cittaslow

→ Cel operacyjny C. WYSOKIEJ JAKOŚCI NOWOCZESNE USŁUGI

- Kierunki działań:
  - C1. Rozwój usług dla społeczeństwa w oparciu o nowoczesne rozwiązania

→ Cel operacyjny D. AKTYWNA GOSPODARKA

- Kierunki działań:
  - D1. Rozwój kapitału ludzkiego
  - D2. Kreowanie oferty inwestycyjnej
  - D3. Współpraca na rzecz rozwoju turystyki

→ Cel operacyjny E. WYSOKIEJ JAKOŚCI PRZESTRZEŃ

- Kierunki działań:
  - E1. Poprawa dostępności komunikacyjnej
  - E2. Rozwój atrakcyjnych i bezpiecznych przestrzeni publicznych
  - E3. Rozwój infrastruktury turystycznej
  - E4. Ochrona środowiska przyrodniczego
  - E5. Czysta energia

7.3 Opis rozwiązań alternatywnych

W ramach Programu przeprowadzono szczegółową diagnozę i ocenę stanu istniejącego (wariant „0”), uwzględniając:

- demografię, w tym m.in.:
  - procesy demograficzne
  - strukturę demograficzną
- kapitał ludzki i społeczny, w tym m.in.:
  - poziom zasobów ludzkich
  - organizacje pozarządowe
  - czynniki determinujące
- stan i ochrona środowiska, w tym m.in.:
  - uwarunkowania przyrodnicze i ochrony środowiska
  - infrastrukturę techniczną
- dostępność komunikacyjną, w tym m.in.:
  - infrastrukturę techniczną
  - dostępność komunikacyjną
- gospodarkę, w tym m.in.:
  - strukturę podstawowych branż gospodarki
  - potencjał turystyczny
- finanse samorządów lokalnych, w tym m.in.:
  - poziom dochodów własnych samorządów
  - poziom absorpcji środków unijnych

Zaproponowano również szereg działań i przedsięwzięć, które mają pomóc osiągnąć założone cele. Jednak w zaproponowanych przedsięwzięciach nie wskazano rozwiązań alternatywnych lub odniesień do czasu, w którym będą analizowane warianty inwestycyjne, w tych przypadkach, w których nie można na tym etapie przeanalizować.

W niniejszej Prognozie odniesiono się do analizy wariantów, a następnie przeprowadzono ocenę wariantu najbardziej korzystnego dla środowiska.

7.4 Przyjęte środki w celu uniknięcia, zmniejszenia lub zrównoważenia szkodliwego oddziaływania

Co do zasady, autorzy Programu uznali, że jego cele i kierunki działań są zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju i przyczynią się do poprawy stanu środowiska naturalnego i nie wskazali dodatkowych środków w celu uniknięcia, zmniejszenia lub zrównoważenia potencjalnie szkodliwego oddziaływania na środowisko.

Wskazane zostały ogólne zasady związane z zakazem realizowania przedsięwzięć negatywnie oddziaływujących na środowisko oraz uzgadniania poszczególnych przedsięwzięć z właściwymi organami w zakresie ochrony środowiska, zdrowia i zabytków.

7.5 Przewidywane oddziaływania na środowisko

Precyzyjne określenie, analiza i skwantyfikowana ocena przewidywanych znaczących oddziaływań na środowisko oraz zabytki, w tym oddziaływań bezpośrednich, pośrednich, stałych i chwilowych, skumulowanych i wtórnych, krótko-, średnio- i długoterminowych, przy założonym stopniu ogólności zamierzeń w Programie nie jest możliwe. Przeprowadzona analiza objęła w odniesieniu do poszczególnych planowanych działań, ich skutków oraz relacji czas oddziaływania, rodzaj oddziaływania oraz ocenę potencjalnego wpływu na środowisko, grupy społeczne i dobra materialne. Można zakładać, że w przypadku większości inwestycji, wpływ na środowisko, zabytki, dobra kultury i inne dobra materialne będzie analizowany w trybie uzgadniania inwestycji. W przypadku inwestycji liniowych, w szczególności dróg, należy zwrócić szczególną uwagę na ewentualne oddziaływanie na nieznanne wcześniej stanowiska archeologiczne, które wymagają oceny i badania jeszcze przed rozpoczęciem inwestycji. Również z tego typu inwestycjami związana jest niejednoznaczna ocena ryzyka zdrowotnego, gdzie oprócz bezpośrednich skutków wypadków drogowych, należy również uwzględnić długotrwałe emisje związków organicznych, w tym wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych, pyłu (a także sadzy) ze śladami metali ciężkich oraz najgroźniejszych w tej grupie prekursorów ozonu oraz podwyższony poziom hałasu.

W związku z powyższym, w ramach przeprowadzonej analizy, dokonano oceny działań zapisanych w Strategii w odniesieniu do istotnych elementów środowiska i jego ochrony.

Zgodnie z załączoną matrycą, obejmującą 3220 pól i prezentującą wyniki analizy, można wskazać m.in.:

- efekty pozytywne (1753 pól), w tym:
  1. budowa infrastruktury ochrony środowiska
  2. wykorzystanie OZE
  3. poprawa efektywności energetycznej
  4. inwestycje w transport niskoemisyjny
- efekty negatywne (297 pól), w tym:
  1. planowane budowy, modernizacje i działania infrastrukturalne mogą w różnej skali spowodować negatywne oddziaływanie na środowisko
  2. zakładana intensyfikacja działalności gospodarczej może spowodować niekontrolowany wpływ na środowisko
  3. wzrost wykorzystania zasobów naturalnych
- efekty neutralne (1170 pól):
  1. wiele zakładanych działań na terenie sieci miast, dotyczących istniejących obiektów bądź działań nieinwestycyjnych, nie spowoduje ani poprawy, ani pogorszenia stanu środowiska, bądź zmiany te będą się uzupełniały bądź niwelowały.

Dla większości przedsięwzięć przewidywanych do realizacji w Programie bezpośrednie oddziaływanie na środowisko będzie ograniczone do najbliższego sąsiedztwa. Można zatem wskazać istotne zagrożenia dla środowiska:

- praktycznie nieodwracalne przekształcenia terenów w przypadku realizacji nowych inwestycji mieszkaniowych, infrastrukturalnych czy komunikacyjnych;
- pogorszenie wskaźników zanieczyszczenia powietrza – w przypadku nowych źródeł emisji zanieczyszczeń – źródła punktowe, liniowe czy zanieczyszczenia komunikacyjne;
- zagrożenia stanu wód powierzchniowych i podziemnych - w przypadku rozbudowy infrastruktury portowej, eksploracji zasobów naturalnych;
- podwyższenie poziomu hałasu;
- wzrost ilości odpadów (zwiększenie ilości turystów, nowe obiekty i przedsięwzięcia);
- wzrost ilości ścieków nieoczyszczonych (drogi, nowe tereny zurbanizowane).

Oddziaływania pośrednie to przede wszystkim:

- wzrost intensywności gospodarowania i zmiany zagospodarowania terenu w rejonie nowych inwestycji;
- wzrost intensywności ruchu i związanych z tym emisji zanieczyszczeń.

Reasumując, przyjęte założenia w Programie oraz planowane działania mogą spowodować poprawę istniejącego stanu środowiska i warunków życia mieszkańców sieci miast Cittaslow. Negatywne efekty, które wiążą się najczęściej z działaniami inwestycyjnymi i które nie są całkowicie do uniknięcia, powinny w każdym przypadku być analizowane i minimalizowane.

7.5.1 Oddziaływanie transgraniczne

Ze względu na lokalizację działań na terenie sieci miast, realizacja celów i działań Programu będzie miała tylko lokalny wpływ i nie będzie miała oddziaływania transgranicznego.

7.6 Ocena przedsięwzięć i ich alternatyw z użyciem przyjętych celów

W ramach Programu przewidywane cele i działania powiązane są ze sobą i mogące mieć potencjalne oddziaływanie na obszary oceniane, zgodnie z obowiązującymi przepisami, w tym Dyrektywą w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko.

Program zakłada osiągnięcie określonych celów w wyniku podjęcia skutecznych działań. Wszystkie one będą miały pośredni i bezpośredni wpływ na życie mieszkańców oraz stan środowiska. Część z nich jest niezbędna do zapewnienia zrównoważonego rozwoju miast i ich mieszkańców. Niektóre, mogą mieć negatywny wpływ na środowisko i należy rozważyć ich alternatywy. Należy jednak zaznaczyć, że pozostawienie wariantu „0”, czyli stanu obecnego, nie zawsze jest najbardziej korzystne dla ochrony środowiska.

Część przedsięwzięć, które realizowane będą w ramach Programu, to projekty dotyczące określonych lokalizacji, ale spora ich część nie odnosi się do konkretnej lokalizacji, stosowanej technologii czy sposobu zarządzania procesem inwestycyjnym. W związku z powyższym, na obecnym etapie analizy można przyjąć pewne założenia odnośnie charakteru planowanych działań, bez wskazywania konkretnych rozwiązań dla działań, które mogą przynieść negatywne oddziaływania. Należy założyć, że te działania, będą mogły być realizowane pod warunkiem zastosowania odpowiednich działań minimalizujących.

W przypadku poszukiwania alternatyw, warto uwzględnić faktyczne uwarunkowania lokalizacji niektórych inwestycji w silnie przekształconym środowisku. Wiąże się z tym często dość ograniczona swoboda w przestrzennym kształtowaniu infrastruktury.

W ramach dokonanej oceny, wykonano analizę wariantów, a następnie przeprowadzono ocenę wariantu najbardziej korzystnego dla środowiska w odniesieniu do:

- oddziaływania na środowisko
- wpływu na standardy jakościowe
- ochronę zasobów

Tabela 2 Synteza wariantowej oceny oddziaływania na środowisko

WARIANTOWA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO		Wariant „0” (status quo)	Wariant I (zaproponowany w Programie)	Wariant II (korzystny dla środowiska)
prognozowany wpływ na komponenty i cechy środowiska przyrodniczego	świat zwierząt	-	-/+	+
	świat roślin	-	-/+	+
	powierzchnię ziemi, z uwzględnieniem ruchów masowych ziemi	-	-/+	+
	wody powierzchniowe i podziemne	-	+	+
	powietrze i klimat	-	-/+	+
	walory krajobrazowe	-	+	+
wpływ na zdrowie i życie ludzi		-	+	+
wpływ na dobra materialne		-	+	+
wpływ na zabytki i krajobraz kulturowy, objęte istniejącą dokumentacją, w szczególności rejestrem lub ewidencją zabytków		-	+	+
WZAJEMNE ODDZIAŁYWANIE POMIĘDZY WYBRANYMI ELEMENTAMI		-	-/+	+

Źródło: opracowanie własne

gdzie:

Wariant „0” – wariant zakładający pozostawienie obecnego stanu i zaniechanie realizacji celów i działań opisanych w Strategii

Wariant I – wariant odnosi się do zaproponowanych celów i działań opisanych w Programie

Wariant II – wariant korzystny dla środowiska, obejmujący wprowadzenie niezbędnych korekt do zaproponowanych w Programie celów i działań

o – potencjalne efekty obojętne

-- potencjalne efekty negatywne

+ – potencjalne efekty pozytywne

-/+ – potencjalne efekty negatywne / pozytywne – zmiana w stosunku do wariantu „0”

8. Rekomendacje do zastosowania w procesie przyjmowania dokumentu

8.1 Wymagania prawne i zobowiązania dobrowolne

Organ opracowujący Program jest zobowiązany przepisami prawa do stosowania zapisów zapewniających zachowanie zrównoważonego rozwoju. Wymogi takie między innymi wynikają z Konstytucji RP, Polityki Ekologicznej Państwa, wielu aktów prawnych i dokumentów strategicznych, ustalających cele i zasady ochrony środowiska. Zobowiązania te wynikają również z podpisanych konwencji i traktatów międzynarodowych, w tym z Traktatu Akcesyjnego z Unią Europejską.

Organ może również przyjąć zobowiązania dobrowolne, w których może zwiększyć swoje obowiązki, skrócić czas wdrażania określonych standardów bądź wprowadzić nowe, dodatkowe wymogi, związane z ochroną środowiska.

W analizowanym dokumencie, wyznaczone cele i działania, co do zasady zgodne są z wymaganiami prawa. Program zakłada zapewnienie pełnej zgodności z celami opracowywanych strategii i programów na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. Organ opracowujący projekt odnosi się do przestrzegania zasady zrównoważonego rozwoju czy unikania antropopresji i wszelkich zagrożeń dla środowiska naturalnego.

Organ nie odnosi się i nie przyjmuje dodatkowych zobowiązań w zakresie zidentyfikowanych celów i potrzeb środowiskowych.

8.2 Potencjalne konflikty między aspektami środowiskowymi a innymi

W kontekście przeprowadzonej analizy, największe potencjalne konflikty stwierdzono w zakresie budowy i zagospodarowania terenu.

Oddziaływań potencjalnie negatywnie oddziałujących na środowisko i jego zasoby stwierdzono 297, co stanowi 9,2% wszystkich pól oddziaływań. Dotyczą one m.in.:

- zagospodarowania terenów pod inwestycje,
- wspieranie inicjatyw mających na celu rozwój aktywności gospodarczej,
- budowy i przebudowy infrastruktury komunikacyjnej.

8.3 Zalecenia w procesie przyjmowania dokumentu

W ramach przeprowadzonej analizy zaproponowano podjęcie niezbędnych korekt zaproponowanych celów i działań w celu osiągnięcia wariantu najbardziej korzystnego dla środowiska. Zostały one ujęte w poniższej tabeli.

Tabela 3 Zestawienie celów/potrzeb ochrony środowiska w procesie przyjmowania Programu

Zasoby środowiskowe	Cele/potrzeby ochrony środowiska
woda	zapewnienie dobrego stanu wód powierzchniowych, gruntowych i podziemnych
	ograniczenie ilości substancji wprowadzanych do wód
	ograniczenie zużycia wód
powierzchnia ziemi	racjonalne wykorzystanie obecnych zasobów na cele mieszkalne i komunikacyjne
	ograniczenie przekształceń terenów zajętych na cele inwestycyjne, mieszkaniowe i komunikacyjne
	zmniejszenie produkcji odpadów
	ograniczenie odpadów kierowanych na składowiska
powietrze / klimat	ograniczenie ilości zanieczyszczeń gazowych i pyłów wprowadzonych do atmosfery
	redukcja gazów cieplarnianych
	wzrost udziału energii odnawialnej w wykorzystaniu energii
	promocja alternatywnych środków transportu, w tym budowa niezbędnej infrastruktury dla ruchu rowerowego
fauna, flora, różnorodność biologiczna	zapewnienie różnorodności gatunków poprzez zachowanie naturalnych przestrzeni życiowych
	ochrona dziko żyjących zwierząt i roślin
	zachowanie lub odtworzenie wystarczającej różnorodności i wystarczającej powierzchni przestrzeni życiowej wszystkich dziko żyjących gatunków
krajobraz / dziedzictwo kulturowe	zachowanie niepodzielonych niezurbanizowanych obszarów
	zachowanie i tworzenie nowych korytarzy ekologicznych łączących różne środowiska
	ochrona istniejących zabytków oraz obiektów dziedzictwa kulturowego
ludność, ochrona zdrowia	redukcja emisji pyłu zawieszzonego
	wprowadzenie stref ograniczonego ruchu w wyznaczonych miejscach
	rozwój potencjałów dla turystyki zdrowotnej
	promocja zdrowego stylu życia i działania z zakresu edukacji ekologicznej

Źródło: opracowanie własne

Warto zaznaczyć, by w pracach nad wdrażaniem założonych w Programie działań, zwrócić szczególną uwagę na konieczność analizy zachodzących zmian klimatu i wdrażania tych działań w sposób umożliwiający adaptację planowanego rozwoju całego obszaru miast do tych zmian.

8.3.1 Propozycje rozwiązań służących zapobieganiu, ograniczaniu lub kompensacji negatywnych oddziaływań na środowisko

Kierunkiem docelowym Programu powinno być dążenie do zrównoważonego i spójnego rozwoju sieci miast, ukierunkowanego na ochronę unikalnych wartości przyrodniczych i kulturowych, które stanowią o jego potencjale rozwojowym. Dotyczy to m.in.:

1. gospodarki przestrzennej,
2. rozwoju turystyki,
3. modernizacji infrastruktury komunikacyjnej,
4. rozwoju świadomości i wiedzy ekologicznej wśród mieszkańców.

Jednym z głównych celów oceny oddziaływania na środowisko planów/programów jest wskazanie możliwości zapobiegania, rekompensowania lub minimalizacji niekorzystnych skutków środowiskowych realizacji zapisów tych dokumentów. W przypadku prognozy dla dokumentu o charakterze strategicznym, ważne jest wskazanie pewnych zasad postępowania w odniesieniu do realizacji poszczególnych celów. Również ocena wykonana na tym etapie, kiedy powstaje Strategia, umożliwi wskazanie skutków, które bezwzględnie należy wyeliminować lub też takich, na które można zareagować właśnie na tak wczesnym etapie, zanim nastąpi decyzja wskazująca konkretne umiejscowienie danego przedsięwzięcia, lub konkretne rozwiązanie technologiczne.

Na poziomie Programu można wskazać następujące opcje działania w celu unikania, zmniejszania i kompensacji znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko:

1. rezygnacja z zaplanowanych obszarów przedsięwzięć,
2. wprowadzenie dodatkowych obszarów przedsięwzięć,
3. zmiana priorytetów poszczególnych celów i działań.

W ramach ograniczania negatywnych oddziaływań planowanych działań, powinny być stosowane określone zasady zarówno na etapie budowy, jak i eksploatacji poszczególnych inwestycji. Ze względu na skalę możliwych do zaistnienia konfliktów społecznych, istotną uwagę należy poświęcić kwestiom ochrony środowiska przyrodniczego i warunków życia ludzi.

Do tego typu działań ograniczających należą:

- ograniczenie zajęcia terenu,
- prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy;
- stosowania odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych;
- dostosowanie terminów prac do okresu wegetacji i rozrodu poszczególnych gatunków;
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu.

W przypadku niebezpieczeństwa zniszczenia szczególnie cennych elementów przyrody, konieczne jest podjęcie działań kompensacyjnych. Do najczęściej stosowanych rozwiązań należeć będą:

- odtwarzanie zniszczonych siedlisk w innych miejscach;
- wzmocnianie populacji;
- tworzenie alternatywnych korytarzy i połączeń ekologicznych.

W ramach oceny na poziomie poszczególnych celów i działań, zidentyfikowano przede wszystkim stworzenie możliwości rozwoju inwestycji oraz działania związane z budową i rozwojem infrastruktury technicznej, w tym drogowej, jako obszary, które mogą powodować możliwe potencjalnie znaczące oddziaływania obciążające środowisko.

Wyraźnie zatem widać, że istotną rolę w realizacji Programu będzie miało wzmocnienie roli planowania przestrzennego / projektowania oraz ich integracja z ochroną środowiska.

Uwzględniając jednak społeczno-gospodarcze cele rozwoju miast, nie zaleca się rezygnacji z tego rodzaju działań inwestycyjnych, a wprowadzenie nowoczesnych rozwiązań technicznych i technologicznych oraz minimalizowania ich oddziaływań podczas późniejszych etapów, związanych z realizacją i wdrażaniem konkretnych przedsięwzięć, zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie.

Istotne jest również zatem, by prowadzić szeroko zaplanowane działania, związane ze wsparciem przedsięwzięć infrastrukturalnych, m.in. stworzenie i wspieranie zdrowego stylu życia czy prowadzenie edukacji ekologicznej na różnych poziomach. Dzięki temu, będzie można stworzyć szansę, by z odpowiednim wyprzedzeniem potraktować zagadnienia przyjaznego dla środowiska rozwoju miast i ich funkcji. Tego typu działania są również bardzo istotne i zalecane na poziomie planowania przestrzennego oraz wyboru sposobów i technologii realizacji poszczególnych przedsięwzięć inwestycyjnych.

8.4 Zalecenia dla innych dokumentów

Program to opracowany, przyjęty i koordynowany przez Stowarzyszenie Polskich Miast Sieci Cittaslow dokument, zawierający wieloletni zapis działań w sferze przestrzeni, infrastruktury, społeczeństwa i gospodarki, zmierzający do stworzenia warunków do dalszego zrównoważonego rozwoju sieci miast Cittaslow.

Celem głównym Programu jest wzrost znaczenia obszaru współpracy sieci miast na mapie społeczno-gospodarczej województwa warmińsko-mazurskiego w skali Polski oraz Europy. Cel ten będzie realizowany poprzez różne działania, które umożliwiają długofalowy, zrównoważony rozwój miast.

W kontekście powiązań z innymi dokumentami, należy podzielić je na zewnętrzne i wewnętrzne.

1. Dokumenty zewnętrzne

1. przyjmowane są przez inne organy i instytucje
2. samorządy miast i ich społeczności mogą mieć udział w ich tworzeniu, wypowiedać się na ich temat
3. po ich zatwierdzeniu, dokumenty wewnętrzne powinny być spójne z nimi i realizować przyjęte i określone cele i działania na poziomie lokalnym

2. Dokumenty wewnętrzne

1. przyjmowane są przez właściwe organy działające na obszarze miast
2. mieszkańcy miast, zainteresowana społeczność oraz inne organy biorą udział w ich tworzeniu, opiniują i konsultują proponowane zapisy
3. po ich zatwierdzeniu, mają charakter kierunkowy, czasami legislacyjny i powinny być ze sobą spójne w realizacji określonej wizji rozwoju danej jednostki

Oceniany Program należy do istotnych dokumentów wewnętrznych sieci miast Cittaslow województwa warmińsko-mazurskiego. To on wskazuje sposoby i możliwości realizacji celów przyjętych w obszarze środowisko i zrównoważony rozwój w różnych dokumentach strategicznych. Tym samym, powinien uwzględniać obowiązujące przepisy i wytyczne w odniesieniu do poszczególnych celów i działań.

Analizowany Program w większości swoich zapisów obejmuje odwołania i cele związane z zapewnieniem zrównoważonego rozwoju sieci miast. Wydaje się jednak zasadne, by rozszerzyć go o niezbędne korekty / rekomendacje wynikające z niniejszej analizy.

9. Monitoring

9.1 Ocena i weryfikacja wskaźników

Program będzie poddawany systematycznej, okresowej analizie i ocenie oraz w razie potrzeby aktualizowany w zakresie dostosowania go do zmieniających się uwarunkowań.

Monitorowanie jest procesem systematycznego zbierania, raportowania i interpretowania danych. Dostarcza informacji o postępie realizacji i efektywności wdrażania poszczególnych projektów oraz programów, jak i sposobie oraz prawidłowości wykorzystania udzielonej pomocy finansowej.

Monitorowanie dotyczyć będzie przede wszystkim kontroli realizacji poszczególnych projektów oraz osiągnięcia planowanych wskaźników produktów i rezultatów.

Monitoring prowadzony będzie w zakresie rzeczowym i finansowym. Ten pierwszy będzie obejmował dane obrazujące postęp we wdrażaniu dokumentu oraz umożliwienie oceny jego wykonania w odniesieniu do ustalonych celów i będzie prowadzony w dwóch kategoriach:

- wskaźniki produktu,
- wskaźniki rezultatu.

Monitoring finansowy będzie obejmował natomiast dane realizacji projektów, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania przeznaczonych na nie środków finansowych.

Do monitorowania oceny realizacji Programu i jego aktualizacji, służyć będzie system współpracy pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w realizację Programu. Na ten system składają się:

- zespół osób zarządzających Programem;
- Partnerzy, w tym:
  - samorządy,
  - mieszkańcy miast,
  - przedsiębiorcy,
  - organizacje pozarządowe,
  - partnerzy instytucjonalni.

Projekt Programu odnosi się do różnych wskaźników obrazujących poszczególne obszary działań (tzw. wskaźniki kontekstowe) i wskazuje szereg wskaźników monitorujących postęp we wdrażaniu oraz rezultaty działań zawartych w Programie, które mają odpowiedzieć na pytanie o trafność zaplanowanych, wykonanych i zakończonych projektów w odniesieniu do potrzeb, ocenić efekty i korzyści z ich wdrożenia, a także ich wpływ na kwestie horyzontalne.

Wskazane w Programie 3 wskaźniki kontekstowe odnoszą się również do postawionych celów środowiskowych. Nie zdefiniowano jednak wskaźników, które mogą stanowić źródło monitorowania i oceny osiągnięcia poszczególnych działań. Powinny one być komplementarne w odniesieniu do zdefiniowanych w Programie działań.

Tabela 4 Zestawienie proponowanych wskaźników monitoringu realizacji Programu

Zasoby środowiskowe	Cele/potrzeby ochrony środowiska	Wskaźniki
woda	ograniczenie ilości substancji wprowadzanych do wód	ładunek zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu
	ograniczenie zużycia wód	zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności
powierzchnia ziemi	racjonalne wykorzystanie obecnych zasobów w granicach miast na cele mieszkalne i komunikacyjne	udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • tereny mieszk. • tereny przemysł. • inne tereny zabudow. • zurb. tereny niezabud. • tereny rek r. wypoczynk. • tereny komunikacyjne (drogi, tereny kolejowe, inne) • użytki kopalne
	ograniczenie przekształceń terenów zajętych na cele inwestycyjne, mieszkaniowe i komunikacyjne	udział gruntów rolnych i leśnych wyłączonych z produkcji rolniczej i leśnej
	zmniejszenie produkcji odpadów	ilość odpadów wytworzonych w ciągu roku
	ograniczenie odpadów kierowanych na składowiska	<ul style="list-style-type: none"> • udział odpadów składowanych do wytworzonych • ilość odpadów selektywnie zebranych i przekazanych do recyklingu
powietrze / klimat	ograniczenie ilości zanieczyszczeń gazowych i pyłów wprowadzonych do atmosfery	emisja NO _x , SO ₂ i pyłów PM10
	redukcja gazów cieplarnianych	emisja CO ₂ , O ₃ ,
	wzrost udziału energii odnawialnej w wykorzystaniu energii	<ul style="list-style-type: none"> • udział energii odnawialnej w produkcji energii cieplnej • moc instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii
	promocja alternatywnych środków transportu, w tym budowa niezbędnej infrastruktury dla ruchu rowerowego	długość ścieżek rowerowych
	transport niskoemisyjny lub zeroemisyjny	udział pojazdów niskoemisyjnych lub zeroemisyjnych w transporcie publicznym
fauna, flora, różnorodność biologiczna	zapewnienie różnorodności gatunków poprzez zachowanie naturalnych przestrzeni życiowych	udział w powierzchni całkowitej miast: <ul style="list-style-type: none"> • użytków rolnych, • gruntów leśnych oraz zadrz. i zakrz. • gruntów pod wodami • użytków ekologicznych • nieużytków

	ochrona dziko żyjących zwierząt i roślin	udział obszarów chronionych w powierzchni całkowitej miast
	zachowanie lub odtworzenie wystarczającej różnorodności i wystarczającej powierzchni przestrzeni życiowej wszystkich dziko żyjących gatunków	udział nakładów finansowych na utrzymanie terenów zielonych, lasów i obszarów chronionych
krajobraz / dziedzictwo kulturowe	zachowanie niepodzielonych nieurbanizowanych obszarów	udział niepodzielnych nieurbanizowanych obszarów w powierzchni całkowitej miast
	zachowanie i tworzenie nowych korytarzy ekologicznych łączących różne środowiska	udział korytarzy ekologicznych w powierzchni całkowitej miast
	ochrona istniejących zabytków oraz obiektów dziedzictwa kulturowego	liczba obiektów podlegających ochronie konserwatorskiej
ludność, ochrona zdrowia	redukcja emisji pyłu zawieszonego	emisja PM10, PM 2,5
	wprowadzenie stref ograniczonego ruchu w wyznaczonych miejscach	<ul style="list-style-type: none"> • liczba wprowadzonych stref • zmniejszenie stref o przekroczonym poziomie hałasu
	rozwój potencjałów dla turystyki zdrowotnej	liczba turystów i stopień wykorzystania miejsc noclegowych
	promocja zdrowego stylu życia i działania z zakresu edukacji ekologicznej	liczba działań z zakresu promowania zdrowego stylu życia i edukacji ekologicznej

Źródło: opracowanie własne

Proponowany zakres monitoringu dotyczący wymogów środowiskowych, jest związany bezpośrednio z celami / potrzebami ochrony środowiska wyszczególnionymi w tabeli. W szczególności, monitoring będzie musiał odpowiedzieć, czy zostały zastosowane środki zalecane w ramach wykonanej oceny w przypadku działań, które mogą powodować negatywne skutki środowiskowe.

W kontekście monitoringu skutków środowiskowych Programu, konieczna jest również weryfikacja i kontrola raportów o oddziaływaniu planowanych projektów na środowisko, jeśli takowe będą wymagane dla poszczególnych przedsięwzięć na etapie ich przygotowania i realizacji.

10. Braki i trudności

W trakcie opracowywania niniejszej Prognozy oparto się na przyjętych przez organ dokumentach, przyjętych założeniach oraz przekazanych i pozyskanych informacjach.

W ramach analizy zwrócono uwagę na występujące braki i trudności:

1. niedostępność danych na odpowiednim poziomie dokładności regionalnej lub też ich nieosiągalność przy rozsądnym (efektywnym) nakładzie pracy;
2. brak szeregu danych w pełnym zakresie i dla wszystkich okresów i poziomów szczegółowości.

Można jednak stwierdzić, że podczas prac nad Prognozą dysponowano niezbędnymi danymi w celu przeprowadzenia szczegółowej oceny oddziaływania, zaś zebrane i otrzymane od organu dane wyjściowe były pełne i w sposób jednoznaczny umożliwiły ocenę wpływu na otaczające środowisko.

11. Spis tabel

Tabela 1	Skala pomocnicza uciążliwości hałasu	28
Tabela 2	Synteza wariantowej oceny oddziaływania na środowisko.....	43
Tabela 3	Zestawienie celów/potrzeb ochrony środowiska w procesie przyjmowania Programu	45
Tabela 4	Zestawienie proponowanych wskaźników monitoringu realizacji Programu	49

12. Spis rysunków

Rysunek 1	Obszar oddziaływania Programu – 21 miast sieci Cittaslow na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.....	18
-----------	--	----

13. Załączniki

- 13.1 Oświadczenie o spełnieniu wymagań, o których mowa w art. 74a ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko**

OŚWIADCZENIE KIEROWNIKA ZESPOŁU

Oświadczam, że kierując zespołem autorów Prognozy oddziaływania na środowisko Miasta dobrego życia 2030 Program rozwoju miast sieci Cittaslow województwa warmińsko-mazurskiego, spełniam wymagania, o których mowa w art. 74a ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Olsztyn, 27.06.2024r.

13.2 Matryca oceny oddziaływania

LEGENDA

Pozytywne	Wzmacniające (W)	– służące bezpośrednio ochronie środowiska
	Korzystne (K)	– istotnie zwiększające szansę lub tempo minimalizacji oddziaływania na środowisko
	Potencjalnie Korzystne (PK)	– korzyści środowiskowe przeważają w sposób jednoznaczny nad ewentualnymi skutkami negatywnymi, jednak ich osiągnięcie nie jest zagwarantowane i wymaga spełnienia dodatkowych warunków;
Neutralne (N)		– nie można zidentyfikować istotnych (znaczących) pól wzajemnych oddziaływań (ani pozytywnych, ani negatywnych) poszczególnych działań z priorytetami ochrony środowiska;
Negatywne	Potencjalnie Negatywne (PN)	– koszty/negatywne skutki środowiskowe równoważą lub przewyższają możliwe pozytywy, związane z realizacją inwestycji, jednak ujemny bilans w tym zakresie jest uzależniony od sposobu, lokalizacji lub innych czynników związanych z realizacją danego działania (innymi słowy możliwe jest, przynajmniej częściowe wyeliminowanie negatywnych skutków, pod warunkiem odpowiedniej realizacji działania);
	Niekorzystne/hamujące (H)	– realizacja określonego działania, niesie ze sobą niemożliwe do uniknięcia koszty środowiskowe, przeważające ewentualne (o ile występują) pozytywy w tym zakresie
	Konflikt (F)	– realizacja danego działania niesie ze sobą niemożliwe do uniknięcia konflikty z innymi celami lub wymogami ochrony środowiska, praktycznie wykluczając możliwość ich osiągnięcia
Czas oddziaływania	Chwilowe (CH)	– oddziaływanie mające wpływ na środowisko w momencie podjęcia inwestycji
	Krótkoterminowe (KR)	– oddziaływanie w czasie trwania inwestycji
	Średnioterminowe (SR)	– oddziaływanie kilkuletnie
	Długoterminowe (DR)	– oddziaływanie kilkunastoletnie
	Stale (ST)	– oddziaływanie ciągle, dłuższe niż długotrwałe
Rodzaj oddziaływania	Bezpośrednie (BP)	– oddziaływanie bez jakiegokolwiek pośrednictwa
	Pośrednie (PS)	– oddziaływanie przez czynnik pośredni
	Wtórne (WT)	– oddziaływanie powstałe w wyniku zmian, przekształcenia czegoś lub jako następstwo czegoś
	Skumulowane (SK)	– oddziaływanie wywołane wpływem danego rodzaju działalności w połączeniu z innymi obecnymi lub realnymi przyszłymi działaniami

1	2	oddziaływanie na środowisko																						standardy jakościowe	
		ograniczenie emisji do środowiska								zrównoważona gospodarka energią				zrównoważone wykorzystywanie zasobów				dostęp do bezpiecznych ekologicznych usług i zasobów		zmniejszanie ekolo					
		ścieki	podstawowe zanieczyszczenia powietrza	gazy "szklarniowe"	opady	depozyty trwałych zanieczyszczeń w glebie/wodach gruntowych	hałas	promieniowanie elektromagnetyczne	ograniczenie ryzyka awarii	ograniczenie strat energii	zmniejszenie/ racjonalizacja zużycia energii	zmiana struktury nośników energii	wzrost podaży energii z OZE	wody	drewna i biomasy	nieodnawialnych surowców i nośników energii	przestrzeni	stymulowanie proekologicznych wzorców konsumpcji i produkcji	poprawa jakości środowiska miejskiego	zaopatrzenie w wodę wysokiej jakości	powołanie do bezpiecznych ekologicznych miejsc rekreacji i wypoczynku	odpowiedni stan sanitarny otoczenia	ograniczenie nadmiernego hałasu		
Cele i Działania programu: Miasta dobrego życia 2030. Program rozwoju miast sieci Cittaslow województwa warmińsko-mazurskiego																									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24		
Cel operacyjny A. INTEGRACJA I MOBILIZACJA ZASOBÓW																									
A1. Aktywizacja i integracja społeczności lokalnej																									
inicjowanie i promocja działań na rzecz włączenia społecznego		N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	
wsparcie działań NGO, w tym budowanie i wspieranie sieci NGO w ramach obszaru Cittaslow		PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	
wspieranie oddolnych inicjatyw społecznych		PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	
stworzenie systemu informacji o odbywających się w miastach wydarzeniach kulturalnych i sportowych przy wykorzystaniu portalu Cittaslow (utworzenie kalendarza imprez Cittaslow)		PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	
programy zajęć edukacyjnych o charakterze warsztatowym uwzględnieniem tematyki dziedzictwa kulturowego		N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	
stworzenie warunków do aktywizacji i integracji osób starszych		PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	
wprowadzenie innowacyjnych metod aktywizacji osób wykluczonych np. poprzez streetworking		PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	
tworzenie lokalnych centrów aktywności społecznej		PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	
cyfryzacja społeczeństwa		PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	
szkolenia i programy wspierające tworzenie i funkcjonowanie lokalnych organizacji pozarządowych		PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	
promowanie budżetów obywatelskich		N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	
włączanie NGO-sów w realizację działań szczególnie w zakresie usług społecznych		PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	
A2. Wzrost kompetencji administracji lokalnej																									
rozwój kompetencji administracji publicznej		PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	
cyfryzacja samorządów		PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	
stworzenie wspólnego portalu miast Cittaslow		N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	
Cel operacyjny B. PROMOCJA I EKSPANSJA WSPÓŁPRACY																									
B1. Kreacja i rozwój marki Cittaslow																									
rozwój wspólnej witryny internetowej (nacisk na większą promocję)		N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	
tworzenie wspólnych pakietów ofertowych dot. imprez rekreacyjnych, kulturalnych, itp.		PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	
uczestnictwo w targach, np. promujących lokalne produkty i wyroby		N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	
wspólne działania na rzecz promocji dziedzictwa kulturowego obszaru		PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	
zintegrowanie sieci informacji turystycznej		N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	
Dobre życie w miasteczku Cittaslow – kampania promocyjna ukierunkowana na nowych mieszkańców		PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	
współpraca przy tworzeniu nowoczesnych materiałów promocyjnych		PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	
B2. Promocja gospodarcza																									
udział w targach inwestycyjnych i gospodarczych (pod szyldem miast Cittaslow)		N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	
utworzenie bazy zasobów inwestycyjnych sieci Cittaslow		PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	
utworzenie wspólnych standardów w zakresie obsługi inwestorów i przedsiębiorców		N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	
utworzenie wspólnych standardów przygotowania, zagospodarowania oraz promocji terenów inwestycyjnych		PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	
inicjowanie współpracy środowisk gospodarczych oraz współpracy tych środowisk z innymi organizacjami np. tworzenie sieci NGO i IOB funkcjonujących w obszarze, platformy tworzenia produktów/pakietów dla przedsiębiorców (szczególnie w zakresie turystyki i żywności lokalnej)		PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	
organizacje spotkań służących integracji różnych środowisk z różnych miast (np. utworzenie forum gospodarczego miast sieci Cittaslow)		PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	
B3. Rozwój współpracy z otoczeniem sieci Cittaslow																									
rozwój współpracy z miastami partnerskimi – współpraca międzynarodowa z miastami przynależącymi do sieci CITASLOW		N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	
organizacja wizyt studyjnych dla przedstawicieli różnych środowisk w celu wymiany doświadczeń i poznawania dobrych praktyk		PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	
współpraca i wsparcie miast (w regionie i kraju), które planują przyłączyć się do sieci		N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	
Cel operacyjny C. WYSOKIEJ JAKOŚCI NOWOCZESNE USŁUGI																									
C1. Rozwój sieci dla endorazwoju w oparciu o nowoczesne rozwiązania																									

Cele i Działania programu: Miasta dobrego życia 2030. Program rozwoju miast sieci Cittaslow województwa warmińsko-mazurskiego	kryteria oceny	ochrona zasobów													
		główny ryzyk zdrowotny			ochrona i wzmocnienie równowagi przyrodniczej i różnorodności biologicznej				ochrona zasobów przyrody nieożywionej				adaptacja do zmian klimatycznych/ograniczenie skutków klęsk żywiołowych		
		eliminacja prekursorów ozonu	ograniczenie stopnia zapylenia (redukcja pyłu zawieszzonego)	ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	rozwój i umacnianie systemu obszarów chronionych	utrzymywanie funkcjonalności, spójności i ciągłości ekosystemów	wzrost leśności	ochrona krajobrazu naturalnego i utrzymywanie zróżnicowania krajobrazu rolniczego	utrzymywanie i ochrona obszarów naturalnej rezerwy	ograniczenie eutrofizacji rzek i jezior	ochrona zasobów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych	stabilizacja/wyrównywanie przepływów wody	ochrona przeciwpowodziowa	nivelowanie skutków suszy	
1	2	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	
Cel operacyjny A. INTEGRACJA I MOBILIZACJA ZASOBÓW															
A1. Aktywizacja i integracja społeczności lokalnej															
inicjowanie i promocja działań na rzecz włączenia społecznego															
wsparcie działań NGO, w tym budowanie i wspieranie sieci NGO w ramach obszaru Cittaslow															
wspieranie oddolnych inicjatyw społecznych															
stworzenie systemu informacji o odbywających się w miastach wydarzeniach kulturalnych i sportowych przy wykorzystaniu portalu Cittaslow (utworzenie kalendarza imprez Cittaslow)															
programy zajęć edukacyjnych o charakterze warsztatowym uwzględnieniem tematyki dziedzictwa kulturowego															
stworzenie warunków do aktywizacji i integracji osób starszych															
wprowadzenie innowacyjnych metod aktywizacji osób wykluczonych np. poprzez streetworking															
tworzenie lokalnych centrów aktywności społecznej															
cyfryzacja społeczeństwa															
szkolenia i programy wspierające tworzenie i funkcjonowanie lokalnych organizacji pozarządowych															
promowanie budżetów obywatelskich															
włączanie NGO-sów w realizację działań szczególnie w zakresie usług społecznych															
A2. Wzrost kompetencji administracji lokalnej															
rozwój kompetencji administracji publicznej															
cyfryzacja samorządów															
stworzenie wspólnego portalu miast Cittaslow															
Cel operacyjny B. PROMOCJA I EKSPANSJA WSPÓŁPRACY															
B1. Kreacja i rozwój marki Cittaslow															
rozwój wspólnej witryny internetowej (nacisk na większą promocję)															
tworzenie wspólnych pakietów ofertowych dot. imprez rekreacyjnych, kulturalnych, itp.															
uczestnictwo w targach, np. promujących lokalne produkty i wyroby															
wspólne działania na rzecz promocji dziedzictwa kulturowego obszaru															
zintegrowanie sieci informacji turystycznej															
Dobre życie w miasteczku Cittaslow – kampania promocyjna ukierunkowana na nowych mieszkańców															
współpraca przy tworzeniu nowoczesnych materiałów promocyjnych															
B2. Promocja gospodarcza															
udział w targach inwestycyjnych i gospodarczych (pod szyldem miast Cittaslow)															
utworzenie bazy zasobów inwestycyjnych sieci Cittaslow															
utworzenie wspólnych standardów w zakresie obsługi inwestorów i przedsiębiorców															
utworzenie wspólnych standardów przygotowania, zagospodarowania oraz promocji terenów inwestycyjnych															
inicjowanie współpracy środowisk gospodarczych oraz współpracy tych środowisk z innymi organizacjami np. tworzenie sieci NGO i IOB funkcjonujących w obszarze, platformy tworzenia produktów/pakietów dla przedsiębiorców (szczególnie w zakresie turystyki i żywności lokalnej)															
organizacje spotkań służących integracji różnych środowisk z różnych miast (np. utworzenie forum gospodarczego miast sieci Cittaslow)															
B3. Rozwój współpracy z otoczeniem sieci Cittaslow															
rozwój współpracy z miastami partnerskimi – współpraca międzynarodowa z miastami przynależącymi do sieci CITASLOW															
organizacja wizyt studyjnych dla przedstawicieli różnych środowisk w celu wymiany doświadczeń i poznawania dobrych praktyk															
współpraca i wsparcie miast (w regionie i kraju), które planują przyłączyć się do sieci															
Cel operacyjny C. WYSOKIEJ JAKOŚCI NOWOCZESNE USŁUGI															
C1. Rozwój usług dla społeczeństwa w oparciu o nowoczesne rozwiązania															

Cele i Działania programu: Miasta dobrego życia 2030. Program rozwoju miast sieci Cittaslow województwa warmińsko-mazurskiego	kryteria oceny	oddziaływanie na środowisko																	standardy jakościowe				
		ograniczenie emisji do środowiska							zrównoważona gospodarka energią				zrównoważone wykorzystywanie zasobów				dostęp do bezpiecznych ekologicznych usług i zasobów			zmniejszanie ekol			
		ścieki	podstawowe zanieczyszczenia powietrza	gazy "szklarniowe"	odpady	depozyty trwałych zanieczyszczeń w glebie/wodach gruntowych	hałas	promieniowanie elektromagnetyczne	ograniczenie ryzyka awarii	ograniczenie strat energii	zwiększenie racjonalności zużycia energii	zmniejszenie zużycia energii	zmiana struktury nośników energii	wzrost podaży energii z OZE	wody	drewna i biomasy	nieodnawialnych surowców i nośników energii	przestrzeni	stymulowanie proekologicznych wzorców konsumpcji i produkcji	poprawa jakości środowiska miejskiego	zaopatrzenie w wodę wysokiej jakości	powiększony dostęp do bezpiecznych ekologicznych miejsc rekreacji i wypoczynku	odpowiedni stan sanitarny otoczenia
3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
01. Rozwój usług dla społeczeństwa w oparciu o nowoczesne rozwiązania																							
	rozwój nowoczesnych e-usług (w tym także edukacja mieszkańców z zakresu nowoczesnych technologii)	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	wzrost bezpieczeństwa (doposażenie służb ratowniczych, wprowadzenie nowoczesnych systemów monitoringu)	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK
	rozbudowa i unowocześnienie infrastruktury społecznej, edukacyjno-kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej (m.in. projekty z zakresu rozwoju komunalnego budownictwa mieszkaniowego oraz modernizacji budynków użyteczności publicznej z wykorzystaniem nowoczesnych, innowacyjnych technologii budowlanych, tworzenia specjalnych przestrzeni dla rozwoju kreatywności mieszkańców, pozwalających na wykorzystanie efektów tych działań, rozwoju obiektów edukacyjno-sportowo-rekreacyjnych m.in. poprzez dostosowanie ich do codziennego stosowania technik internetowych i cyfrowych, rozwoju sieci infomatycznej)	PK	K	K	PN	PN	K	N	N	W	W	N	N	N	N	K	PK	PK	PK	N	N	PK	K
	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK
	Cel operacyjny D. AKTYWNA GOSPODARKA																						
	D1. Rozwój kapitału ludzkiego																						
	wsparcie edukacji na wszystkich szczeblach (rozwój narzędzi edukacyjnych, warsztaty z kreatywności, nauka języków obcych)	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	programy rozwijające kompetencje miękkie na rynku pracy	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK
	profesjonalne doradztwo zawodowe w szkołach	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	organizacja targów pracy sieci Cittaslow	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK
	szkolenia i programy z zakresu utworzenia własnej działalności gospodarczej	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	programy dedykowane wsparciu osób 50+ na rynku pracy	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	tworzenie i rozwój ośrodków wspierania przedsiębiorczości, w tym centrów małej przedsiębiorczości tradycyjnej wdrażającej współczesne rozwiązania, przestrzeni coworkingowej dla mieszkańców i osób przyjezdnych umożliwiającej pracę zdalną	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	programy mające na celu aktywizację osób długotrwale bezrobotnych	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK
	D2. Kreowanie oferty inwestycyjnej																						
	przygotowanie strategii pozyskiwania inwestorów	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	wpracowanie wspólnych standardów w zakresie obsługi inwestorów i przedsiębiorców	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK
	wpracowanie wspólnych standardów przygotowania, zagospodarowania oraz promocji terenów inwestycyjnych	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	szkolenie kadr w obsłudze inwestora	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	aktywne poszukiwanie inwestorów (wspólna platforma sieci, aktywna wymiana informacji pomiędzy miastami)	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	przygotowanie materiałów uzupełniających ofertę inwestycyjną (np. oferta edukacyjna, możliwości spędzania czasu wolnego, oferty nieruchomości)	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK
	D3. Współpraca na rzecz rozwoju turystyki																						
	pakietywanie przedsięwzięć organizowanych w poszczególnych miastach (imprezy kolarskie, biegiowe, wodniackie, kulturalne)	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	współpraca w zakresie utworzenia wspólnych produktów turystycznych (np. wycieczki dla seniorów po sieci Cittaslow, sieć imprez ekologicznych i zdrowotnych, tworzenie szlaków tematycznych)	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK
	rozszerzenie katalogu wydarzeń kulturalnych i turystycznych miast	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	wykorzystanie narzędzi informatycznych i nowoczesnych technologii do rozwoju turystyki	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	system szkoleń dla przewodników sieci Cittaslow	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	utworzenie karty turysty sieci Cittaslow (system zniżek dla odwiedzających)	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK
	Cel operacyjny E. WYSOKIEJ JAKOŚCI PRZESTRZEŃ																						
	E1. Poprawa dostępności komunikacyjnej																						
	budowa, rozbudowa i modernizacja dróg (na potrzeby mieszkańców, turystów i przedsiębiorców)	PN	PN	PN	PN	PN	PN	N	PN	N	N	N	N	N	N	PN	H	PN	PK	N	PK	PN	PN
	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK
	budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury towarzyszącej – oświetlenie, parkingi	PN	PN	PN	PN	PN	PN	N	PN	N	N	N	N	N	N	PN	H	PN	PK	N	PK	PN	PN
	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK

Cele i Działania programu: Miasta dobrego życia 2030. Program rozwoju miast sieci Cittaslow województwa warmińsko-mazurskiego	kryteria oceny	ochrona zasobów													
		główny ryzyk zdrowotny			ochrona i wzmacnianie równowagi przyrodniczej i różnorodności biologicznej				ochrona zasobów przyrody nieożywionej				adaptacja do zmian klimatycznych/ograniczenie skutków klęsk żywiołowych		
		eliminacja prekursorów ozonu	ograniczenie stopnia zapylenia (redukcja pyłu zawieszonego)	ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	rozwoj i umacnianie systemu obszarów chronionych	utrzymywanie funkcjonalności, spójności i ciągłości ekosystemów	wzrost leśności	ochrona krajobrazu naturalnego i utrzymywanie zróżnicowania krajobrazu rolniczego	utrzymywanie i ochrona obszarów naturalnej rezerwy	ograniczenie eutrofizacji rzek i jezior	ochrona zasobów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych	stabilizacja/wyrównywanie przepływów wody	ochrona przeciwpowodziowa	nivelowanie skutków suszy	
1	2	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	
C1. Rozwój usług dla społeczeństwa w oparciu o nowoczesne rozwiązania															
	rozwój nowoczesnych e-usług (w tym także edukacja mieszkańców z zakresu nowoczesnych technologii)	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	wzrost bezpieczeństwa (doposażenie służb ratowniczych, wprowadzenie nowoczesnych systemów monitoringu)	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK
	rozbudowa i unowocześnienie infrastruktury społecznej, edukacyjno-kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej (m.in. projekty z zakresu rozwoju komunalnego budownictwa mieszkaniowego oraz modernizacji budynków użyteczności publicznej z wykorzystaniem nowoczesnych, innowacyjnych technologii budowlanych, tworzenia specjalnych przestrzeni dla rozwoju kreatywności mieszkańców, pozwalających na wykorzystanie efektów tych działań, rozwoju obiektów edukacyjno-sportowo-rekreacyjnych m.in. poprzez dostosowanie ich do codziennego stosowania technik internetowych i cyfrowych, rozwoju sieci informatycznej)	PK	PK	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK
	Cel operacyjny D. AKTYWNA GOSPODARKA														
	D1. Rozwój kapitału ludzkiego														
	wsparcie edukacji na wszystkich szczeblach (rozwój narzędzi edukacyjnych, warsztaty z kreatywności, nauka języków obcych)	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	programy rozwijające kompetencje miękkie na rynku pracy	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK
	profesjonalne doradztwo zawodowe w szkołach	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	organizacja targów pracy sieci Cittaslow	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK
	szkolenia i programy z zakresu utworzenia własnej działalności gospodarczej	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	programy dedykowane wsparciu osób 50+ na rynku pracy	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	tworzenie i rozwój ośrodków wspierania przedsiębiorczości, w tym centrów małej przedsiębiorczości tradycyjnej wdrażającej współczesne rozwiązania, przestrzeni coworkingowej dla mieszkańców i osób przyjezdnych umożliwiającej pracę zdalną	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	programy mające na celu aktywizację osób długotrwale bezrobotnych	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK
	D2. Kreowanie oferty inwestycyjnej														
	przygotowanie strategii pozyskiwania inwestorów	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	wypracowanie wspólnych standardów w zakresie obsługi inwestorów i przedsiębiorców	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK
	wypracowanie wspólnych standardów przygotowania, zagospodarowania oraz promocji terenów inwestycyjnych	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	szkolenie kadr w obsłudze inwestora	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	aktywne poszukiwanie inwestorów (wspólna platforma sieci, aktywna wymiana informacji pomiędzy miastami)	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK
	przygotowanie materiałów uzupełniających ofertę inwestycyjną (np. oferta edukacyjna, możliwości spędzania czasu wolnego, oferty nieruchomości)	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	D3. Współpraca na rzecz rozwoju turystyki														
	pakietowanie przedsięwzięć organizowanych w poszczególnych miastach (imprezy kolarskie, biegi, wodniackie, kulturalne)	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	współpraca w zakresie utworzenia wspólnych produktów turystycznych (np. wycieczki dla seniorów po sieci Cittaslow, sieć imprez ekologicznych i zdrowotnych, tworzenie szlaków tematycznych)	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK
	rozszerzenie katalogu wydarzeń kulturalnych i turystycznych miast	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	wykorzystanie narzędzi informatycznych i nowoczesnych technologii do rozwoju turystyki	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	system szkoleń dla przewodników sieci Cittaslow	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	utworzenie karty turysty sieci Cittaslow (system zniżek dla odwiedzających)	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK
	Cel operacyjny E. WYSOKIEJ JAKOŚCI PRZESTRZEŃ														
	E1. Poprawa dostępności komunikacyjnej														
	budowa, rozbudowa i modernizacja dróg (na potrzeby mieszkańców, turystów i przedsiębiorców)	PN	PN	N	PN	H	PN	H	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN
	budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury towarzyszącej – oświetlenie, parkingi	CH / KR / ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	BP / PS	BP / PS	PS	BP / PS / WT	PS / WT	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	PS / WT
		PN	PN	N	PN	H	PN	H	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN
		CH / KR / ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	BP / PS	BP / PS	PS	BP / PS / WT	PS / WT	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	PS / WT

1	2	oddziaływanie na środowisko																						standardy jakościowe	
		ograniczenie emisji do środowiska								zrównoważona gospodarka energią				zrównoważone wykorzystywanie zasobów				dostęp do bezpiecznych ekologicznie usług i zasobów		zmniejszanie ekol					
		ścieki	podstawowe zanieczyszczenia powietrza	gazy "szklarniowe"	odpady	depozyty trwałych zanieczyszczeń w glebie/wodach gruntowych	hałas	promieniowanie elektromagnetyczne	ograniczenie ryzyka awarii	ograniczenie strat energii	zwiększenie racjonalności zużycia energii	zmiana struktury nośników energii	wzrost podaży energii z OZE	wody	drewna i biomasy	nieodnawialnych surowców i nośników energii	przestrzeni	stymulowanie proekologicznych wzorców konsumpcji i produkcji	poprawa jakości środowiska miejskiego	zaopatrzenie w wodę wysokiej jakości	powiększony dostęp do bezpiecznych ekologicznie miejsc rekreacji i wypoczynku	odpowiedni stan sanitarny otoczenia	ograniczenie nadmiernego hałasu		
3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24				
		PK	K	K	PK	PK	N	N	N	PK	K	W	N	PN	N	PK	K	N	N	PK	N	N			
	rozwój transportu zbiorowego w miastach sieci Cittaslow z wykorzystaniem środków transportu niskoemisyjnego	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK			
	utworzenie punktów przesiadkowych łącznie z zapleczem techniczno-sanitarnym	PN	W	W	PN	PN	K	N	K	N	N	PK	N	N	N	K	K	W	W	N	W	K			
	rozwój sieci ścieżek pieszo-rowerowych	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK			
	stworzenie sieci rowenu miejskiego wraz z oznakowaniem spójnym dla sieci Cittaslow	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK			
	opracowanie zintegrowanych danych o dostępności komunikacyjnej (mapy, rozkłady jazdy, aplikacje mobilne)	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK			
	E2. Rozwój atrakcyjnych i bezpiecznych przestrzeni publicznych																								
	rozbudowa infrastruktury podnoszącej atrakcyjność turystyczną, uwzględniającej wymogi ochrony środowiska i niepowodującej nadmiernej antropopresji (w tym infrastruktury ekoturystycznej, rozbudowa istniejących szlaków turystycznych, tworzenie ścieżek edukacyjnych)	PN	PN	PN	PN	PN	N	PN	PN	PN	PK	PK	PN	PN	PN	N	PK	PK	PN	PK	PN	PN			
	prowadzenie sieciowych (w ramach Cittaslow) punktów informacji turystycznej	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK			
	opracowywanie atrakcji turystycznych wykorzystujących systemy informatyczne – aplikacje typu gry miejskie, przewodnicy miejscy, itp.	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK			
	oparcie działań poprawiających stan przestrzeni publicznej na istniejącym potencjale kulturowym miast (np. poprzez nadanie nowych funkcji istniejącym elementom krajobrazu kulturowego)	PN	PN	PN	PN	PN	N	PN	PN	PN	PK	PK	PN	PN	PN	N	PK	PK	PN	PK	PN	PN			
	rewitalizacja przestrzeni publicznej	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK			
	tworzenie nowych przestrzeni dla aktywnego spędzania czasu wolnego dedykowanych różnym grupom mieszkańców (np. młodzież, seniorzy, osoby niepełnosprawne)	PK	PN	PN	PN	PN	N	PN	PN	PN	N	PK	PN	PN	PN	PK	K	K	PK	PK	PK	PK			
	poprawa estetyki miasta poprzez wprowadzanie zieleni miejskiej i elementów małej architektury	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK			
	likwidacja barier architektonicznych w przestrzeni publicznej	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N			
	zagospodarowanie linii brzegowej oraz obszarów cennych przyrodniczo (dla wybranych miast)	PN	PN	PN	PN	PN	N	PN	PN	PN	PK	PK	PN	PN	PN	N	PK	PK	PN	PK	PN	PN			
	wprowadzanie systemów monitoringu miejskiego	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK			
	E3. Rozwój infrastruktury turystycznej																								
	rozbudowa infrastruktury podnoszącej atrakcyjność turystyczną, uwzględniającej wymogi ochrony środowiska i niepowodującej nadmiernej antropopresji (w tym infrastruktury ekoturystycznej, rozbudowa istniejących szlaków turystycznych, tworzenie ścieżek edukacyjnych)	PN	PN	PN	PN	PN	N	PN	PN	PN	PK	PK	PN	PN	PN	N	PK	PK	PN	PK	PN	PN			
	prowadzenie sieciowych (w ramach Cittaslow) punktów informacji turystycznej	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK			
	opracowywanie atrakcji turystycznych wykorzystujących systemy informatyczne – aplikacje typu gry miejskie, przewodnicy miejscy, itp.	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK			
	oparcie działań poprawiających stan przestrzeni publicznej na istniejącym potencjale kulturowym miast (np. poprzez nadanie nowych funkcji istniejącym elementom krajobrazu kulturowego)	PN	PN	PN	PN	PN	N	PN	PN	PN	PK	PK	PN	PN	PN	N	PK	PK	PN	PK	PN	PN			
	rewitalizacja przestrzeni publicznej	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK			

Cele i Działania programu: Miasta dobrego życia 2030. Program rozwoju miast sieci Cittaslow województwa warmińsko-mazurskiego	kryteria oceny	ochrona zasobów												
		głównego ryzyka zdrowotnego			ochrona i wzmocnienie równowagi przyrodniczej i różnorodności biologicznej				ochrona zasobów przyrody nieożywionej				adaptacja do zmian klimatycznych/ograniczenie skutków klęsk żywiołowych	
		eliminacja prekursorów ozonu	ograniczenie stopnia zapylenia (redukcja pyłu zawieszonego)	ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	rozwój i umacnianie systemu obszarów chronionych	utrzymywanie funkcjonalności, spójności i ciągłości ekosystemów	wzrost leśności	ochrona krajobrazu naturalnego i utrzymywanie zróżnicowania krajobrazu rolniczego	utrzymywanie i ochrona obszarów naturalnej rezerwy	ograniczenie eutrofizacji rzek i jezior	ochrona zasobów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych	stabilizacja wyrównywanie przepływów wody	ochrona przeciwpowodziowa	nivelowanie skutków suszy
25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37		
1	2	PK	PK	N	PK	PK	PK	PK	PK	PK	N	N	N	
rozwój transportu zbiorowego w miastach sieci Cittaslow z wykorzystaniem środków transportu niskoemisyjnego		DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	
utworzenie punktów przesiadkowych łącznie z zapleczem techniczno-sanitarnym		K	K	N	PK	PK	N	PK	N	PK	PK	PK	N	
rozwój sieci ścieżek pieszo-rowerowych		CH / KR / ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	BP / PS	BP / PS	PS	BP / PS / WT	PS / WT	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	
stworzenie sieci roweru miejskiego wraz z oznakowaniem spójnym dla sieci Cittaslow		K	K	N	PK	PK	PN	PK	N	PK	PK	PK	N	
opracowanie zintegrowanych danych o dostępności komunikacyjnej (mapy, rozkłady jazdy, aplikacje mobilne)		PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	
E2. Rozwój atrakcyjnych i bezpiecznych przestrzeni publicznych														
rozbudowa infrastruktury podnoszącej atrakcyjność turystyczną, uwzględniającej wymogi ochrony środowiska i niepowodującej nadmiernej antropopresji (w tym infrastruktury ekoturystycznej, rozbudowa istniejących szlaków turystycznych, tworzenie ścieżek edukacyjnych)		PN	PN	PN	N	N	N	N	N	PN	PN	PN	PN	
prorowadzenie sieciowych (w ramach Cittaslow) punktów informacji turystycznej		CH / KR / ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	BP / PS	BP / PS	PS	BP / PS / WT	PS / WT	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	
opracowywanie atrakcji turystycznych wykorzystujących systemy informatyczne – aplikacje typu gry miejskie, przewodnicy miejscy, itp.		PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	
oparcie działań poprawiających stan przestrzeni publicznej na istniejącym potencjale kulturowym miast (np. poprzez nadanie nowych funkcji istniejącym elementom krajobrazu kulturowego)		PN	PN	PN	N	N	N	N	N	PN	PN	PN	PN	
rewitalizacja przestrzeni publicznej		CH / KR / ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	BP / PS	BP / PS	PS	BP / PS / WT	PS / WT	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	
tworzenie nowych przestrzeni dla aktywnego spędzania czasu wolnego dedykowanych różnym grupom mieszkańców (np. młodzież, seniorzy, osoby niepełnosprawne)		PN	PK	N	N	N	N	PK	PK	PK	PK	N	N	
poprawa estetyki miasta poprzez wprowadzanie zieleni miejskiej i elementów małej architektury		DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	
likwidacja barier architektonicznych w przestrzeni publicznej		N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	
zagospodarowanie linii brzegowej oraz obszarów cennych przyrodniczo (dla wybranych miast)		PN	PN	PN	N	N	N	N	N	PN	PN	PN	PN	
wprowadzanie systemów monitoringu miejskiego		N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	
E3. Rozwój infrastruktury turystycznej														
rozbudowa infrastruktury podnoszącej atrakcyjność turystyczną, uwzględniającej wymogi ochrony środowiska i niepowodującej nadmiernej antropopresji (w tym infrastruktury ekoturystycznej, rozbudowa istniejących szlaków turystycznych, tworzenie ścieżek edukacyjnych)		PN	PN	PN	N	N	N	N	N	PN	PN	PN	PN	
prorowadzenie sieciowych (w ramach Cittaslow) punktów informacji turystycznej		CH / KR / ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	BP / PS	BP / PS	PS	BP / PS / WT	PS / WT	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	
opracowywanie atrakcji turystycznych wykorzystujących systemy informatyczne – aplikacje typu gry miejskie, przewodnicy miejscy, itp.		PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	
oparcie działań poprawiających stan przestrzeni publicznej na istniejącym potencjale kulturowym miast (np. poprzez nadanie nowych funkcji istniejącym elementom krajobrazu kulturowego)		PN	PN	PN	N	N	N	N	N	PN	PN	PN	PN	
rewitalizacja przestrzeni publicznej		CH / KR / ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	BP / PS	BP / PS	PS	BP / PS / WT	PS / WT	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	

1	2	oddziaływanie na środowisko																						standardy jakościowe	
		ograniczenie emisji do środowiska								zrównoważona gospodarka energią				zrównoważone wykorzystywanie zasobów				dostęp do bezpiecznych ekologicznie usług i zasobów		zmniejszanie efektów					
		ścieki	potrawowe zanieczyszczenia powietrza	gazy "szklarniowe"	opady	depozyty trwałych zanieczyszczeń w glebie/wodach gruntowych	hałas	promieniowanie elektromagnetyczne	ograniczenie ryzyka awarii	ograniczenie strat energii	zwiększenie/ racjonalizacja zużycia energii	zmiana struktury nośników energii	wzrost podaży energii z OZE	wody	drewno i biomasy	nieodnawialnych surowców i nośników energii	przestrzeni	stymulowanie proekologicznych wzorców konsumpcji i produkcji	poprawa jakości środowiska miejskiego	zapewnienie w wodę wysokiej jakości	powołanie bezpiecznych ekologicznie miejsc rekreacji i wypoczynku	odpowiedni stan sanitarny otoczenia	ograniczenie nadmiernego hałasu		
3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24				
Cele i Działania programu: Miasta dobrego życia 2030. Program rozwoju miast sieci Cittaslow województwa warmińsko-mazurskiego		PK	PN	PN	PN	PN	PN	N	N	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PK	PK	K	K	K	K	PK			
tworzenie nowych przestrzeni dla aktywnego spędzania czasu wolnego dedykowanych różnym grupom mieszkańców (np. młodzież, seniorzy, osoby niepełnosprawne)		CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK			
poprawa estetyki miasta poprzez wprowadzanie zieleni miejskiej i elementów małej architektury		N	W	W	N	N	K	N	N	N	N	PK	N	PK	N	W	K	K	PK	PK	PK	PK			
likwidacja barier architektonicznych w przestrzeni publicznej		N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N			
zagospodarowanie linii brzegowej oraz obszarów cennych przyrodniczo (dla wybranych miast)		PN	PN	PN	PN	PN	PN	N	PN	PN	PK	PK	PN	PN	PN	N	PK	PK	PN	PK	PN	PN			
wprowadzanie systemów monitoringu miejskiego		CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK			
E4. Ochrona środowiska przyrodniczego																									
rozwój infrastruktury komunalnej (infrastruktura wodno-kanalizacyjna, kanalizacja deszczowa i systemy zagospodarowania wód opadowych, oczyszczalnie ścieków, PSZOK ze szczególnym uwzględnieniem możliwości odzysku i ponownego użycia niektórych odpadów), stacje uzdatniania wody		W	K	K	W	W	PK	N	PK	K	K	PN	N	PK	N	K	PK	K	K	PK	PK	PK			
budowa i rekultywacja zbiorników retencyjnych i rekreacyjnych; wykorzystanie wód z naturalnych zbiorników do systemów nawadniania		K	PK	N	PN	PN	PN	N	PN	N	PN	PN	N	W	N	N	PK	PK	K	K	W	PN			
opracowanie MPZP dla wybranych terenów		CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / DR / BP / PS / WT / SK	CH / DR / BP / PS / WT / SK	CH / DR / BP / PS / WT / SK	CH / DR / BP / PS / WT / SK	CH / DR / BP / PS / WT / SK	CH / DR / BP / PS / WT / SK	CH / DR / BP / PS / WT / SK	CH / DR / BP / PS / WT / SK	CH / DR / BP / PS / WT / SK	CH / DR / BP / PS / WT / SK	CH / DR / BP / PS / WT / SK	CH / DR / BP / PS / WT / SK	CH / DR / BP / PS / WT / SK	CH / DR / BP / PS / WT / SK	CH / DR / BP / PS / WT / SK	CH / DR / BP / PS / WT / SK	CH / DR / BP / PS / WT / SK	CH / DR / BP / PS / WT / SK	CH / DR / BP / PS / WT / SK	CH / DR / BP / PS / WT / SK			
program racjonalnego gospodarowania odpadami		PK	K	K	W	W	PK	N	PK	K	K	N	N	N	N	K	PK	K	PK	N	PK	PK			
ochrona bioróżnorodności		K	N	N	PN	PN	N	N	PN	N	PN	N	PN	N	PK	N	N	PN	PK	K	K	PK			
edukacja ekologiczna mieszkańców		DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK			
wprowadzanie nowoczesnych rozwiązań w zakresie ochrony środowiska (np. inteligentne śmiećniki, drony monitorujące stan powietrza, inteligentne oświetlenie miejskie)		PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK			
E5. Czysta energia																									
rozwój OZE w ramach inwestycji publicznych		PK	K	K	PK	PK	N	N	PK	K	W	W	N	PN	W	N	PK	K	N	N	PK	N			
termomodernizacja budynków, w tym użyteczności publicznej i mieszkalnych		DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK			
rozwój e-mobilności opartej o przyjazne dla środowiska źródła energii oraz redukujące zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego		PK	K	K	PK	PK	N	N	PK	K	W	W	N	PN	W	N	PK	K	N	N	PK	N			
system zachęt dla mieszkańców wdrażających proekologiczne rozwiązania np. programy grantów dla mieszkańców na wymianę starych pieców lub podłączenie się do systemów zbiorowego ogrzewania		DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK			

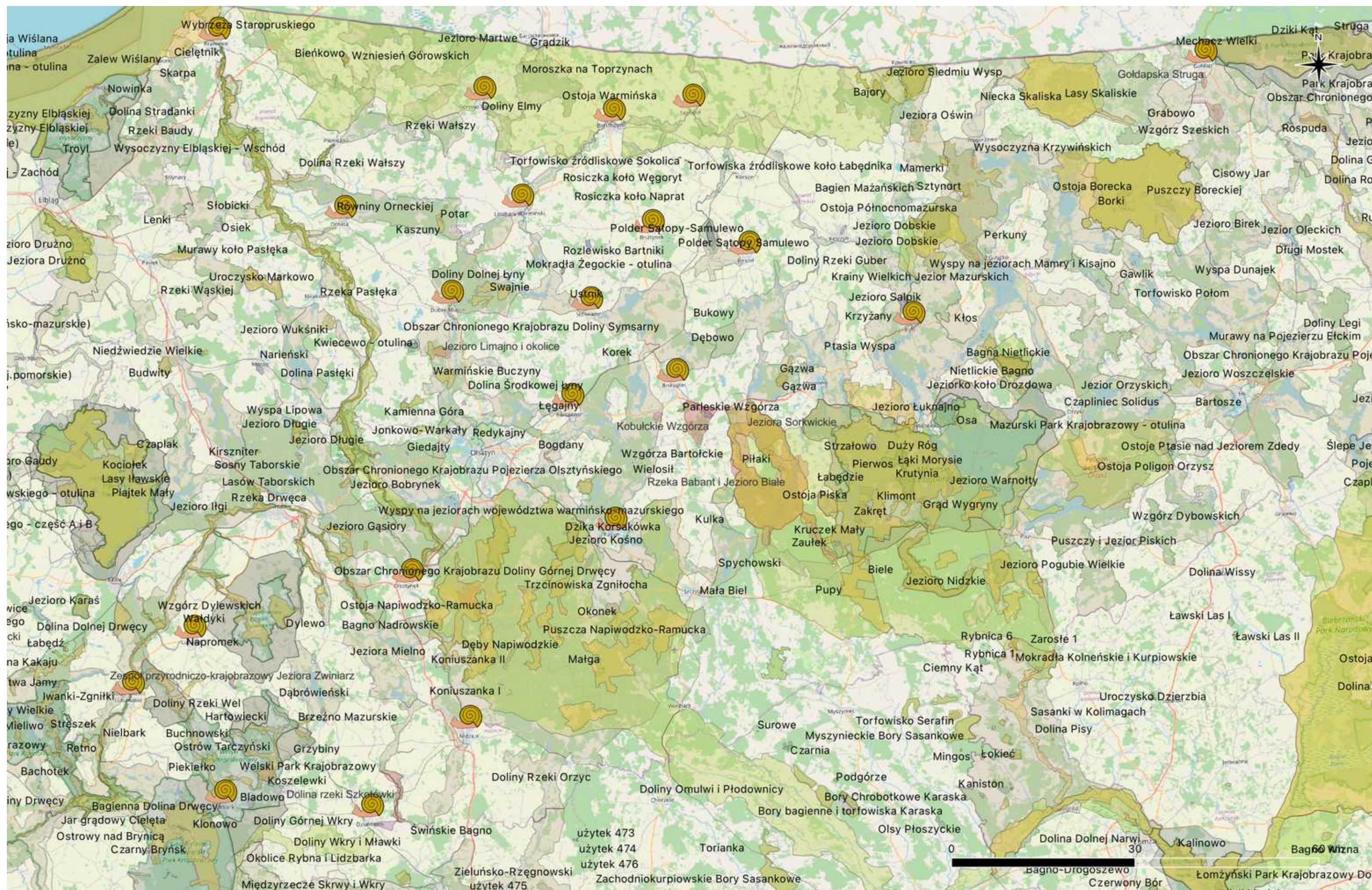
1	2	kryteria oceny												
		główny ryzyko zdrowotne			ochrona i wzmocnienie równowagi przyrodniczej i różnorodności biologicznej				ochrona zasobów				adaptacja do zmian klimatycznych/ograniczenie skutków klęsk żywiołowych	
		eliminacja prekursorów ozonu	ograniczenie stopnia zapylenia (redukcja pyłu zawieszzonego)	ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	rozwoj i umacnianie systemu obszarów chronionych	utrzymywanie funkcjonalności, spójności i ciągłości ekosystemów	wzrost leśności	ochrona krajobrazu naturalnego i utrzymywanie zróżnicowania krajobrazu rolniczego	utrzymywanie i ochrona obszarów naturalnej rezerwy	ograniczenie eutrofizacji rzek i jezior	ochrona zasobów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych	stabilizacja/wyrównywanie przepływów wody	ochrona przeciwpowodziowa	nivelowanie skutków suszy
25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37		
		PN	PK	N	N	N	N	PK	PK	PK	PK	N	N	
	tworzenie nowych przestrzeni dla aktywnego spędzania czasu wolnego dedykowanych różnym grupom mieszkańców (np. młodzież, seniorzy, osoby niepełnosprawne)	CH / KR / ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	BP / PS	BP / PS	PS	BP / PS / WT	PS / WT	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	PS / WT
	poprawa estetyki miasta poprzez wprowadzanie zieleni miejskiej i elementów małej architektury	PK	W	N	K	K	W	W	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	likwidacja barier architektonicznych w przestrzeni publicznej	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK
	likwidacja barier architektonicznych w przestrzeni publicznej	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	zagospodarowanie linii brzegowej oraz obszarów cennych przyrodniczo (dla wybranych miast)	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	zagospodarowanie linii brzegowej oraz obszarów cennych przyrodniczo (dla wybranych miast)	PN	PN	PN	N	N	N	N	N	PN	PN	PN	PN	PN
	zagospodarowanie linii brzegowej oraz obszarów cennych przyrodniczo (dla wybranych miast)	CH / KR / ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	BP / PS	BP / PS	PS	BP / PS / WT	PS / WT	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	PS / WT
	wprowadzanie systemów monitoringu miejskiego	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	wprowadzanie systemów monitoringu miejskiego	PS	PS	PS	PS	PS	PS	PS	PS	PS	PS	PS	PS	PS
E4. Ochrona środowiska przyrodniczego														
	rozwoj infrastruktury komunalnej (infrastruktura wodno-kanalizacyjna, kanalizacja deszczowa i systemy zagospodarowania wód opadowych, oczyszczalnie ścieków, PSZOK ze szczególnym uwzględnieniem możliwości odzysku i ponownego użycia niektórych odpadów), stacje uzdatniania wody	PK	K	N	PK	PK	N	PK	K	W	W	PK	PK	N
	rozwoj infrastruktury komunalnej (infrastruktura wodno-kanalizacyjna, kanalizacja deszczowa i systemy zagospodarowania wód opadowych, oczyszczalnie ścieków, PSZOK ze szczególnym uwzględnieniem możliwości odzysku i ponownego użycia niektórych odpadów), stacje uzdatniania wody	CH / DR / BP / PS / WT / SK	CH / DR / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	PS	PS	PS	PS / WT	PS / WT	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	PS / WT
	budowa i rekultywacja zbiorników retencyjnych i rekreacyjnych; wykorzystanie wód z naturalnych zbiorników do systemów nawadniania	N	N	N	PK	PK	N	PK	W	W	W	K	W	K
	budowa i rekultywacja zbiorników retencyjnych i rekreacyjnych; wykorzystanie wód z naturalnych zbiorników do systemów nawadniania	CH / KR / ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	PS	PS	PS	PS / WT	PS / WT	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	PS / WT
	opracowanie MPZP dla wybranych terenów	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	opracowanie MPZP dla wybranych terenów	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK
	program racjonalnego gospodarowania odpadami	PK	K	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	program racjonalnego gospodarowania odpadami	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK
	ochrona bioróżnorodności	N	N	N	PK	PK	N	PK	K	W	W	PK	PK	N
	ochrona bioróżnorodności	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK
	edukacja ekologiczna mieszkańców	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	edukacja ekologiczna mieszkańców	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK
	wprowadzanie nowoczesnych rozwiązań w zakresie ochrony środowiska (np. inteligentne śmietniki, drony monitorujące stan powietrza, inteligentne oświetlenie miejskie)	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	wprowadzanie nowoczesnych rozwiązań w zakresie ochrony środowiska (np. inteligentne śmietniki, drony monitorujące stan powietrza, inteligentne oświetlenie miejskie)	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK
E5. Czysta energia														
	rozwoj OZE w ramach inwestycji publicznych	PK	PK	N	PK	PK	PK	PK	PK	PK	N	N	N	N
	rozwoj OZE w ramach inwestycji publicznych	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK
	termomodernizacja budynków, w tym użyteczności publicznej i mieszkalnych	PK	PK	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	termomodernizacja budynków, w tym użyteczności publicznej i mieszkalnych	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK
	rozwoj e-mobilności opartej o przyjazne dla środowiska źródła energii oraz redukujące zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego	PK	PK	N	PK	PK	PK	PK	PK	N	N	N	N	N
	rozwoj e-mobilności opartej o przyjazne dla środowiska źródła energii oraz redukujące zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK	DR / BP / PS / WT / SK
	system zachęt dla mieszkańców wdrażających proekologiczne rozwiązania np. programy grantów dla mieszkańców na wymianę starych pieców lub podłączenie się do systemów zbiorowego ogrzewania	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	system zachęt dla mieszkańców wdrażających proekologiczne rozwiązania np. programy grantów dla mieszkańców na wymianę starych pieców lub podłączenie się do systemów zbiorowego ogrzewania	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK	PS / WT / SK

13.3 Załącznik graficzny – mapy

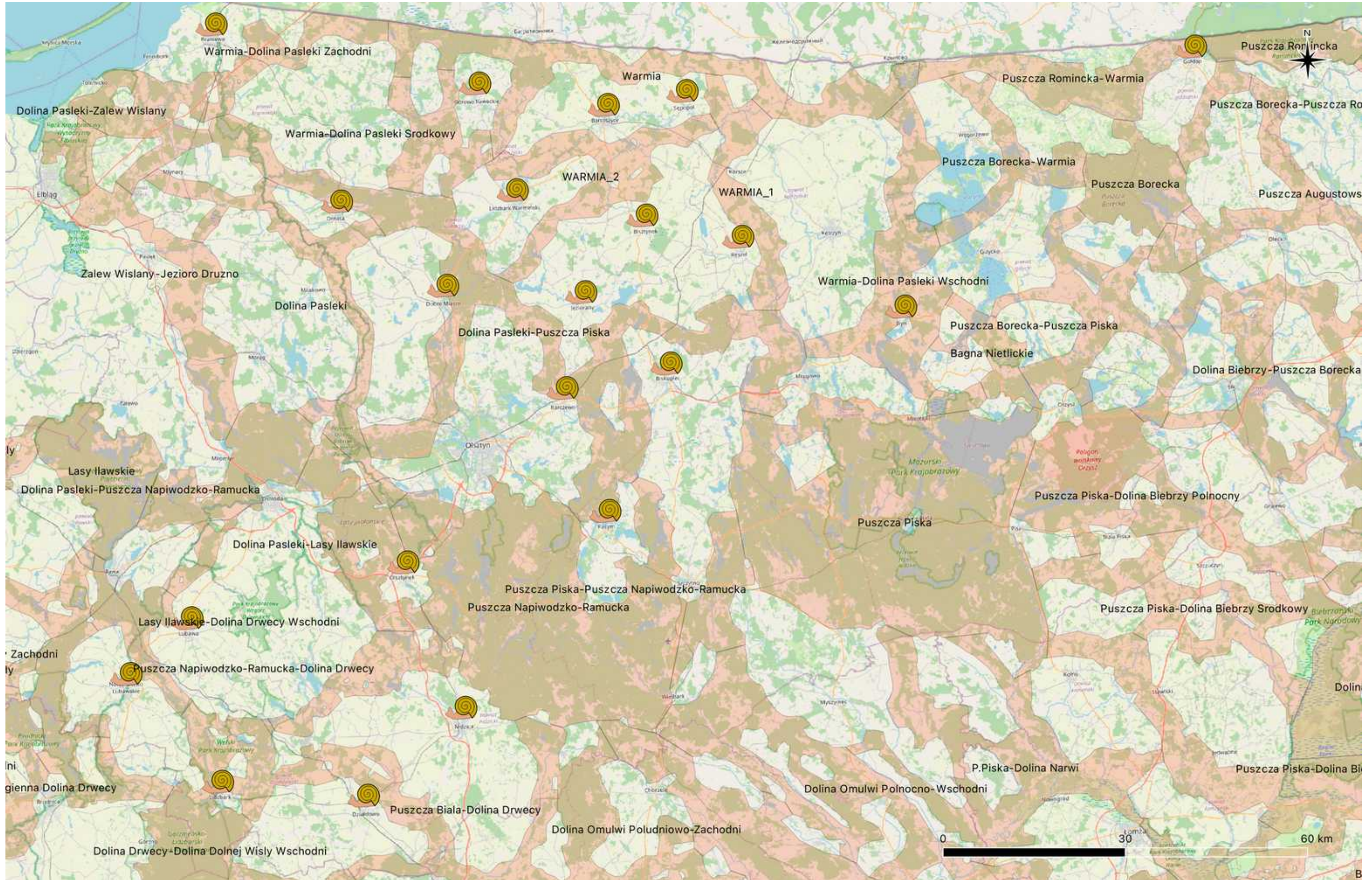
Mapa 1 Miasta sieci Cittaslow w województwie warmińsko-mazurskim na tle systemu obszarów cennych przyrodniczych

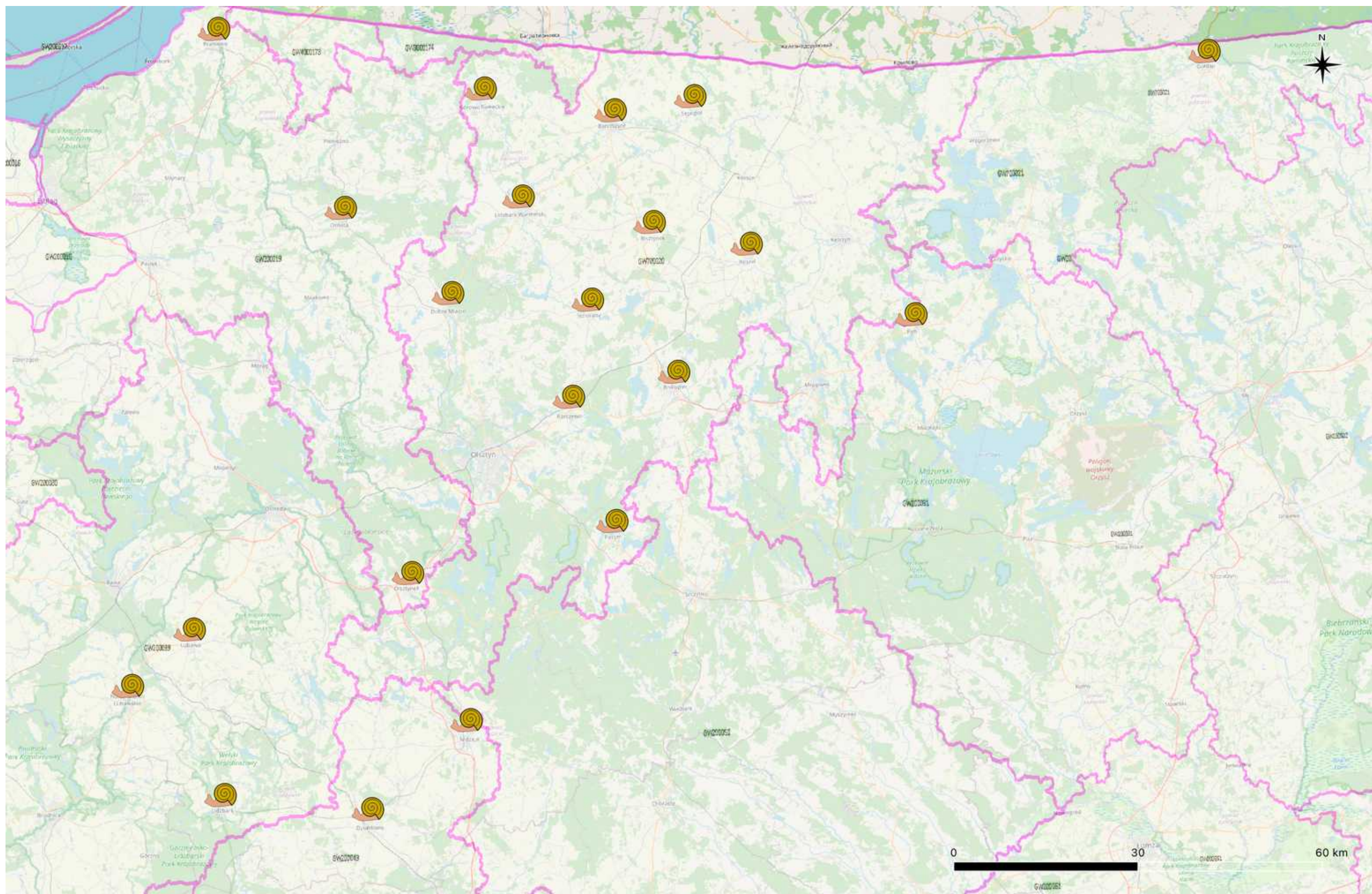
Mapa 2

Miasta sieci Cittaslow w województwie warmińsko-mazurskim na tle systemu korytarzy ekologicznych

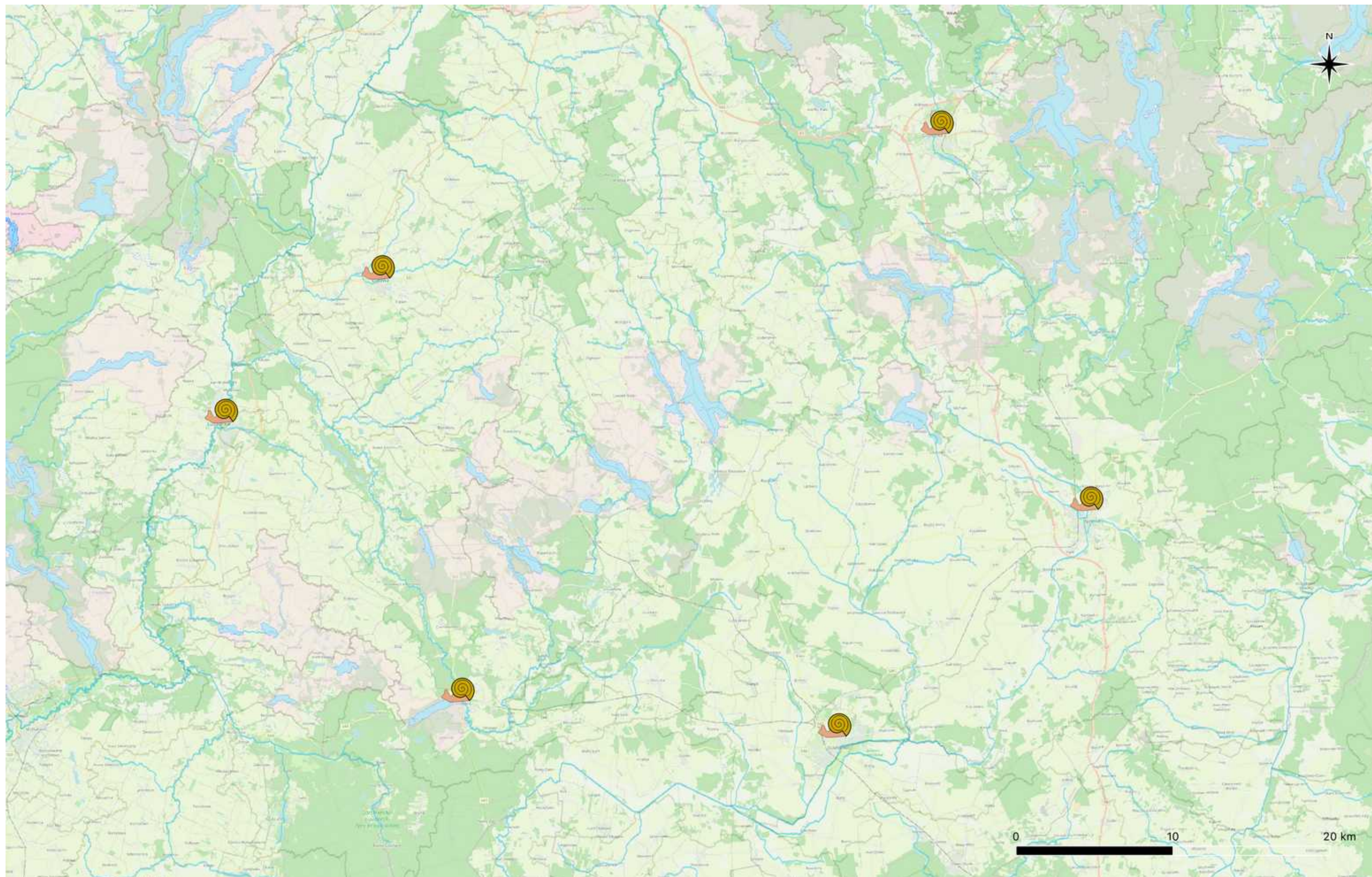

Mapa 3 Miasta sieci Cittaslow w województwie warmińsko-mazurskim na tle położenia Jednolitych Części Wód podziemnych

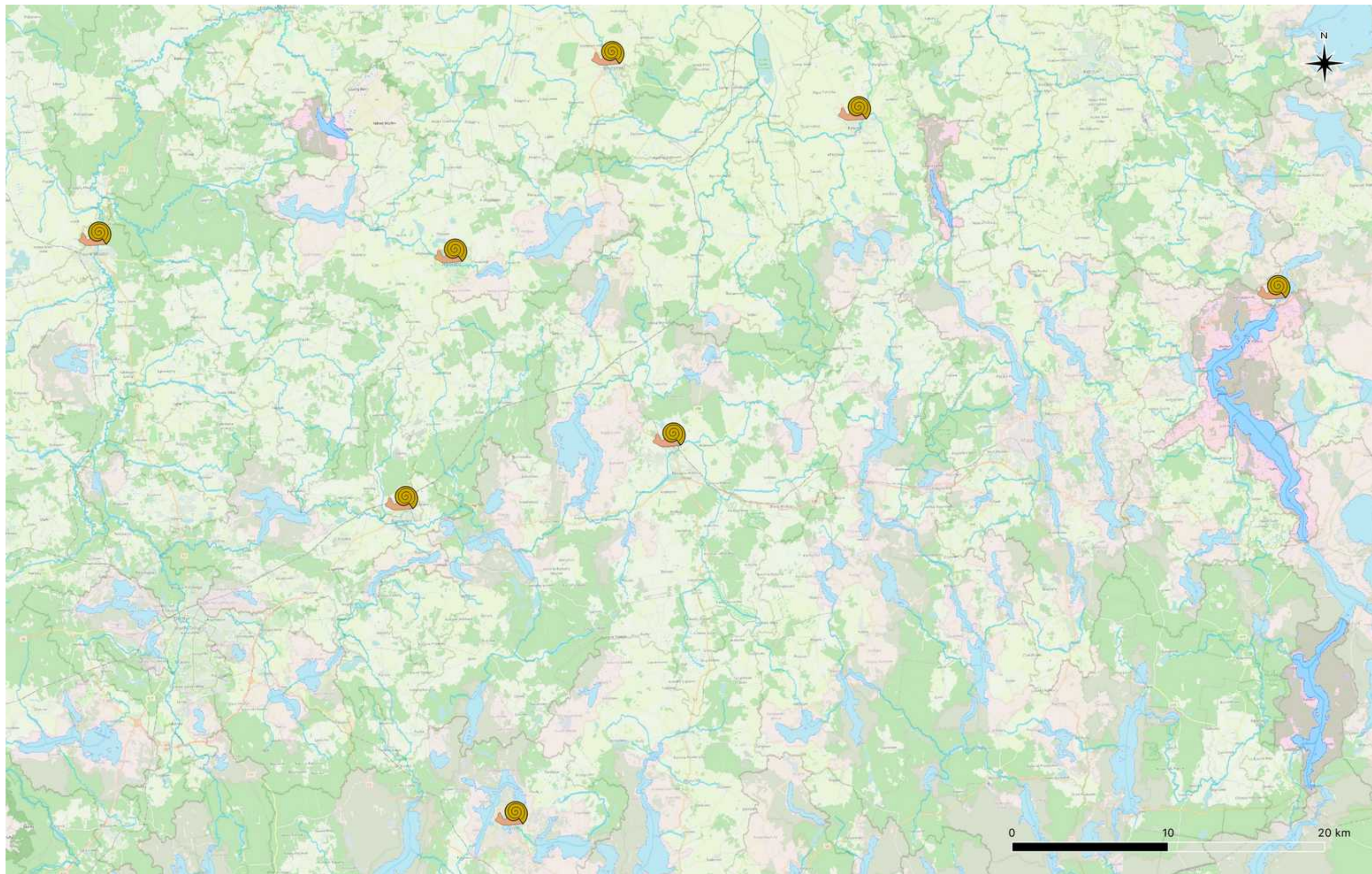

Mapa 4a Jednolite Części Wód rzecznych, jeziornych i przejściowych wokół miast sieci Cittaslow w województwie warmińsko-mazurskim (Działdowo, Lidzbark, Lubawa, Nidzica, Nowe Miasto Lubawskie, Olsztynek)

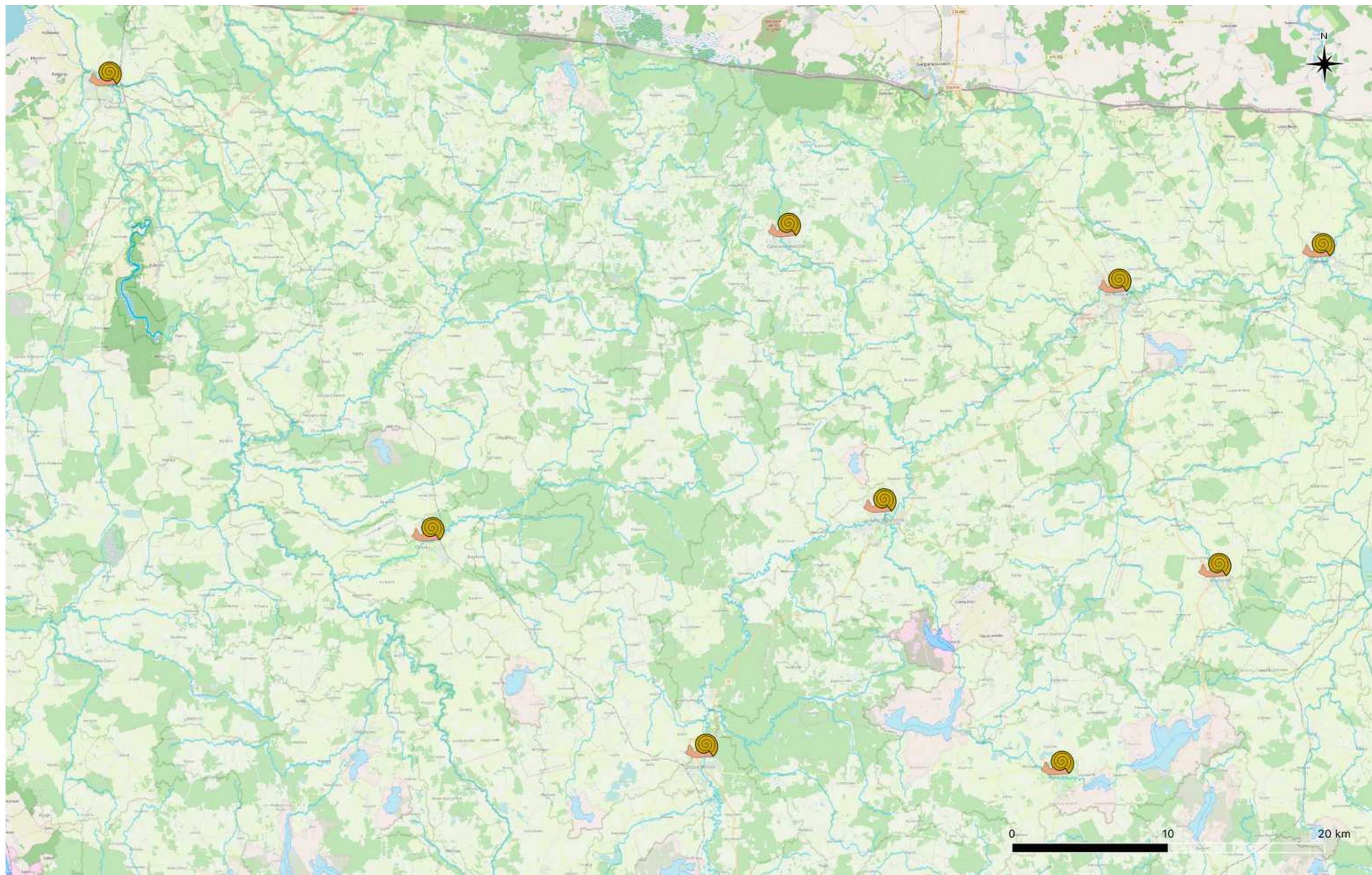

Mapa 4b Jednolite Części Wód rzecznych, jeziornych i przejściowych wokół miast sieci Cittaslow w województwie warmińsko-mazurskim (Barczewo, Biskupiec, Bisztynek, Dobrze Miasto, Jeziorany, Pasym, Reszel, Ryn)

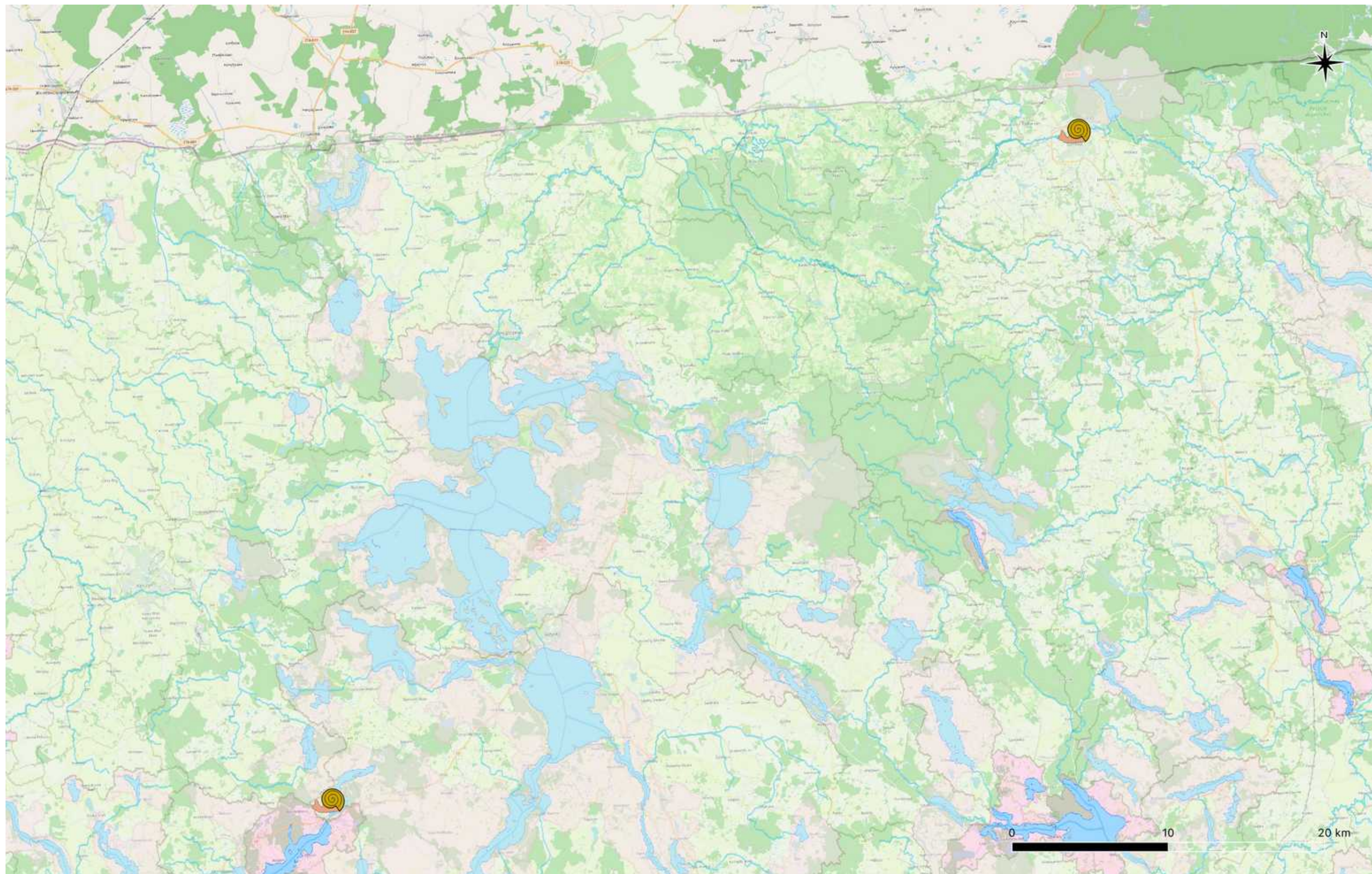

Mapa 4c Jednolite Części Wód rzecznych, jeziornych i przejściowych wokół miast sieci Cittaslow w województwie warmińsko-mazurskim (Bartoszyce, Bisztynek, Braniewo, Dobrze Miasto, Górowo Iławeckie, Jeziorany, Lidzbark Warmiński, Orneta, Sępólno)

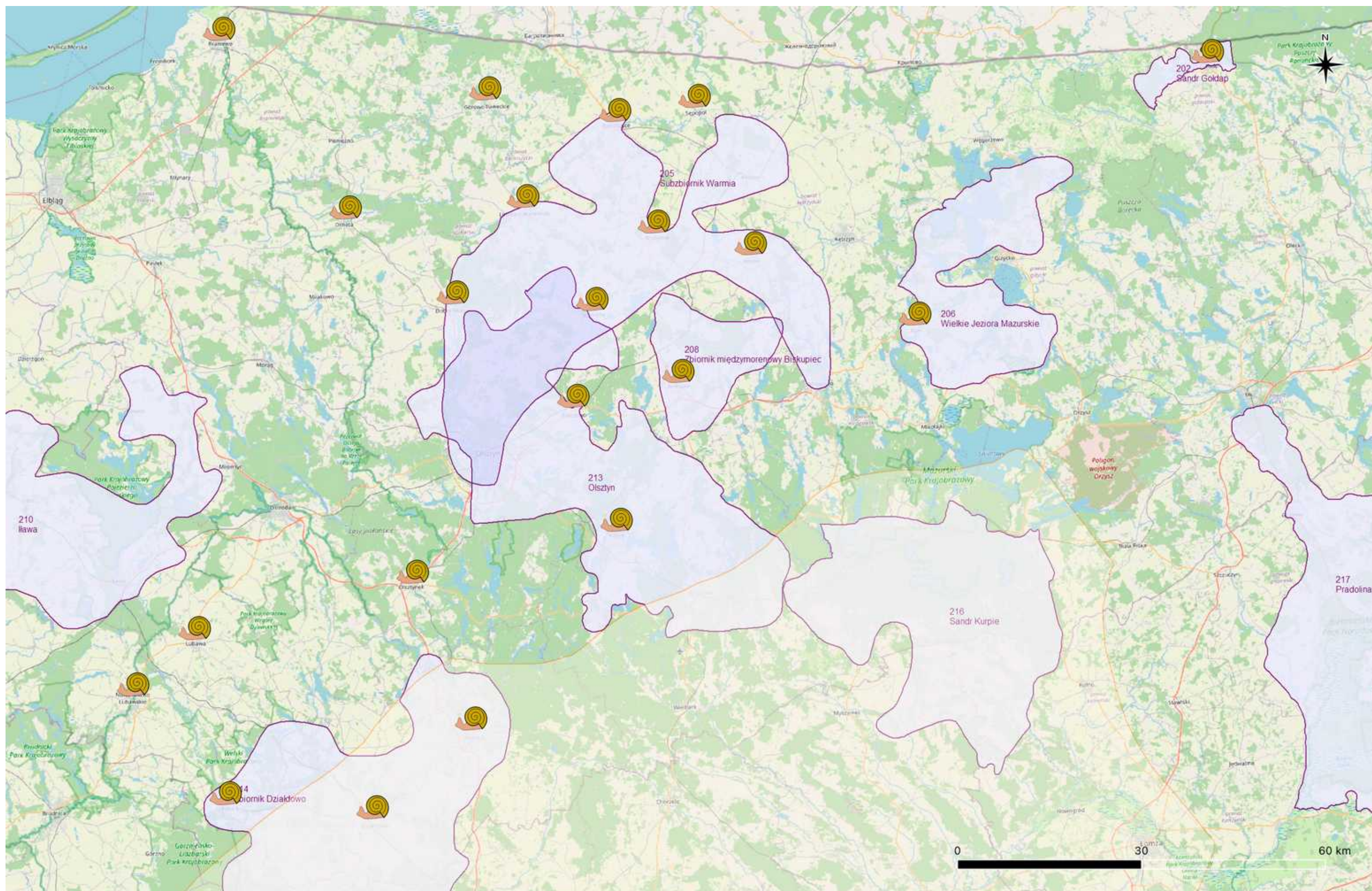

Mapa 4d Jednolite Części Wód rzecznych, jeziornych i przejściowych wokół miast sieci Cittaslow w województwie warmińsko-mazurskim (Gołdap, Ryn)

Mapa 5 Miasta sieci Cittaslow w województwie warmińsko-mazurskim na tle położenia Głównych Zbiorników Wód Podziemnych

Mapa 6

Zabytki i stanowiska archeologiczne wokół miast sieci Cittaslow w województwie warmińsko-mazurskim

